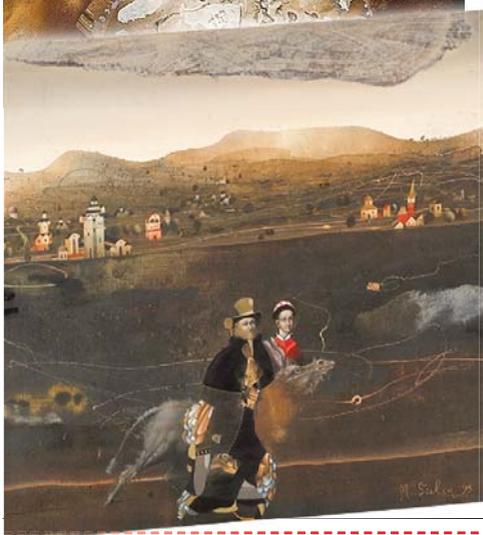

M. Sielcia

ПАД АДКРЫТЫМ НЕБАМ

Сёлета сталічная плошча Якуба Коласа зноў займее мастацкі складнік. На стэндах пад адкрытым небам з'явіцца работы знакамітага беларускага жывапісца Міколы Селешчука. А ўжо сёння ў Цэнтры сучасных мастацтваў, што выступае арганізатарам праекта, вызначыліся з некаторымі творамі славянскага майстра, што дакладна патрапяць у арт-прасторы.

УВАГА!

ПРАЦЯГВАЕЦЦА ПАДПІСКА
НА ГАЗЕТУ "КУЛЬТУРА"

ІНДЫВІДУАЛЬНЫ ІНДЭКС — 63875
ВЕДАМАСНЫ ІНДЭКС — 638752

З дапамогай банкаўскай карткі газету можна выпісаць праз інтэрнэт-сэрвіс на сайце "Белпошты" (пункт "Афармленне падпіскі на друкаваныя сродкі масавай інфармацыі").

Тэндэнцыі

Окві Энвезар — куратар 56-га Венецыянскага біенале на мінулым тыдні ладзіў сустрэчу-кансультацыю з куратарамі нацыянальных павільёнаў Еўропы. На ёй і на прэс-канферэнцыі, прысвечанай будучай галоўнай экспазіцыі "Усе лёсы свету" ("All the World's Futures"), пабываў куратар праекта "Архіў сведкі вайны", што будзе прадстаўляць Беларусь на сёлетаўшнім форуме, Аляксей Шынкарэнка. Эксклюзіўна для "К" ён падзяліўся сваімі ўражаннямі ад візіту ў Венецыю.

Дар'я АМЯЛЬКОВІЧ

Чым важна гэтая сустрэча?

— На сустрэчу з куратарам Венецыянскага біенале, які ўжо ўвайшоў у гісторыю тым, што гэта — першы афрыканскі кіраўнік італьянскага форуму, было акрэдытавана 62 краіны. Кожнаму прадстаўніку была дадзена магчымасць распавесці аб праекце прыкладна за 2-3 хвіліны. Вядома, гэта мала, але, улічваючы колькасць удзельнікаў, — дастаткова, каб пазнаёміць з ключавымі момантамі.

Працэс набывання голасу

Сады, метафары і фільтры Венецыянскага біенале?

Сэнс сустрэчы ў тым, каб куратар здолеў убачыць агульную карціну Венецыянскага біенале, пабачыў, як раскрываецца дэвіз форуму "Усе лёсы свету" праз праекты яго ўдзельнікаў. Несумненна, гэта і прамоцыя самога біенале, але ж галоўная задача — сугучча ўсіх з Окві, які з'яўляецца самай прыцягальнай фігурай форуму, асобай, якая стварае сённяшняю гісторыю фестывалю.

Чым для нас асабіста важная гэтая сустрэча? Безумоўна — імідж краіны. Дзякуючы таму, што слова "Беларусь" пачынаецца з другой літары англійскага алфавіта, мне давялося выступаць у першай дзясятцы. І тут, мяркую, дадатковых тлумачэнняў не трэба.

Знакавая лічба і час

— Сёлета — 120-я ўгодкі Венецыянскага біенале. І гэта знакавая лічба форуму — аднаго з самых сталых у свеце мастацтва. І які, будзем шчырымі, многія краіны для сябе толькі адкрываюць. Тым не менш, гісторыя біенале — унушальная, і арганізатары фестывалю паставілі задачу пераасэнсаваць яго досвед,

бо сучаснае мастацтва патрабуе пераасэнсавання. Невыпадкова куратарам галоўнага праекта і абраны Окві Энвезар — спецыяліст, які працуе з архівамі, гісторыяй, пісьменнік, крытык, кіраўнік Дома мастацтваў у Мюнхене.

Спадар Энвезар падкрэсліў: яго задача — зрабіць не звычайную выставку, а менавіта маніфест мастакоў. Ён адзначыў, што апошнія два гады былі для свету часам значных катаклізмаў. Што мастацтва можа ім супрацьпаставіць? Як мастацтва можа быць уключана ў сусветныя працэсы? Энвезар абірае маніфест як тую форму, якая адпавядае сённяшнім выклікам, і хоча абнавіць еўрапейскі форум.

Дарэчы, адной з падтэм дэвіза з'яўляецца выслоўе "Сад беспарадку". Куратар адмыслова зрабіў акцэнт на гэтым фільтры, бо ён — адна з ключавых метафар праекта. "Сад беспарадку" як метафара свету, і як адсыл да Садоў Джардзіні, дзе размешчаны асноўны корпус нацыянальных павільёнаў... Якую форму абярэ кожная краіна для вызначэння гэтай метафары бес-

парадку? Якія траекторыі будучыні свету будуць вызначаны ў гэтым Садзе? Энвезар імкнецца стварыць асяродак для дыялогу актуальных форм мастацтва, якія працуюць з геномам гісторыі.

Пры гэтым куратара цікавіць не проста праца з архівамі, захаваннем гісторыі — для яго вырашальнай з'яўляецца такое паняцце як спадчыннасць. Якая спадчыннасць культурных кодаў нацыі? І як, абпіраючыся на мінулае і сённяшняе, мастацтва можа пераасэнсаваць, змяніць аблічча сучаснага свету?

Проста тэмы не дастаткова

— Вядома, я скарыстаўся магчымасцю падысці да куратара. Папершае, я выказаў яму ўдзячнасць за дэвіз, які дазволіў праекту "Архіў сведкі вайны" пракласці шлях на такі буйны форум. У адказ спадар Энвезар адзначыў, што ён сочыць за нашым праектам, але яго цікавіць форма, якую мы абярэм для працы з архівам. Яго адказ толькі падкрэслівае, якое значэнне надаецца сёння менавіта актуальным формам.

Проста зварот да пэўнай тэмы — гэтага сёння ў сучасным свеце мастацтва ўжо недастаткова.

Ці засмуціла мяне рэмарка куратара? Прадстаўляючы наш праект пад час трохвіліннай прэзентацыі, я акурат і зрабіў акцэнт на тым, што мы не рэпрэзентуем мастака. Мы пераасэнсоўваем сваю гісторыю нетрадыцыйным спосабам: "пераагучванне" гэтае адбываецца ў форме творчага працэсу набывання голасу, які можа быць пачуты светам. Гэта лакальны голас у глабальнай прасторы. Па-сутнасці, мы задаем пытанні: а ці можа голас сведкі жыцця і смерці быць пачуты ў свеце? Ці можа гэты сведка былых катастроф стаць зразумелым для іншага чалавека, які не перажыў падобнае? І мы не даем гатовага адказу, але прадстаўляем магчымасць наведвальніку самому знайсці тое, што ён можа, у гэтым "наіўным" архіве Першай сусветнай...

Заканчэнне артыкула
чытайце на старонцы 2.

Дэталны разгляд 3 Года моладзі і пачаць!

З таго моманту, як я стала працаю ў "К", кожны год для мяне — гэта год культуры. Без двукоссяў, па сутнасці. І са свайго журналісцкага ды і жыццёвага гледзішча я, бадай, магу зрабіць выснову: зацяганьня тэзы "кадры вырашаюць ўсё" і "моладзь — наша будучыня", як бы іранічна да іх ні ставіліся, маюць пазачасавую актуальнасць. Прынамсі, у культурнай галіне.

Пётра ВАСІЛЕЎСКІ

Культуры, асабліва ў рэгіёнах, не хапае маладых кадраў. Прытым, што навучальныя ўстановы галіны працуюць з поўнай загрузкай і кожны год даюць краіне маладых спецыялістаў. Вось мне і хацелася б, каб бягучы Год моладзі павольна перайшоў бы ў Год культуры — і каб моладзь у культуру прыйшла. Не адпрацоўваць размеркаванне, але на сталую працу. Для гэтага недастаткова проста падняць заробак і узровень сацыяльнай абароненасці культурнага работніка. Трэба, каб работа ў РДК, бібліятэцы, дзіцячай школе мастацтваў была прывабнай і ў псіхалагічным сэнсе, каб успрымалася не як праца, абы грошы зарабіць, а як сродак эстэтычнай самарэалізацыі.

А калі — Год культуры...

На выніковай калегіі Міністэрства культуры краіны агучана ідэя абвяшчэння 2016-га годам культуры. Мы вырашылі ўнесці ў скарбонку прапаноў да гэтай ініцыятывы і свае развагі, якія друкуем цягам некалькіх нумароў. Запрашаем падзяліцца меркаваннямі і чытачоў!

Без замкаў з пяску

Мяркую, варта быць рэалістамі. І адразу сказаць: калі Год культуры і будзе аб'яўлены, вялікіх матэрыяльных дывідэндаў ад гэтага супрацоўнікі сферы культуры, як і сама галіна, не атрымаюць.

Юрый ЧАРНЯКЕВІЧ

Чаму — і так зразумела. Не тыя сёння часы, каб узводзіць гмахі дамоў ці палацаў культуры, будаваць "з нуля" новыя тэатры ды музеі, мроіць пра новыя мерапрыемствы. Бо няма для гэтага самага асноўнага — дзяржаўных фінансаў. А без іх казаць пра падобныя праекты ў сферы культуры — гэта як будаваць замкі з пяску. Менавіта дзяржава ў нас, як і ва ўсім свеце, з'яўляецца надзейным гарантам развіцця культуры. Як з гледзішча падтрымкі ўласна творчых ініцыятыў, так і іх матэрыяльнага забеспячэння.

Тым не менш, год 2016-ы я закэнтаваў бы на мецэнацтва ў культуры. Якраз мецэнаты ды спонсары сёння могуць унесці свежую плынь у развіццё сферы, распачаўшы шэраг новых буйных праектаў, падтрымаўшы таленавітых творцаў ці выдатка-

Я шаную нацыянальную традыцыю і народную аўтэнтку, але мне здаецца, што клопат пра іх захаванне мусіць суправаджацца засваеннем новай эстэтыкі, якую сваёй лічыць моладзь. Каб слова-спалучэнне "беларуская культура" выклікала ў маладога чалавека асацыяцыю не з хорам, рэпертуар якога складаецца з калядных ды савецкіх песень, не з майстэрняй самоккаплывацтва (прытым, што і першае, і другое мусіць быць), а з неабсяжнай прасторай, адкрытай для эстэтычных навацый і актуальных інфармацыйных тэхналогій.

■ Я шаную нацыянальную традыцыю і народную аўтэнтку, але мне здаецца, што клопат пра іх захаванне мусіць суправаджацца засваеннем новай эстэтыкі, якую сваёй лічыць моладзь.

Кажучы інакш, каб на тым ўзроўні, дзе прымаюць рашэнні, "альтэрнатыўныя" плыні эстэтыкі — музычнай, сцэнічнай, выяўленчай — успрымаліся не як другасная з'ява, але як паўнапраўны чыннік культурнага працэсу.

Я не заўжды прымаю тое, што падабаецца маім дзецям, але шчыра гэтым цікаўлюся. Хаця б для таго, каб яны бачылі ўва мне вартага сурзмовуцу.

ваўшы грошы для выезду айчынных калектываў за мяжу. Да слова, многія так і робяць сёння.

А каб колькасць спонсараў і мецэнатаў у сферы культуры павялічвалася, варта зрабіць неаднойчы прапанаванае. Па-першае, упарадкаваць нарматыўна-прававую базу, гарманізаваць заканадаўства ў сферы спонсарства і мецэнацтва з магчымымі прэферэнцыямі, якія будуць матываваць фундатараў. Па-другое, стварыць магчымасць жыхарам краіны пры іх добраахвотным жаданні накіроўваць частку сваіх падаткаў канкрэтным

■ Не тыя сёння часы, каб узводзіць гмахі дамоў ці палацаў культуры, будаваць "з нуля" новыя тэатры ды музеі, мроіць пра новыя мерапрыемствы.

установам культуры (гэтак, да прыкладу, робяць у суседніх Польшчы ды Літве). І, па-трэцяе, варта працягваць традыцыю ўзнагароды "Мецэнат культуры Беларусі", папулярызуючы гэтую дзейнасць у маштабах краіны праз медыя... Цалкам магчыма, што тады 2016 год сапраўды стане для беларускай культуры знакавым. Іначай мы так і будзем працягваць будаваць замкі з пяску.

К

Пленэр у закінутай вёсцы, лекцыі з нагоды традыцыйнай беларускай культуры, гурткі па вывучэнні гісторыі абласнога цэнтра ці музей дзяцінства... Пра ўсе гэтыя і іншыя культурныя праекты сёння можна даведацца ў Інтэрнэце з нагоды правядзення конкурсу сацыяльных ініцыятыў. Але наколькі яны будуць запатрабаваныя спонсарамі ці мецэнатамі — пытанне, мабыць, галоўнае.

Юрый ЧАРНЯКЕВІЧ

Навошта клуб-церам,

Вясковыя пленэры

Спачатку — пра самі праекты. Каб даведацца пра іх падрабязна, давялося "штудзіраваць" дзясяткі ініцыятыў, колькасць якіх агулам перавальвае за сотню. І самае цікавае, што даволі шмат з прапанаваных на сайце праектаў звязаны... з жыццём сельскай глыбіні. Гэта, натуральна, не можа не радаваць журналістаў "К", якія ў сваіх вандройках па мястэчках і вёсках Беларусі неаднойчы выказвалі думку пра малую запатрабаванасць рэгіянальных брэндаў. Брэндаў, якія, пры належнай "раскрутцы" і піяры маглі б даць штуршок для эканамічнага развіцця не толькі таго або іншага раёна краіны, а і цэлага рэгіёна. Так што пэўна тэндэнцыя прамалёўваецца.

Да прыкладу, справу нябожчыка Мікалая Тарасюка з вёскі Стойлы, што на Пружаншчыне, прапаноўваюць працягваць яго неабсяжывы паслядоўнікі. Зрабіць вёску "жывой" хаця б на кароткі час яны мяркуюць з дапамогай арганізацыі ў паселішчы мастацкіх пленэраў. Адзін з іх мае быць зладжаны ўжо сёлета. Натуральна, пры наяўнасці зацікаўленых фундатараў.

Таксама на сайце прадстаўлены праект, у якім вялікая ўвага надаецца беларускаму традыцыйнаму мастацтву. Так, Студэнцкае этнаграфічнае таварыства прапануе зладзіць пры дапамозе спонсараў шэраг лекцый, у якіх

(Заканчэнне. Пачатак на старонцы 1.)

...Па-другое, мне падалося важным зрабіць акцэнт на тым, што гэта — невядомы свету архіў Першай сусветнай вайны. Бо ў той час нашай краіны яшчэ не існавала як дзяржаўнага ўтварэння. Мы былі, па сутнасці, фантамнай краінай, у якой адбывалася глабальная катастрофа. Толькі праз сто гадоў гэты голас аб мінулым пачынае фарміравацца і даносіцца да свету. Гэта велмі сугучна з тым, што каза Энвезар аб спадчынасці. Бо наша краіна, якая атрымала сваё імя, пачынае разам са светам асэнсоўваць сваю спадчыну. Прамова куратара ўпэўніла: мы на правільным шляху.

І "Капітал" — "акхантаптанту"

— Наш павільён будзе знаходзіцца на траекторыі паміж украінскім і расійскім. Украіна сёлета вырашыла пайсці такім шляхам: не здымаць памяшканне, а зрабіць шкляны павільён проста на вадзе. Ведаю, што праект будзе складацца з твораў маладых украінскіх мастакоў, новай генерацыі, выхаванай дзякуючы дзейнасці Арт-цэнтра Пінчука.

Расія традыцыйна пазіцыянуе сябе лідарам, і гэтым разам выключэння не адбылося. Гэты год для

ахвотным распавядалася б пра традыцыі арнаменту і тэкстылю. Як лічаць аўтары, веды пра традыцыйны тэкстыль сёння запатрабаваны дызайнерамі, што выкарыстоўваюць этнаматывы, а таксама патэнцыйнымі спажывачамі іх прадукцыі — тымі людзьмі, што хацелі б самі пашыцца сабе строі ці проста цікавацца аспектамі традыцыйнай культуры.

Іншыя крэатыўшчыкі прапануюць распачаць будаўніцтва — менавіта будаўніцтва! — клуба-церамы ў пасёлку новага тыпу сіламі жыхароў. У клубе плануецца ладзіць "вячоркі", занятыя рамёствамі, альтэрнатыўнае

культуры? Гэта пытанне, мабыць, рытарычнае... Хаця сама ідэя — цікавая...

У гарадскім антуражы

На сайце можна адшукаць і шмат іншых крэатыўных праектаў, звязаных з развіццём гарадской культуры. Скажам, у Гродна мясцовымі аматарамі плануецца зрабіць цыкл з не менш чым тузіну інавацыйных практыка-арыентаваных навучальных гурткоў па гісторыі і культуры горада над Нёманам. Прычым тэматыка такіх гурткоў прапануецца самая разнастайная: ад тэмы "Гродзенцы вядомыя і невядомыя" да цалкам спецыфічнай

Праекты за кошт фандрайзінгу на фоне аптымізацыі: дубляванне без спадзяванняў

■ Зразумела, частку з гэтых ініцыятыў лагічна перанакіраваць у адпаведныя аддзелы і ўпраўленні рай-ды аблвыканкамаў, якія і створаны, каб кардынаваць сацыяльную сферу свайго рэгіёну... Бо атрымліваецца, што сувязі паміж дзяржаўнымі ды выканаўчымі органамі і аўтарамі праектаў, як быццам, не існуе.

навучанне дзяцей, праводзіць семінары і майстар-класы для гараджан. Ладзячы народныя святы для турыстаў, жыхары пасёлка ўжо сабралі сродкі на закупку лесу, цяпер ім трэба выкупіць і аформіць зямлю пад клуб. Далей самі жыхары стануць узводзіць свой керам-клуб для агульных сустрэч, зносін і навучання, а таксама прыёму гасцей. Але ж наколькі будзе запатрабаваны такі "керам" пры наяўнасці ў суседніх паселішчах сельскіх Дамоў

"Гродзенская кухня: ад старажытнасці да сучаснасці". У сярэднім адзін гурток разлічаны на 8 — 10 сустрэч.

А ініцыятыўныя людзі з Мінска прапануюць стварыць у беларускай сталіцы культурна-адукацыйную платформу "Аудыторыум". Паводле задумы, асноўнымі напрамкамі дзейнасці стануць інтэрактыўныя экскурсіі для дзяцей і падлеткаў, мастацкія майстар-класы, курс пра гісторыю і практыку фатаграфіі для тынэйджараў... І калі для правядзення лекцый і сустрэч лекцыйная зала ўжо гатовая, дык для майстар-класаў арганізатарам яшчэ трэба абсталяваць асобную прастору.

Музей дзяцінства прапануюць стварыць жыхары Гомеля. Як сцвярджаецца ў заяўцы, Музей дзяцінства як цэласная структура дзейнічае сёння толькі ў Лондане, а некалькі міні-музеяў і музеі па асобных напрамках тэмы дзяцінства працуюць у краінах СНД — у гарадах Санкт-Пецярбургу, Севастопалі, Харкаве і некаторых іншых. Канцэпцыя беларускага праекта прадугледжвае збор і фарміраванне калекцыі матэрыялаў пра дзяцінства і дзяцей, сабраных з актыўным удзелам моладзі.

Працэс набыцця голасу

Сады, метафары і фільтры Венецыянскага біенале?

іх — таксама выключны, і яны хацелі б сваім праектам паставіць такую разважлівую кропку ў дачыненні да сітуацыі, якая склалася ў свеце. І адзін з жэстаў у падтрымку гэтай пазіцыі — яны хочуць вярнуць павільён Расіі, колішняму павільёну СССР, яго першапачатковы колер — зялёны. Праект, дарэчы, так і называецца "Зялёны павільён". Кажуць, што гэты колер быў запланаваны яшчэ архітэтарам Аляксеем Шчусевым. Сёння будынак светларужовага колеру, і калі пафарбаваць яго ў зялёны, потым будзе складана вярнуць яго ў той жа ружовы. Таму расіяне зараз будуць адмысловую канструкцыю з гіпсакардону, які дазволіць дасягнуць іх мастацкай задачы без наступстваў.

Выступоўцаў было шмат, але адзначыў для сябе яшчэ адзін праект, які ў чымсьці перагукаецца з нашым — Новай Зеландыі. Ён будзе прадстаўлены на дзвюх пляцоўках: гэта лакальны аэрапорт і бібліятэка. Проста ў аэрапорце мастак

будзе прапаноўваць свой фармат узаемадзеяння. Штосьці падобнае адбудзецца і ў адной з гарадскіх бібліятэк. Гэта падалося мне цікавай ідэяй — задзейнічанне публічных месцаў, а не выкарыстанне традыцыйнага куба, дзе мы ўжо звыкла глядзім мастацкія творы.

Да слова, і праект спадара Энвезара зрабіў уражанне. Акрамя таго, што ў галоўную экспазіцыю ўключаны работы 35 чарнаскурных мастакоў, сёння увесць свет абмяркоўвае "ажыўленне" ім "Капітала" Карла Маркса. Цягам сямі месяцаў працы выстаўкі адмыслова адабраныя акцёры будуць чытаць сьлінны твор ад пачатку да канца. У сікхаў ёсць рытуал "акхантаптанту", кажа куратар, які перакладаецца як "чытанне без перапынку". І Окві збіраецца паставіцца да "Капітала" як да "акхантаптанту", ператварыўшы яго ў культурную падзею, якая будзе суправаджацца дадатковымі сцэнарыямі, песнямі, перформансамі...

К

Газета **КУЛЬТУРА** ШТОТЫДНЁВАЯ ГРАМАДСКА-ПАЛІТЫЧНАЯ, ДЛЯ ДАСУГА (КУЛЬТУРА, МАСТАЦТВА) Выдаецца з кастрычніка 1991 года.

Заснавальнік — Міністэрства культуры Рэспублікі Беларусь. Рэгістрацыйнае пасведчанне № 637, выдадзена Міністэрствам інфармацыі Рэспублікі Беларусь.

Галоўны рэдактар — Сяргей Сяргеевіч ТРАФІЛАЎ. **Адказны сакратар**: Вольга НАВІЦКАЯ; **рэдактары аддзелаў**: Канстанцін АНТАНОВІЧ, Надзея БУНЦЭВІЧ, Барыс КРЭПАК, Яўген РАГІН, Ілья СВІРЫН; **аглядальнікі рэдакцыі**: Дар'я АМЯЛЬКОВІЧ, Юрый ЧАРНЯКЕВІЧ; **спецыяльныя карэспандэнты**: Пётр ВАСІЛЕЎСКІ, Алег КЛІМАЎ, Аліна САУЧАНКА; **мастацкі рэдактар** — Наталія ОВАД; **карэктар** — Інга ЗЕЛЫНС.

Сайт: www.kimpress.by E-mail: kultura@tut.by Адрас рэдакцыі: 220013, Мінск, пр. Незалежнасці, 77. Пакоі 16-28, 94-98, чацвёрты паверх. Тэлефоны: (017) 286 07 97, (017) 334 57 23. Тэлефон-факс: (017) 334 57 41. Рэкламны адрас: тэл. (017) 286 07 97, 334 57 41. Выдавец — Рэдакцыйна-выдавецкая ўстанова "КУЛЬТУРА І МАСТАЦТВА" 220013, Мінск, пр. Незалежнасці, 77. Пакоі 16-28, 94-98, чацвёрты паверх. Бухгалтэрыя: (017) 334 57 35. **Аўтары допісаў паведамляюць прозвішча, поўнаасцю імя і імя па бацьку, пашпартныя звесткі (нумар пашпарта, дату выдачы, кім і калі выдадзены пашпарт, асабісты нумар), асноўнае месца працы, зваротны адрас.** Аўтарскія рукапісы не рэцэнзуюцца і не вяртаюцца. Меркаванні аўтара могуць не адпавядаць пункту гледжання рэдакцыі. Аўтары нясуць адказнасць за дакладнасць матэрыялаў. *Матэрыял на правах рэкламы. "Культура", 2015. Наклад 5 818. Індэксы 63875, 638752. Рознічны кошт — па дамоўленасці. Падпісана ў друку 13.03.2015 у 18.00. Замова 997. Рэспубліканскае ўнітарнае прадпрыемства "Выдавецтва "Беларусь Дом друку". ЛП № 02330/106 ад 30.04.2004. пр. Незалежнасці, 79, 220013, Мінск.

Высновы і перспектывы

Хтосьці з ініцыятыўных людзей хоча зрабіць літаратурны дворык у Оршы, нехта збіраецца зладзіць — ні больш ні менш! — фестываль сучаснай беларускай драматургіі або фестываль вулічнай музыкі ў Мінску і Брэсце, некаторыя мараць абсталяваць у сталіцы міні-тэатр з залай на 20 глядачоў... Заявак так шмат, што вочы разбягаюцца ад безліччых крэатыўных задум і незвычайных прапаноў...

Іншая справа, што праекты гэтыя спрэж дублююць тыя, пра якія ўжо вялася гаворка на старонках друку ці ў электронных СМІ і якія даўно "на слыху" ("Брэсцкая крэпасць: перазагрузка", Міжнарод-

прыкладу, у Магілёве сёння мрояць пра ўсталяванне некалькіх стэндаў са старымі фотаздымкамі горада, у Гродна — пра арганізацыю міні-галерэі ў адным з мясцовых кафэ, а ў аграгарадку "Літвавічы", што ў Кармянскім раёне Гомельскай вобласці, — пра стварэнне дзіцячай пляцоўкі пад адкрытым небам...

Зразумела, частку з гэтых ініцыятыў лагічна перанакіраваць у адпаведныя аддзелы райвыканкамаў, іншыя — у абласныя ўпраўленні па ідэалагічнай рабоце, культуры і па справах моладзі, якія і створаны дзеля таго, каб каардынаваць сацыяльную сферу свайго рэгіёну... Бо атрымліваецца, што сувязь паміж выканаўчымі органамі ўлады і

калі ёсць ДК?

ны фестываль кароткаметражнага кіно Cinema Perpetuum Mobile, зноў жа Дзіцячы музей у Полацку), альбо адлюстроўваюць сітуацыю з недахопам культурнага баўлення часу як у горадзе, так і ў сельскай мясцовасці... Адсюль і праекты па будаўніцтве клуба-церама — магчыма, як своеасаблівае рэакцыя на аптымізацыю сеткі сельскіх устаноў культуры, — і прапановы ладзіць вулічныя ды тэатральныя фестывалі ці будаваць міні-тэатры...

З сітуацыі можна зрабіць выснову: культурных мерапрыемстваў сёння ў Беларусі не хапае ні гараджанам, ні сяльчанам. Каб вырашыць праблему, варта ўлічваць пажаданы актывіўных наведвальнікаў клубу, бібліятэк, тэатраў, час ад часу ладзіць анкетаванні ў школах ды ўніверсітэтах, у сацыяльных сетках і з дапамогай аб'яў СМІ... Прычым, гэтыя прапановы і парады было б няблага ўвасабляць у рэчаіснасць, упісваючы ў свае сельскія, гарадскія, раённыя ці абласныя планы ці праграмы, а не складваць "на пясня" ў далёкі кут...

Іншая выснова — несудышальна, хоць і даўно вядомая: нястача фінансавання ў сферы рэгіянальнай культуры. Іначай зацікаўлены асобы не прасілі б грошай на стварэнне сеткі вулічных міні-бібліятэк у Слоніме, а таксама — на закупку акустычнай сістэмы з усталяваным акумулятарам, пра які сёння марыць вакальны народны калектыв "Надзея" з Хадосаўскага сельскага дома культуры Мсціслаўскага раёна Магілёўскай вобласці... А, да

аўтарамі праектаў — грамадзянамі, — як быццам, не існуе. Іншая справа, што наяўнага фінансавання для падобных праектаў сапраўды можа на ўсіх ахвотных не хапіць. І, як паказвае практыка, зазвычай гэтак і адбываецца. Вось і даводзіцца размяшчаць свае ініцыятывы — ці, дакладней кажучы, просьбы аб дапамозе — на старонках сацыяльных праектаў. Іначай ні тых жа стэндаў з фота, ні ўсталявання дзіцячых пляцовак у аграгарадках можна і не дачакацца...

І апошняе. Як вынікае, многія з прадстаўленых праектаў часцяком змяшчаюць у сабе просьбы аб фінансаванні ці звароты да спонсараў. Але ці зацікавіцца імі патэнцыйныя мецэнаты? Мабыць, на гэтае пытанне можна было б адказаць дакладна, каб у размешчаных на сайце заяўках былі прадстаўлены рэальныя бізнес-планы, што дэтальна распісваюць не толькі выдаткі, але і даходы таго ж спонсара. На жаль, падобных прыкладаў так і не адшукаў...

Але ж выдаткоўваць грошы без аддачы — хай сабе нават і ў якасці рэкламы свайго прадпрыемства ці фірмы, — на маю думку, не захоча сёння ніводны сучасны Гай Мецэнат... Цалкам магчыма, што гэтая нястача бізнес-планаў — і ёсць тая "ахілесавая пята", якая зводзіць многія з апісаных грамадскіх ініцыятыў адно толькі да віртуальнай заяўкі, а не да рэальнага ўвасаблення... Але такога варыянту развіцця падзей, натуральна, не хацелася б...

К

Зваротная сувязь: рэплікі і каментарыі

Вялікі трэнд

Адметна, што палітыка дзяржаўных інстытутаў у сферы культуры апошнім часам развіваецца паралельна, а ў некаторых праехах наогул супадае з грамадскімі памкненнямі і шматлікімі беларускаарыентаванымі ініцыятывамі, якія набылі вялікую папулярнасць за мінулы год. Чаму склалася такая тэндэнцыя і якое яе значэнне?

Безумоўна, розныя беларускаарыентаваныя ініцыятывы (як дзяржаўныя, так і грамадскія ці — са сферы бізнесу) былі і раней. Тут можна ўгадаць і актыўнасць былога міністра культуры Паўла Латушкі, і дзейнасць грамадска-культурных пляцовак, і рэкламу шэрагу знакамітых брэндаў па-беларуску... Але ж за апошні год ўсё гэта атрымала новы імпульс ды значна большую цікаўнасць у звычайных, не надта ангажаваных у айчыную культуру грамадзян.

Самыя паказальныя праявы трэнда лёгка знайсці і ў дзяржаўнай дзейнасці, і ў грамадскай, і ў бізнесе.

Літаральная праява, якую можна заўважыць вачыма, — гэта, безумоўна, шалёная мода на адзенне з беларускім каларытам. Ад прамысловых кашуль "Эліз" з беларускім арнамантам — да вышыванак аўтэнтычнай вытворчасці. Сёння лёгка набыць світар, худзі ці талстоўку, аздобленыя нацыянальнай сімволікай. Але лідарам па народнай папулярнасці сталі вышывайкі з прынтам беларускага арнаманта, даволі танныя ды сучасныя (не кожны сёння можа сабе дазволіць дарагую вышыванку ручной працы са льну). За кароткі тэрмін інтэрнэт-крама, якой належыць ідэя, рэалізавала шматтысячныя тыражы вышываек і цяпер іх можна пабачыць паўсюль — як на музыкантах-падлетках, так і на алімпійскай чэмпіёнцы Аляксандры Герасімені.

Найбольш заўважныя дзяржаўныя ініцыятывы — у галіне адукацыі. Так, Прэзідэнт запатрабаваў павялічыць гадзіны на выкладанне беларускай мовы ў школах праз тое, што яе вывучаюць менш за іншыя. А міністр адукацыі Міхаіл Жураўкоў казаў, што "больш за палову прадметаў будучы выкладацца на беларускай мове... Гэта цвёрдае перакананне Мінадукацыі". Пры гэтым падкрэслівалася, што гэтыя працэсы ў Беларусі будуць не хуткімі і не гвалтоўнымі, а паступовымі, у тым ліку — з апорай на ініцыятыву саміх навучэнцаў.

А самым гучным крокам бізнеса стала заява сеткі аўтазаправачных станцый: з 1 студзеня 2015 года ўвесь бізнес будзе толькі на беларускай мове. Генеральны дырэктар кампаніі Ірына Валадзько падкрэслівае: "Гэта было зроблена не для таго, каб атрымаць нейкі дадатковы даход, а каб людзі чулі родную мову, каб пашырыць іх моўнае асяроддзе. Гэта не бізнес, гэта — сацыя-культурны праект". Але ж беларусізацыя сеткі АЗС прывяла і да павялічэння колькасці кінтаў — найлепшы паказчык таго, што людзям гэта падабаецца, яны нават запраўляць аўто лічаць за лепшае на беларускамоўнай АЗС.

Усё гэта дазваляе казаць пра вялікі трэнд. Цудоўна, што цяпер ён азначаны ярка. Зрэшты, наспявае час абагульніць і дзяржаўную дзейнасць па мяккім прасоўванні беларускага ў адзіную агульную стратэгію для яе каардынацыі і большай паспяховасці. А яшчэ лепш аб'ядноўваць магчымасці дзяржавы ды досвед грамадскіх ініцыятыў: калі мэты агульныя, дык чаму ж не працаваць разам?

Вадзім МАЖЭЙКА, культуролог, магістр кіравання, эксперт па культуры грамадскага аб'яднання

Па пытаннях размяшчэння рэкламы ў газеце "Культура" звяртайцеся па тэлефоне + 375 17 286 07 97 і па тэлефоне/факсе +375 17 334 57 41, альбо на электронны адрас [kultura@tut.by!](mailto:kultura@tut.by)

Фотасюжэт нумара

Венецыянскія віды

Пад час візіту ў Венецыю куратар Нацыянальнага павільёна Беларусі Аляксей Шынкаренко не толькі прэзентаваў праект "Архіў сведкі вайны" на сустрэчы з прэзідэнтам і куратарам 56-га Венецыянскага біенале, але і наведваў будучы беларускі павільён, які, нагадаем, размесціцца па адрасе Кастэла, 2146. Месца, як бачна з фотаздымкаў Аляксея, прадстаўленых у "Фотасюжэце...", знаходзіцца на выгаднай пазіцыі — непдалёк ад цэнтра. Акрамя таго, яно відавочна скарае шыкоўнымі відамі — як на палотнах старых майстроў.

Прэзідэнт і куратар біенале — Паоло Барата (злева) і Окві Энвезар.

У гэтым памяшканні і размесціцца павільён.

ф о т а ф а к т

Сустрэча ў Міністэрстве

12 сакавіка ў зале калегій Міністэрства культуры Рэспублікі Беларусь адбылася сустрэча апарата Мінкультуры, кіраўнікоў шэрагу устаноў культуры са старшынёй Цэнтральнай камісіі па выбарах і правядзенні рэспубліканскіх рэфэрэндумаў Лідзіяй Ярмошынай. У час мерапрыемства гасця Міністэрства распавяла пра асаблівасці выбарчага заканадаўства нашай краіны, а таксама некаторых дзяржаў — членаў СНД.

Фота Аліны САУЧАНКА

Будзем на сувязі!

Паважаныя чытачы!

Нам цікавае ваша меркаванне па тэмах нумара. **Пішыце** на адрас: 220013, г. Мінск, пр-т Незалежнасці, 77, альбо на электронную скрыню kultura@tut.by, **тэлефануйце** ў рэдакцыю па нумары 8-017-286-07-97, **абмяркоўвайце** на [facebook.com/kimpressby](https://www.facebook.com/kimpressby), [vk.com/kimpressby](https://www.vk.com/kimpressby), twitter.com/kimpressby, [instagram.com/kimpressby](https://www.instagram.com/kimpressby).

Дзяжурны па нумары

Паболей бы добрых навін!

Вось і вясна надышла. А з ёю — плойма добрых навін. Спачатку — пра галоўную. У Маладзечне распачалі ўзвядзенне новага даху Цэнтральнай раённай бібліятэкі імя Максіма Багдановіча. Да “юбілею” аварыі, якая здарылася ў леташнім маі, управіцца не паспеюць. Але самае важнае, што працэс урэшце пайшоў. І гэта абнадзейвае...

Яўген РАГІН

Вядучы метадыст аддзела бібліятэчнага маркетынгу Барысаўскай цэнтральнай раённай бібліятэкі імя Івана Каладзеява Алена Капыток паведаміла, што рыхтуе для “К” артыкул пра дзейнасць сектара нестачыянарнага абслугоўвання. Хто не ў курсе — гэта найперш пра бібліобус. А дакладней — пра яго графік працы, падрабязна, літаральна па гадзінах, для таго, каб у калег з іншых раёнаў і абласцей не ўзнікала недарэчнага пытання: а колькі ж разоў аўтабібліятэка павінна наведаць канкрэтную ўзятую вёску.

Бадай, самая прыемная навіна, што ўчора (а пішу гэтыя радкі ў сераду) на нашу новую рубрыку “Распавядзіце “К” аператыўна адгукнулася начальнік аддзела ідэалагічнай работы, культуры і па справах моладзі Асіповіцкага райвыканкама Ірына Раманчук. Зазначыла: “Даўно пра нас не пісалі!” і распавяла, што ёсць цікавыя творчыя праекты: і музейныя, і бібліятэчныя. Дадала, што маленькай інфармацыяй тут не абысціся. На днях выязджаем! Тым больш, што добра наладжаная бібліятэчная справа на Асіповіччыне для “К” — не навіна, а шматкроць правяраны і пацверджаны факт. І яшчэ адна акалічнасць, якая змушае адправіцца ў асіповіцкую камандзіроўку неадкладна. У раёне бібліятэкарам працуе мужчына. Знаёміўся з ім ці не сем гадоў таму і, “шчыра кажучы”, думаў, што той не вытрывае, знойдзе іншую працу. Але ж не — прафесіянал. Трэба аднавіць знаёмства.

Цікава, ці патэлефануе хто ўслед за Ірынай Раманчук? Вельмі хацелася б дачакацца надзённых звестак ад тых аддзелаў, дзе мы даўно не былі і якія не вельмі хочучы піярыць сябе самі. Няроўная геаграфія публікацый — спрадвечная праблема. І не толькі наша. Але на тое, каб паўсюль пабываць і ўсё пабачыць, хранічна не стае ні часу, ні журналістаў. Даўно не былі, да прыкладу, у Брагінскім, Ваўкавыскім, Воранаўскім, Шчучынскім, Шумілінскім раёнах. Даўно не дасылалі нам лістоў з Бераставіцкага, Бешанковіцкага, Глускага, Буда-Кашалёўскага, Петрыкаўскага. Пастараемся выправіць гэтыя прыкрыя недапрацоўкі самым бліжэйшым часам. Балазе Кастусь Антановіч як штурман-вадзіцель нашых аўтапрабегаў цяпер старанна рыхтуе чарговы маршрут наступнай, адзінацатай па ліку, аўтакамандзіроўкі. Так што неўзабаве сустрэнемся! Нас, як і заўжды, надзвычай цікаваць адмысловыя творча-сацыяльныя праекты, а таксама актуальныя сэнныя пытанні працоўнай дысцыпліны...

І напрыканцы — навіна з Інтэрнэту. У музеі Прада людзі, якія не бачаць, могуць “разглядаць” шэдэўры Леанарда да Вінчы ці Эль Грэка пры дапамозе... дотыку рук. Для паслуг такіх наведвальнікаў — трохмерныя копіі знакамітых жывапісных карцін, створаных у выніку рэльефнага паслойнага друку. Копіі вельмі дарагія, але ж мэта апраўдвае сродкі. А ў нас да ўваходаў далёка не ўсіх бібліятэк і клубных устаноў пракладзены пандусы. Мы бачылі СДК і сельскую бібліятэку пад адным дахам, дзе нават прыбіральня для інвалідаў маецца, але ж той шыкоўны аб’ект культуры пачаў працаваць пасля абеда з паўгадзінным спазненнем.

Але што б там ні было, а за вакном — вясна. І лепшы лекавы сродак ад вітамінозу, што вядзе да абыякавасці, — актыўная жыццёвая пазіцыя, ад якой не ў сон цягне, а — да чарговых творчых ды стваральных бяссонняў. Вось такой незаспакоенасці і зычу нашым шанюўным чытачам. З вясной!

У маім імправізіраваным хатнім архіве, дзе згрувашчана недарэчнае і недаробленае, ёсць папка з парай спісаных аркушаў. Яна называецца “Апосталы”. Умоўная назва перспектыўнага, як падавалася гадоў пяць таму, праекта сацыяльнай рэкламы, які мы прыдумалі разам з колішнім фатографам “К” Юрыем Івановым. Караценька распавяду пра сутнасць задуманага. Знаёмая, што працуе ў Маскве, згадала неяк: сталіца Расіі хоць і перанасычана вулічнай камерцыйнай рэкламай, але і на недахоп сацыяльнай не можа паскардзіцца. Бачыла яна, да прыкладу, шматлікія плакаты з выявамі вядучых тэатральных артыстаў з іхнімі ж патрыятычнымі выказваннямі. Скажам, Алег Табакоў прызнаваўся мінакам у шчырай любові да сцэнічнага мастацтва. Падумалася, а чаму мы, беларусы, не прапагандуем гэтакім жа чынам сваё і сваіх?

Яўген РАГІН

Нельга сказаць, што справа з развіццём сацыяльнай вулічнай рэкламы ў нас не рухаецца. Чаго толькі вартыя банеры, што прапагандуюць родную мову. Цяпер, напэўна, самы абыякавы да нацыянальнага беларус дакладна ведае, што такое, скажам, ажыны ці агрэст. Але праблема ў іншым.

Калісьці я быў на курсах у Інстытуце культуры Беларусі, дзе псіхолагі казалі прысутным, што існуе пэўны синдром непрыняцця свайго, у тым ліку і асоб, што так і не сталі паўнаватасна медыйнымі. У чым вытокі такой з’явы? Хто з нашых знакамітаў стаяў сапраўды вядомым не толькі ў вузкіх колах нешматлікіх дасведчаных? Можна шмат казаць пра недасканаласць айчызнага тэлебачання і сціпласць герояў з прычыны невыскай запатрабаванасці іх творчасці ў грамадстве. На мой погляд, пазнавальныя літаральна для ўсіх акцёры-купалаўцы старэйшага пакалення, а таксама — Міхаіл Фінберг і Аляксандр Саладуха,

а яшчэ — пара-тройка эстрадных зорак ды апошнім часам — спартсменкі Дар’я Домрачава і Вікторыя Азаранка... Фінберг і Саладуха — мала таго, што прафесіяналы са шматгадовым стажам (не з’яўляюся прыхільнікам творчасці Саладухі, аднак, здымаю капялюш перад ягонай напорыстасцю), але і не сыходзяць са старонак друкаваных СМІ ды тэлеканалаў, і не толькі беларускіх. А астатнія, што лічацца элітай? Не толькі артысты ды музыканты, але і пісьменнікі, мастакі, навукоўцы, настаўнікі, урачы? Пра большасць з іх сярэдняста-тыстычны беларус і не чуў.

Ці “пакаціць” піяр свайго сваімі?

Вось так і ўзнікла ідэя прапіярыць “апосталаў” сённяшняй культуры на банерах: на вуліцах вёсак, мястэчак і гарадоў. Задумка падавалася ідэалагічна выверанай: фотопартрэт плюс трапнае, блізкае сэрцу кожнага выказванне. Выява, скажам, Міхася Дрынеўскага суседнічала з выказваннем: “У нас што ні сусед, дык сваяк ці родзіч”. Паспрабавалі тады данесці прапанову ў вушы высокамо чыноўніку аднаго з аблвыканкамаў. Але штосьці не заладзілася, штосьці не “пакаціла” на сутыкненні пытанняў “А хто плаціць будзе?”, “А каго з персаналіі выбіраць — землякоў ці не?” ды “Што рабіць з тымі, каго ўжо няма сярод нас?”...

Словам, шкада праекта. А піярыць трэба ўсіх, хто ўспяўляў Беларусь і хто з поспехам працягвае гэта рабіць. З той проста прычыны, што яны — гонар нацыі, сапраўдныя яе апосталы: Вітаўт, Каліноўскі, Драздовіч, Быкаў, Барадулін, Кіт, Вашчанка... Выяву Ефрасінні Полацкай я бачыў на вулічных банерах. Пад юбілей класікаў сустракаў на вуліцах постары Купалы з Коласам. Цяпер не трапляюцца... Хтосьці скажа, што іканаграфіі вялікага князя Вітаўта не існуе ў прыродзе. Ну і што? Калі няма, варта яе прыдумаць. А тут і прыдумаць нічога не трэба, толькі ўзяць — і намаляваць.

Праект — у архіве. Ці не зара на я яго пахаваў?

■ Пытанне з нагоды

Мы пацікавіліся ў пяцёркі медыйных персон краіны, наколькі гатовыя яны ўдзельнічаць у сацыяльных праектах, ці пра іх вызначэнне “за ідэю”, а таксама высветлілі, якія праблемы грамадства хвалююць артыстаў. Магчыма, выбарка не пасуе канцэпцыі гіпатэтычнага праекта “Апосталы”, пра які пісаў мой калега. Але, будзем шчырымі, менавіта па сферы папулярнай музыкі (наогул — папулярнай культуры) абыяцель вызначае ўзровень творчай прасторы, адкрытай для яго. Вось таму, мяркую, тыя ж поп-музыканты цікавыя як аб’ект сацыяльнага выказвання.

Алег КЛІМАЎ

Уладзімір ПУГАЧ,
фронтмэн гурта “J:морс”:

— Наш гурт шмат і ахвотна працаваў у сацыяльнай рэкламе, менавіта білбордаўскай. Таксама як Пасол Добрай волі UNICEF бяру ўдзел у праектах сацыяльнай скіраванасці. Я б цяпер з вялікім жаданнем выказаўся, дапусцім, пра татальнае атупенне людзей ў сусветным маштабе. Калі, умоўна кажучы, зладзіць паляванне на мамантаў разам немагчыма, бо людзей проста не выцягнуць з камп’ютараў, не адарваць ад сацыяльных сетак.

Аляксандр САЛАДУХА,
спявак:

— Да сацыяльных праектаў стаўлюся станоўча і, калі ёсць магчымасць, час, стараюся прымаць у іх удзел. Да ўсяго, чалавек больш давярае блізім, публічнай персоне. Таму, прапаную мне хто-небудзь звярнуцца з білборда з ідэяй, якую я падзяляю, то натуральна, пагадзіўся б. І сам мог бы падзяліцца сваімі думкамі. Гэта магло б быць нешта, адрававанае да ўсіх: заклік да добра, міру, міласэрнасці. Альбо штосьці канкрэтнае, напрыклад, праблемы ВІЧ-інфіцыраваных. Вядома, ніякага ганарару за падобную акцыю я б не папрасіў: хопіць і твару на рэкламных шчытах. Але для мяне такая персаніфікаваная рэклама не важная. Істотна, каб пачулі пасыл.

Ірына ДАРАФЕЕВА,
заслужаная артыстка
Рэспублікі Беларусь:

— З тых акцый, што згадаліся, — праект “Зоркі за бяспеку”. А яшчэ пры дапамозе білбордаў я магла б сказаць пра такія рэчы, як патрыятызм і патрыятычнае выхаванне моладзі, працу на карысць Радзімы. І гэта быў бы зварот не толькі да прыхільнікаў, а да ўсіх грамадзян. Упэўнена: папулярныя асобы, якія прамаўляюць з плакатаў пазітыў, — рэальны прыклад таго, што які б ні быў

твой статус у грамадстве, ёсць рэчы, што аб’ядноўваюць людзей розных прафесій, поглядаў.

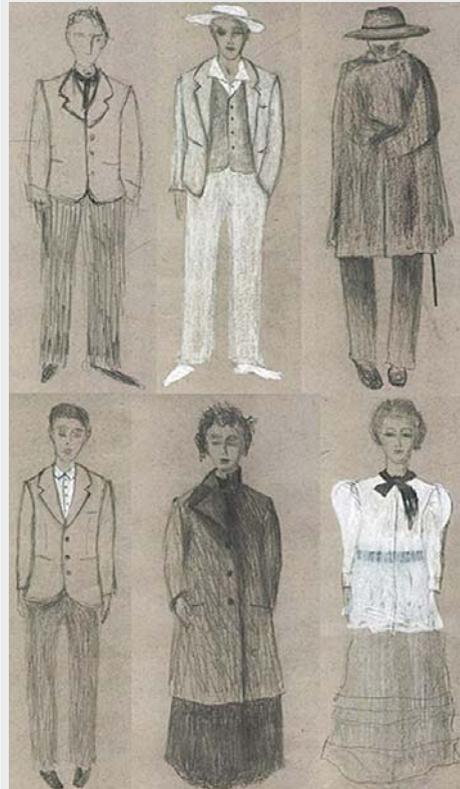
Віталь КАРПАНАЎ,
лідар гурта “Дразды”:

— Любую рэкламу — камерцыйную, сацыяльную — я лічу удамай, калі яна дае задуманы вынік. Асабіста я агучыў бы з білбордаў... настрой! Замежнікі, прыязджаючы ў Беларусь, часцяком прыкмятаюць у нашых людзей змраччаны выраз твару. А тут, уявіце сабе, вялізны білборд з вясёлымі музыкантамі са словамі “Дорым настрой! Усміхайцеся часцей!” Мы б і пра сябе нагадалі, і падзяліліся б усмешкамі! Дарэчы, дзякуй за ідэю!

Віталь АРТЫСТ,
лідар гурта “Без білета”:

— Нас перыядычна запрашаюць зняцца ў тым ліку і для сацыяльнай рэкламы на білбордах. Упрошваюць, распавядаюць казкі, што толькі ад нашага важкага слова залежыць папулярнасць кітоў у Ціхім акіяне. Нядаўна апісвалі сюжэт будучай акцыі, дзе людзей перасцерагаюць ад рабства пад час працы за мяжой. З усёй размовы я дакладна зразумеў адно: пры салідным бюджэце нам прапануюць удзельнічаць на грамадска-пачатках. Мы не жлабы, не аднойчы гралі бясплатныя канцэрты для хворых дзяцей, але на аферы ў мяне выпрацаваны нюх. Калі я адчуў, убачу, што сацыяльны праект вырашае канкрэтную праблему, неабыякавую і мне, заўжды пайду на сустрэчу. Скажам, мяне цяпер хвалюе залежнасць людзей ад гаджэтаў. Я нядаўна быў у вёсцы і выявіў, што не ўзяў з сабой смартфон. І запанікаваў! Адраджэнне рэальных чалавечых зносін — вось што павінна стаяць на парадку дня. “Чытай кнігу, перастань “вісець” у чатах, выходзь на вуліцу, гавары з людзьмі!” — вось што магло б быць напісана на маім білбордзе.

ф о т а ф а к т

Імідж “Чайкі”

Стала вядома, як будуць выглядаць касцюмы да чэхавскай “Чайкі” ў пастаноўцы Мікалая Пінігіна, прынамсі, пакуль што ў эскізах. На сцэне Нацыянальнага акадэмічнага тэатра імя Янкі Купалы спектакль упершыню паказваюць з 20 па 22 сакавіка.

Эскізы прадастаўлены
тэатрам

15 сакавіка 1994 года Парламент нашай краіны прыняў Канстытуцыю незалежнай Беларусі. Важнасць гэтай гістарычнай падзеі заключаецца ў тым, што ўпершыню на ўзроўні Асноўнага Закона, які з'яўляецца вышэйшым прававым актам дзяржавы, была замацавана воля беларускага народа на пабудову дэмакратычнай прававой сацыяльнай дзяржавы.

Грамадзяне Беларусі атрымалі дзейныя канстытуцыйныя гарантыі непахіснасці сваіх палітычных, сацыяльна-эканамічных і культурных правоў, якія па сваім змесце адпавядаюць сучасным міжнародна-прававым стандартам.

У сям'ю паўнапраўных членаў міжнароднай супольнасці Беларусь уступіла з пэўнымі здабыткамі ў галіне канстытуцыйнага развіцця. Яшчэ ў статутах Вялікага Княства Літоўскага, якія, безумоў-

3 нагоды Дня Канстытуцыі

Т Э К С Т

Сяргей ЧЫГРЫНАЎ, суддзя Канстытуцыйнага Суда

на, можна разглядаць у якасці юрыдычных дакументаў канстытуцыйнага характару, змяшчаліся юрыдычныя нормы, што замацоўвалі неад'емныя правы чалавека і найважнейшыя прававыя прынцыпы: вяршэнства пісанага права, роўнасць усіх перад законам, законнасць дзейнасці дзяржаўных органаў і службовых асоб, правы кожнага чалавека на абарону жыцця і гонару, недатыкальнасць асобы, свабоднае валоданне маёмасцю, судовую абарону і некаторыя іншыя.

Нельга недаацэньваць і канстытуцый Савецкай Беларусі 1919, 1927, 1937, 1978 гадоў. Яны ўстанавілі, хаця і ў абмежаваным выглядзе, беларускую нацыянальную дзяржаўнасць, вызначы-

лі дзейную сістэму дзяржаўных органаў, замацавалі на канстытуцыйным узроўні шырокае кола сацыяльных правоў асобы, юрыдычна захавалі этна-культурную самабытнасць беларусаў, увогуле падрыхтавалі прававы падмурак для самавызначэння беларускага народу ў незалежнай дзяржаве.

Сучасная Канстытуцыя працягвае дэмакратычныя традыцыі беларускага канстытуцыйналізму. Артыкул 2 Асноўнага Закона змяшчае базавую норму, якая з'яўляецца своеасаблівым дэвізам нашай краіны: "Чалавек, яго правы, свабоды і гарантыі іх рэалізацыі з'яўляюцца найвышэйшай каштоўнасцю і мэтай грамадства і дзяржавы". Гэтае праграмнае палажэнне развіваецца ў раздзе-

ле другім Канстытуцыі — "Асоба, грамадства, дзяржава". Прыярытэты вызначаны менавіта так: спачатку — чалавек, потым — грамадства і дзяржава.

Вялікае значэнне ў Канстытуцыі надаецца правам і свабодам чалавека ў галіне культуры. У артыкуле 15 замацавана адказнасць дзяржавы за захаванне гісторыка-культурнай і духоўнай спадчыны, свабоднае развіццё культур усіх нацыянальных супольнасцей, якія пражываюць у Рэспубліцы Беларусь. Такім чынам, захаванне культурных здабыткаў народа Беларусі і далейшае развіццё культуры вызначаецца ў якасці аднаго з галоўных напрамкаў дзейнасці дзяржавы. Канстытуцыя надае ўвагу і культурным правам асобы. Згодна з артыкулам 51 кожны мае права на ўдзел у культурным жыцці. Гэта права забяспечваецца агульнадасупнаснаю каштоўнасцю айчынай і сусветнай культуры, якія знаходзяцца ў дзяржаўных і грамадскіх фондах, развіццём сеткі культур-

на-асветніцкіх устаноў. Свабода мастацкай, навуковай, тэхнічнай творчасці і выкладання гарантуецца. Інтэлектуальная ўласнасць ахоўваецца законам. Дзяржава садзейнічае развіццю культуры, навуковых і тэхнічных даследаванняў на карысць агульных інтарэсаў.

Канстытуцыйнае будаўніцтва — дынамічная з'ява. Яно павінна не толькі адпавядаць узроўню развіцця сацыяльных адносін, але і ў чымсьці іх апярэджаваць, быць накіраваным на перспектыву. Таму дзеючы Асноўны Закон, працягваючы дэмакратычныя традыцыі беларускага канстытуцыйналізму, не толькі замацоўвае пэўнае кола канстытуцыйных гарантый правоў асобы, але і праз свае праграмныя палажэнні вызначае вектар развіцця грамадства на пабудову дэмакратычнай прававой сацыяльнай дзяржавы. Канстытуцыя Рэспублікі Беларусь 1994 года мае значны патэнцыял развіцця і паглыблення палітычных, сацыяльна-эканамічных і культурных правоў асобы, дэмакратычных прынцыпаў пабудовы і дзейнасці дзяржаўных інстытутаў.

Прыцягненне грамадскай увагі да харавога мастацтва — вельмі важная справа. Харавыя спевы здаўна сталі неад'емнай часткай нашай культурнай спадчыны, усе добра разумеюць іх сувязі з патрыятычным выхаваннем, фарміраваннем нацыянальнай самасвядомасці. Але не сакрэт, што апошнім часам мы спяваем усё меней, пачынаючы са школы.

Музыканты, занепакоеныя сучасным станам спеўных традыцый, неаднойчы ўзнімалі гэту тэму. Адбыліся дзве калегіі Міністэрства культуры Беларусі: летась у кастрычніку, пасля чаго было прынята важнае дзяржаўнае рашэнне па вяртанні эстэтычнага выхавання ў сярэднія школы, і зараз у сакавіку. На апошняй калегіі было вызначана, што 2 ліпеня, да Дня Незалежнасці Беларусі, у сталіцы пройдзе маштабная акцыя — харавое веча "Малітва за Беларусь". Па нашых падліках, павінны сабрацца разам прыблізна паўтары-дзве тысячы выканаўцаў з усёй рэспублікі.

Падобныя традыцыі даўно існуюць у краінах Прыбалтыкі.

Харавое веча: "зборная" краіны!

М е р к а в а н н е

Міхась ДРЫНЕЎСКИ, народны артыст Беларусі, мастацкі кіраўнік і галоўны дырыжор Нацыянальнага акадэмічнага народнага хору імя Генадзя Цітовіча, старшыня Беларускага саюза музычных дзеячаў

Там штогод праходзіць "Спеўнае поле", дзе разам з запрошанымі калектывамі спяваюць усе прысутныя. Як марыў пра такое ж беларускае "поле" патрыярх нашага харавога мастацтва, народны артыст СССР Віктар Роўда! Пасля яго смерці штосьці падобнае, толькі ў меншых маштабах, ладзілася і ў нас. Ініцыятарам такіх акцый з запрашэннем калектываў з іншых рэгіёнаў выступала дацэнт Беларускай дзяржаўнай акадэміі музыкі Тамара Слабодчыкава. Яе падтрымаў Мінгарвыканкам. Усе акцыі былі тэматычнымі: "Шмат год табе, мой родны Мінск", "У імя жыцця і Зямлі" і, да юбілеяў Рыгора Шырмы ды нашых народных паэтаў-песняроў: "Гучаць у песні шырмавай і Колас і Купала". Выступленні хораў праходзілі спачатку на прыступках Акадэміі

навуц Беларусі, дзе Тамара Гаўрылаўна ўзначальвае аматарскі харавы калектыў, а потым двойчы ля Нацыянальнай бібліятэкі. Вакol адразу збіралася публіка. Хтосьці далучаўся да спеваў, хтосьці запытваў, куды можна аддаць навучацца дзяцей. Абыякавых не было!

Але такая маштабная акцыя, як запланавана цяпер, будзе ладзіцца ўпершыню. "Малітва за Беларусь" адбудзецца ля храма Усіх Святых, працягнецца паўтары гадзіны. Там будзе і духоўная музыка, і свецкая, і дзіцячы блок не абмінем. Вядома, прагучаць і патрыятычныя кампазіцыі. А завершым, верагодна, знакамітай песняй Уладзіміра Алоўнікава "Радзіма мая дарагая".

На калегіі Міністэрства культуры было вырашана, што ўдзел павінны ўзяць калектывы з усіх

■ Усё ж падобныя мерапрыемствы трэба планавать нашмат раней, бо зараз у калектываў ужо і гастролі распісаны, у тым ліку замежныя, і летнія адпачынкi. Шмат калектываў аматарскіх, і вымушаць іх удзельнікаў адмаўляцца ад сваіх сямейных, да прыкладу, паездак, ды яшчэ разам з дзецьмі, няёмка, а часам і ўвогуле немагчыма.

абласцей, каб спявала папраўдзе ўся рэспубліка. Была таксама прапанова здымаць харавыя выступленні і трансляваць іх на вялізныя экраны, усталяваныя не толькі ў сталіцы, але і ў абласных цэнтрах, іншых гарадах. Ды ажыццявіць апошняе пакуль вельмі складана: патрэбна больш дасканалая тэхніка. У будучым, магчыма, і здзейсніцца такая задума, каб у рэжыме онлайн да харавых спеваў далучыліся жыхары па ўсёй краіне, сабраныя не дома ля тэлевізараў, а дзесьці на плош-

чы, на хвалі ўсеагульнага нацыянальнага ўздыву.

Складанасці, вядома, ёсць, і немалыя. Усё ж падобныя мерапрыемствы трэба планавать нашмат раней, бо зараз у калектываў ужо і гастролі распісаны, у тым ліку замежныя, і летнія адпачынкi. Шмат калектываў аматарскіх, і вымушаць іх удзельнікаў адмаўляцца ад сваіх сямейных, да прыкладу, паездак, ды яшчэ разам з дзецьмі, няёмка, а часам і ўвогуле немагчыма. Шмат і дзіцячых хораў. А ў школьнікаў летам канікулы: сабраць усіх таксама будзе не так проста. Таму на будучыню, калі такое "Харавое веча" стане, хочацца спадзявацца, традыцый, будзе добра вызначыцца з часам яго правядзення, замацаваць пэўны дзень, каб усе маглі складаць свае планы з улікам гэтага свята. І рыхтавацца! Вы ж разумеце, што калі мы хочам, каб былі не толькі асобныя выступленні, але і спевы "харавой зборнай" усёй Беларусі, дык трэба загадзя вызначыцца з рэпертуарам, раздаць яго па калектывах, зрабіць аранжыроўкі, прыдатныя для кожнага. Усё гэта патрабуе часу, немалых намаганняў. Але яно таго варта! Беларусь спеўная — гэта, лічыце, краіна будучыні.

Занатавала Надзея БУНЦЭВІЧ

Папулярнае нашай культурнай спадчыны павінна стаць адным з асноўных кірункаў дзейнасці кожнага музыканта. Той ці іншы беларускі твор ёсць у рэпертуары кожнага выхаванца — былога ці цяперашняга — музычных навучальных устаноў краіны. Але ж ці ўсе музыканты імкнуцца выконваць іх потым, пасля завяршэння вучобы?

Часам даводзіцца чуць нараканні на беларускія творы мінуўшчыны, аматарскія па сваім узроўні, а таму малацікавыя для сучасных музыкантаў. Сапраўды, паланезы ды мазуркі таго ж Міхала Клеафаса Агінскага, 250-годдзе з дня нараджэння якога адзначаецца сёння, ствараліся для хатняга музыцыравання ды балаявання, а зусім не для вялікіх філарманічных залаў, прыдатных для рамантычнага імпульсу ва ўсім ягоным бляску. Але займаючыся "музычнай археалогіяй", як я называю пошук адпаведнага нотна-

3 чаго пачынаецца спадчына?

М е р к а в а н н е

Максім РАСОХА, кіраўнік квартэта драўляных духавых "Riviera", артыст Прэзідэнцкага аркестра Беларусі, выкладчык па класе камернага ансамбля

га матэрыялу, зусім не абавязкова выступаць усё знойдзенае на музейную паліцу — у арыгінальным, не прыстасаваным да сучаснага слухача выглядзе.

Выканальніцкіх версій павінна быць як мага больш, прычым самых розных. Побач з амаль аўтэнтчнымі працытанямі могуць быць і разнастайныя апрацоўкі. Галоўнае ў гэтай справе — не сапсаваць арыгінал, а наадварот раскрыць у ім патэнцыйныя магчымасці. Да прыкладу, калі буйная сімфанічная партытура, багатая на разнастайныя каларыстычныя эфекты, перакладаецца для сціплага камернага ансамбля, яна можа многае страціць. Калі ж сціплы фартэпіянны опус відэаважно прыкладнога значэння (тая ж танцавальная музыка XIX ст.) перакладаецца для прафесійнага

ансамбля, дык ён абавязаны ўзбагаціцца — тым жа суквеццем тэмбравых фарбаў.

Наш ансамбль "Riviera" існуе ўжо 9 гадоў, і для кожнай сваёй праграмы (а гэта ў большасці менавіта беларуская музыка розных стыляў і эпох) пералажэнні даводзіцца рабіць самастойна. Попыт на беларускія творы ёсць, а сярод камерных ансамбляў — тым больш. Ансамблевае выкананне, на маю думку, пачынае перажываць сёння сваё адраджэнне. Калісьці, у часы таго ж Міхала Клеафаса і сучаснае стагоддзе раней да яго, такая форма музыцыравання была чымсьці нахшталь нязмушанай "гутаркі за сталом": сябры ды сваякі збіраліся не толькі, каб убачыць адно аднаго, але і каб "весці размову" на музычнай мове. Пазней традыцыі былі страчаны, а

сёння адраджаюцца, пачынаючы з пачатковага ўзроўню музычнага навучання. Каб хаця крыху наталіць прагу да такога рэпертуару, летась я выдаў зборнік "Лірычная мелодыя" — пералажэнні твораў беларускіх кампазітараў для дзіцячага трыа (флейта, скрыпка і фартэпіяна). А з выкладчыкаў сталічнай Дзіцячай музычнай школы мастацтваў імя Яўгена Глебава склаў ансамбль "Мінск-Класік", які таксама не забываецца на нашу спадчыну. Ведаю, што падобныя настаўніцкія калектывы самага рознага складу ёсць ці не ва ўсіх школах. Але ці ўсе яны выконваюць папраўдзе цікавыя, часам забытыя ці ўвогуле не надта вядомыя беларускія творы? Большасць, на жаль, абыходзіцца ўсяго некалькімі папулярнымі мелодыямі, бо астатняе патрабуе яшчэ і "пошукавых" высілкаў.

Да 250-годдзя Агінскага ладзіцца шэраг самых розных мерапрыемстваў. Цыкл канцэртных праграм, падрыхтаваных ансамблем салістаў "Класік-Авангард", пачаўся ў Беларускай дзяржаўнай

філармоніі. Цікавай была і вечарына 11 сакавіка ў зале "Верхні горад", што побач з Мінскай ратушай. Кіраўніцтва гэтай канцэртнай установы клапоціцца, каб іх сцэна стала прытулкам не толькі для традыцыйных, але і часам нечаканых творчых праектаў. Згаданая праграма, да прыкладу, стала не звыклым канцэртнам, а тэатралізаваным, касцюміраваным і адначасова асветніцкім праектам. "Летапіс роду Агінскіх" ствараўся літаральна на вачах публікі, з удзелам летапісца-апавядальніка і музыкантаў квартэта "Riviera". Прысутныя змаглі разам з намі прасачыць эвалюцыю музычных стыляў, іх развіццё ў розныя эпохі на прыкладзе прадстаўнікоў аднаго з найбуйнейшых магнацкіх родаў. Такі "сямейны" падыход, спадзяёмся, будзе цікавым не толькі ўласна прыхільнікам музыкі. Можа, кагосьці ён увогуле натхніць на стварэнне летапісу ўласнай сям'і. Дарэчы, ці не з гэтага пачынаецца беражлівае стаўленне да нацыянальнай спадчыны?..

Занатавала Надзея БУНЦЭВІЧ

Беларускі рэжысёр-дакументаліст, сябра Еўрапейскай кінаакадэміі Віктар Аслюк адкрывае свой курс па рэжысуры дакументальнага кіно. Пакуль — у адной з прыватных кінашкол. І з гэтай нагоды творца, фільмы якога атрымліваюць узнагароды на прэстыжных кінафорумах, зладзіў адкрыты майстар-клас. Аглядальнік "К" патрапіў на яго шчыры расповед. І досвед рэжысёра пад аўся карысным не толькі для кінематографістаў, але і для іншых творчых прафесій.

Дар'я АМЯЛЬКОВІЧ

Кіно вялікіх магчымасцей

— Рэжысёр-дакументаліст — прафесія не для ўсіх. Па-першае, статус рэжысёра ігравых фільмаў робіць сваю справу: знешне зразумелая прафесія. Па-другое, да гэтай пары дакументальнае кіно ўспрымаецца як даволі прымітыўнае і, самае галоўнае, ідэалагізаванае праз традыцыі савецкага кінематографа. У тых часы, сапраўды, было шмат цензуры ў дачыненні да дакументалістыкі. Але не спрыяюць росту папулярнасці дакументальнага кіно і сучасныя тэлевізійныя фільмы, якія робяцца вельмі часта паводле клішэ "дыктар — хроніка — інтэрв'ю — музыка". Усё гэта адштурхоўвае многіх творчых маладых людзей ад таго, каб ісці ў прафесію, але дакументалістыка — кіно вялікіх магчымасцей.

Калі ёсць што сказаць

— У наш час здымачная тэхніка ўжо не адыгрывае такой выключнай ролі, як раней, калі фільмы здымаліся на 35-міліметровую стужку. Зараз фільмы можна здымаць і на побытавыя відэакамеры, настолькі высокай якасці яны сталі.

Памятаю, калі мы былі студэнтамі, у 1990-я, то на "Беларусьфільме" пэўны час здымалі дакументальныя фільмы на плёнку з кратнасцю 1:10, а часам нават 1:12. Потым, калі мы самі пачалі здымаць, увялі абмежаванні: 1:5, далей — 1:3. Гэта значыць, што калі фільм, да прыкладу, доўжыцца 15 хвілін, то плёнкі на здымкі выдавалася толькі на 45 хвілін — 1:3. Гэта падавалася тады катастрофай! Што можна зняць на такі мізер? Але сёння тое абмежаванне для мяне абярнулася выдатным метадам навучання, бо з плёнкай, перш чым націснуць на кнопку камеры, ты мусіў шмат разоў падумаць і ўзважыць, наколькі табе патрэбны гэты план, якая ў яго павінна быць даўжыня — і гэтак далей. Недарэмна ў некаторых з лепшых кінашкол за мяжой да гэтага часу студэнтам першых двух-трох курсаў забараняюць здымаць на відэа. Таму што цяпер існуе такая бяда: здымаць можна шмат і без ідэі, толькі маючы на ўвазе прыкладную тэму, а ў выніку атрымліваецца не матэрыял, а зафіксаваная маса выпадковых падзей, невыразных рухаў герояў, бяскончых пейзажаў. А ўжо потым, у час мантажу, рэжысёр ламае галаву, як з гэтага зрабіць фільм. Плёнка ж правакавала рэжысёрскае мысленне, вымагала дакладнай ідэі фільма і вымушала прыдумаць "ход" — прыём, які вызначае структуру фільма.

Віктар Аслюк. / Фота Сяргея Ждановіча

"А што здымаць, калі не пра Беларусь?"

Кінаманалогі Віктара Аслюка

У час здымак дакументальнага фільма вельмі важна ўмець адчуваць атмасферу месца: ход часу, стан героя, надвор'е. Усё гэта пасля, пры мантажы, фарміруе іншую атмасферу — атмасферу фільма. Без яе і фільма няма.

Дакументальная стужка, як і ігравая, няздольная і не павінна паўтараць само жыццё. Таму гэтая "атмасфернасць" — тое, што адчувае падчас здымак і мантажу сам рэжысёр, — і ёсць арыгінальнасць фільма. Калі чалавек здольны да гэтага, ён можа працаваць у гэтай прафесіі. Яшчэ дадам трохі іншае, але таксама істотнае. Калі вам няма чаго сказаць людзям, не варта ісці ў рэжысёры. На жаль, сучасная тэхніка ў гэтым не дапаможа.

Трымайцеся свайго!

— Ці мусіць дакументаліст быць шчырым з героем? Безумоўна. Але тут узнікае яшчэ адно правіла: рэжысёр заўсёды павінен весці сваю гульню. Вядома, важна знайсці з героем агульную мову, шчыра ім цікавіцца. Аднак ёсць такая рэч, якую рэжысёр не мусіць сабе дазваляць: страта дыстанцыі. Як толькі вы распавядаеце герою ўсё, што задумалі, ён свядома ці несвядома будзе іграць, страціць натуральнасць. Ён вам пакажа, каго вы хочаце, а не кім ён ёсць. Але насамрэч вы павінны яго раскрыць — да прыкладу, каб ён сказаў тое, што ён ніколі, можа, раней не гаварыў. Вы яго вядзеце, а не ён — вас. Існуе і іншая крайнасць, калі рэжысёр ператвараецца ў цыніка. Такіх прыкладаў у сучаснай дакументалістыцы дастаткова: рэжысёр падводзіць, нават падштурхоўвае героя да пэўных дзеянняў. Хтосьці здымае смерць персанажа, хтосьці — спробу самазабойства героя...

Ёсць зтыка дакументальнага кіно — і многія рэчы робіць сапраўды нельга. Але... трымайцеся сваёй гульні! На здымках трэба асцярожна падштурхоўваць героя да такіх сітуацый, каб ён мог паказаць сваю сутнасць.

І тут мы ўпіраемся ў характар рэжысёра, дзе важныя мэтанакіраванасць, найстойлівасць і, у той жа час, шчырасць і сумленнасць. Інакш не атрымаецца добрае кіно.

Месца і час нараджэння

— Калі сказаць, што яны ўплываюць на кар'еру рэжысёра — нічога не сказаць. На маю думку, быць у Беларусі рэжысёрам ігравага кіно — сапраўдная трагедыя. А вось для дакументалістаў нарадзіцца ў Беларусі — удача. Па-першае, дакументальнае кіно не патрабуе вялікіх тэхнічных рэсурсаў. Па-другое, тут збольшага ўсё залежыць ад вас асабіста. Наогул, арзал постсавецкай прасторы — унікальная тэрыторыя для кіно, дзе жыццё часам нерацыянальнае, на мяжы абсурду, дзе няма гістарычных недарэчнасцей, многа яркіх чалавечых гісторый і драм, дзе разнастайная прырода. Гэта акурат тое, што шукаюць дакументалісты. Тым больш, што ёсць зразумелая руская мова.

Карытайцеся гэтым! Частку сваіх фільмаў я зняў у Расіі, пры тым, што з'яўляюся беларускім рэжысёрам. Вось стужка "Зямля" здымалася ў Цвярской вобласці. Мяне зацікавіла тэма — і я паехаў ды зрабіў кіно.

Ваша біяграфія

— На жаль, цяпер у Беларусі прафесія рэжысёра-дакументаліста не цэнніцца. І чешыць ілюзіямі я нікога не стану. Калі ў

1990-я кожны з дакументалістаў на "Беларусьфільме" меў на працягу года працу, сёння лічыцца добрым, калі ён здыме адзін (!) фільм з тэрмінам вытворчасці (і адпаведна заробку) два з паловай месяцы.

Менавіта таму, што я раней у 1990-я і пачатку 2000-х — меў пастаянную працу на студыі, я змог рэалізавацца. Бо змог набраць досвед. Я ўпэўнены, што тут працуе правіла так званых "10 гадоў", якое сведчыць, што ў сярэднім рэжысёр робіцца прафесіяналам, калі ён пастаянна здымае на працягу 10 гадоў. Гэта праўда маёй біяграфіі. Але ваша можа стацца іншай.

Без дзяржпадтрымкі, я лічу, беларускага прафесійнага кіно не будзе. Праўда, вы можаце зараз здымаць і без студыі. Што патрэбна? Камера за дзве тысячы долараў, мікрафон за адну тысячу. Гэтага дастаткова, каб рабіць кіно і прабівацца на фестывалі. Балазе прафесія — выдатная магчымасць пабываць за мяжой.

Ёсць краіны, дзе дакументальнае кіно ў пашане, і на яго збіраюцца поўныя залы. Вось у Амстэрдаме ладзіцца адзін з найпрэстыжных кінафестывалаў у свеце — IDFA, існуе славыты фестываль дакументальнага кіно і анімацыі ў Лейпцыгу, фестываль дакументальнага кіно ў Таронта "Гарачыя сцягі". Калі вы прабецеся на гэтыя форумы — патрапіце ў вышэйшую лігу. Але пачынаць можна з таго ж Кракаўскага фестывалю, арыентаванага на Усходнюю Еўропу. Насамрэч, сапраўды статусных форумаў дакументальнага кіно ў свеце прыкладна дзесяць. Астатнія — гэта турызм.

Некаторыя мяркуюць, што для таго, каб рабіць сапраўднае кіно, трэба з'ехаць з Беларусі. Я ведаю многіх рэжысёраў, якія з'ехалі не толькі з Беларусі, але з Украіны, Расіі, Грузіі. Але вось што я заўважыў: жывучы за мяжой, яны прыезджаюць здымаць свае фільмы дадому. Бо калі вам больш як 20 — 25 гадоў, вы не зможаце адарвацца ад сваёй краіны, нават калі вы і вучыцеся прафесіі за мяжой. І розумам, і эмацыйна вы не можаце адарвацца ад той зямлі, на якой выраслі. Бываюць рэдка выключэнні. Але звычайна, калі рэжысёры-эмігранты не здымаюць пра сваю радзіму, яны знікаюць у нікуды.

Янку Купалу, можа, не надта ведаюць у далёкім замежжы. Як і Пушкіна, скажам, у Аргенціне. Але гэта ніколі не змяняе значэння Купалы як паэта для беларусаў. Тое самае і з рэжысёрамі.

А колькі важных для нас тэм, якія да гэтай пары маюць патрэбу ва ўсё больш глыбокім раскрыцці! Той жа Чарнобыль, на маю думку, — зусім не адкрытая кніга. Мы спачуваем трагедыям іншых народаў, але наш край столькі вытрываў. Іншая справа, што мы да гэтага прызвычаліся, і не гаворым аб тым. Але гісторыя патрабуе сур'эзнага стаўлення і грунтоўнай гаворкі пра яе.

Паралелі: Польшча

Замест поясу — галаграма?

Беларусь — радзіма слупкіх паясоў. Але краіна наша не можа пахваліцца іх багатай калекцыяй. Таму кожная дэманстрацыя ў Беларусі паясоў з замежных збораў становіцца для нас надвычайнай падзеяй культурнага жыцця. Зараз у Нацыянальным мастацкім музеі Беларусі дэманструюцца шэсць паясоў з Нацыянальнага музея ў Варшаве. Наш карэспандэнт пагутарыў з захавальнікам калекцыі тканін галоўнага музея Польшчы.

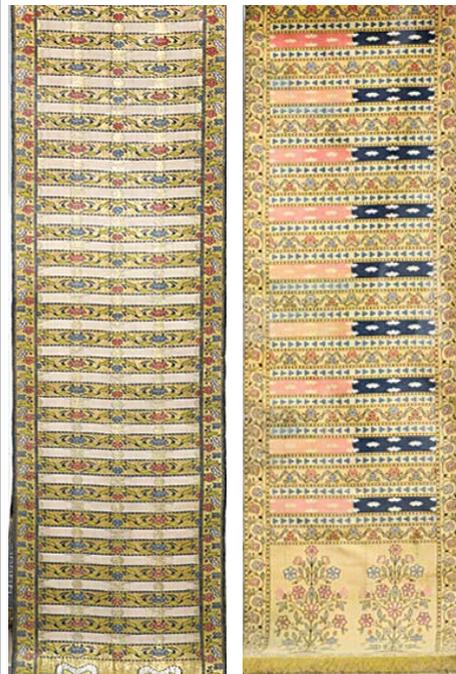

Эва АРЛІНЬСКА-МЯНОЎСКА, захавальнік польскага Нацыянальнага музея ў Варшаве

— Гэтая выстаўка для мяне вельмі незвычайная, — кажа спадарыня Эва. — Я рада магчымасці прыехаць сюды і пабачыць вашы калекцыі. У Беларусі гэтыя паясы маюць нейкае асаблівае значэнне. Ужо па прыездзе даведалася, што дзеці ў школе вучаць верш Багдановіча, і што тут бадай для кожнага гэтыя паясы маюць значэнне відэа-вочна большае, чым у Польшчы. У нас гэтая старонка гісторыі ўжо трохі забываецца, і, уласна, моладзі няма адкуль чэрпаць пра яе веды. Таму вельмі прыемна было прыехаць ў Беларусь і паказаць калекцыі нашага Нацыянальнага музея.

Мушу адзначыць удалае экспанаванне нашых рарытэтаў у Нацыянальным мастацкім музеі Беларусі, бо побач са Слуцкімі паясамі знаходзяцца партрэты асобаў, якія гэтыя паясы насілі. Адно другому вельмі пасуе.

Задума ўзнавіць у сучасных умовах тую з'яву як слупкі пояс падаецца мне вельмі цікавай. Відэа-вочна, уваскрэшэнне даўніх рамёстваў мае глыбокі сэнс. У той жа час, варта звярнуць увагу і на тую аўтэнтычную ткацкую спадчыну, якую яшчэ і пагэтуль можна сустрэць, скажам, у старых

Шэсць паясоў з Варшавы, якія экспануюцца сёння ў Нацыянальным мастацкім музеі ў Варшаве.

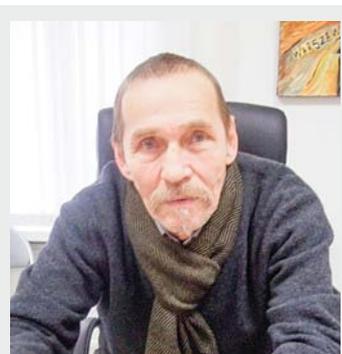
беларускіх касцёлах. Ведаю, што ў вас рабілася дакументацыя тых помнікаў матэрыяльнай культуры, што ацалелі пасля войн і розных гістарычных катаклізмаў. Таму варта, каб не толькі паясы, але і іншыя помнікі гісторыка-культурнай спадчыны былі папулярна выкарыстаныя сярод моладзі і сучаснага грамадства ўвогуле.

Экспанаванне паясоў дастаткова цяжкае, бо яны зробленыя ў значнай ступені з металічнай ніткі. Яна ж няўстойлівая да святла. Адпаведна, неабходна мець добрыя ўмовы экспанавання, а ягоны час не павінен быць надта доўгім, каб матэрыялы не разбурыліся. Вось у нашым музеі цяпер няма сталай экспазіцыі паясоў. Простай мовай кажучы, такія аб'екты павінны час ад часу адпачываць. Яны і ўмовы захавання мусяць мець асаблівыя. Зрэшты, у сталай экспазіцыі іх можна замяніць галаграмамі.

Занатаваў Пётра ВАСІЛЕЎСКИ

Напрыканцы студзеня "К" пісала пра маладзёжную выстаўку ў Брэсце пад назвай "Усе разам-2". У публікацыі была засяроджана ўвага на пытанні "кадравага рэзерву": пераемнасці пакаленняў у выяўленчым мастацтве Брэста і рэгіёна. Сёння прапануем чытачам маладзёжных мастакоў. Першы з іх, Міхаіл Канькоў, належыць да сярэдняга пакалення творцаў. Ён адзін з арганізатараў праекта. Двое іншых, Марыя Радзько і Міраўлад Палачыч, — яго ўдзельнікі. Яны паспяхова прафесіяналы і не апошнія людзі ў мясцовай супольнасці. Пра творчую "кухню" і бачанне перспектывы маладымі — у сённяшнім "Форуме".

Пётра ВАСІЛЕЎСКИ

Міхаіл КАНЬКОЎ, загадчык Выставачнай залы Брэсцкага аддзялення Беларускага саюза мастакоў, колішні старшыня абласнога аддзялення БСМ:

— Калі мы рабілі выстаўку "Усе разам-2", дык далі яе ўдзельнікам свабоду: яны мелі магчымасць выставіць усё, што лічаць вартым увагі публіцы. Гэта было рызыкаўна, бо экспазіцыя ў такім выпадку магла б атрымацца "няроўнай".

Разам з канцэптуальна асэнсаванымі ды прафесійна выкананымі работамі ў ёй маглі аказацца і рэчы спрэчныя. Але мы на гэта пайшлі, каб пабачыць, што цікава маладзі, чым жыве пакаленне. Справа ў тым, што мастакі абласной арганізацыі — пераважна людзі сталага ці пенсійнага ўзросту. Прыток маладзі — нязначны. І выстаўка мусіла выявіць, ці ёсць на дадзены момант на Брэстчыне творчыя рэзервы.

■ "Мала хто з маладых мастакоў скірававаны на грунтоўнасць, на тое, каб ствараць не столькі моднае, колькі актуальнае. Вось і на выстаўках усё больш замалёўкі, накіды, эцюды, эскізы. Прысутнічае ў гэтым і прагматычны разлік: эцюд прадаць прасцей, чым карціну..."

На маю думку, мэты мы дасягнулі, бо выстаўка засведчыла наяўнасць пытанняў, якія рана ці позна давядзецца вырашаць, — калі, зразумела, нам не абыякава, што будзе з мастацтвам заўтра. У прыватнасці, існуе праблема пераемнасці пакаленняў. Паміж старэйшымі і маладзёжымі — не тое каб

прорва, але эстэтычныя арыенціры ў іх розныя. Мяркую, з гэтай прычыны мастакоў старэйшага пакалення не было на вернісажы. Не прыйшлі, хоць былі запрошаны...

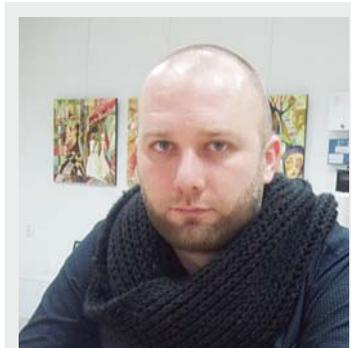
Пэўнай частцы творчай маладзі ўласцівая ўпэўненасць у тым, што кожныя іхнія карціны, аб'ект ці інсталляцыя — новае слова ў мастацтве. З гадамі, з набыццём досведу максімізм змяняецца, а тое і знікае. Пры вызначэнні стану ды перспектывы нашага выяўленчага мастацтва больш істотна тое, што рытм жыцця правакуе паспешліваць ва ўсім, у тым ліку і ў творчасці. Мала хто з маладых мастакоў псіхалагічна скірававаны на грунтоўнасць, на тое, каб ствараць не столькі моднае, колькі актуальнае. Вось і на выстаўках усё больш замалёўкі, накіды, эцюды, эскізы. Паводле фармату — нібыта, карціна, а зместам ды формай — эцюд. Прысутнічае ў гэтым і прагматычны разлік: эцюд прадаць прасцей, чым карціну...

Сёлета адзначаем 70 гадоў Перамогі. У Брэсце запланавалі вялікую выстаўку. Але новых работ на ёй не будзе — толькі рэтраспектыва з фондаў Абласнога краязнаўчага музея і Музея абароны Брэсцкай крэпасці, бо няма грошай на закупку твораў. Стварэнне палатна ў матэрыяльным сэнсе абыходзіцца аўтару найменш мільёнаў у сем —

Ці насамрэч "усе разам"?

Кадровы рэзерв мастакоў Брэстчыны: чым "дыхаем"?

восем. А што потым з ім рабіць, калі ніхто не купіць?.. Таму я не папракаю маладзё. Адна справа — рабіць нешта грунтоўнае, укладаць працу, час і матэрыяльныя сродкі, калі на твор ёсць грамадскі попыт ды дзяржаўная замова, іншая ж — на ўласную рызыку. Часам я думаю: добра ўжо тое, што маладых людзей вабіць мастацтва і ў творчасці яны бачаць магчымасць самарэалізацыі...

Міраўлад ПАЛАЧЫЧ, мастак:

— На выстаўцы я прадставіў жывапісны цыкл "Абуджэнне", што складаецца з дванаццаці карцін. Цыкл рабіўся для выстаўкі "Трансформы" ў мінскім Цэнтры сучасных мастацтваў. Але ўвогуле фармат цыкла, серыі не ўласцівы маёй натуре. Для мяне больш натуральна паўнаўважана выказвацца ў асобнай карціне.

Да свайго стылю ішоў доўга. Я называю яго сімвалічным гратэскам. Я шаную Паўночнае Адраджэнне: Босха, Брэйгеля, Мемлінга. Але ж мне блізкі і Мікола Селяшчук, які родам адсюль, з Брэстчыны, бо ён — асоба з ярка выяўленай індывідуальнасцю, а гэта сёння актуальна. Справа ў тым, што мы жывём у эпоху індывідуалізму. Гэта мае асабістае ўяўленне пра ролю мастака ў сучасным грамадстве. Хоць, уласна кажучы, та-

кой яна была заўжды. Мэта мастака — быць непадобным да іншых, стварыць свой адметны стыль. Хаця ў сусветнай прасторы быць непадобным бадай немагчыма. Думаю, мой стыль і работы ўпісваюцца ў сусветнае "фэнтазі"...

■ "Свядома стварыў такую жыццёвую сітуацыю, каб не спадзявацца на альтэрнатыўную крыніцу прыбытку. Я вырашыў, што буду займацца мастацтвам. І сёння мая майстэрня працуе на мяне, а не я — на ўтрыманне майстэрні".

Я працую ў Беларусі, хоць нарадзіўся ў Новасібірску і маю сербскія карані. Мае работы, як атрымліваецца, больш пасуюць не беларускай прасторы, а Германіі ці Чэхіі. Там я больш запатрабаваны. За мяжой мяне успрымаюць праз тэматыку ды стылістыку. Дома ж на мае карціны глядзяць праз прызму маёй асобы.

Жыву са свайго мастацтва. Свядома стварыў такую жыццёвую сітуацыю, каб не спадзявацца на альтэрнатыўную крыніцу прыбытку. Я вырашыў, што буду займацца мастацтвам. І сёння мая майстэр-

Марыя РАДЗЬКО, мастак:

— На маю творчасць зрабіла вялікі ўплыў вандроўка па Балканах у складзе творчай групы, дзе акрамя мяне былі фатограф, апэратар, літаратар. Нашы ўражанні, занатаваныя ў дзённікавых запісах, замалёўках, фотаздымках, як я разумею, былі патрэбны турфірме — арганізатару паездкі — у якасці крыніцы ідэй для распрацоўкі нейкіх праектаў. Фармат экспедыцыі вымагаў такога рытму, што зрабіць грунтоўныя рэчы не ўяўлялася магчымым. Мне як мастаку карцела пісаць алеем альбо акварэллю, а давлялася аддаць перавагу алоўку. Такія замалёўкі хоць і імгненныя, але прыныпова адрозніваюцца ад фотаздымкаў. У рысунку для мяне спрэсаваныя імгненні цэлай гадзіны, у жывапісе — уражанні цэлага тыдня. А фотаздымак, на мой по-

год жыла ў Берліне. Ва ўсіх адносінах гэта было вельмі карысна. І магу сказаць, што асяроддзе для людзей творчых прафесій значыць вельмі шмат. Яно моцна ўплывае на самаадчуванне мастака. У Беларусі мне прасцей быць мастаком з той прычыны, што я заўжды працую з жывой натурай. У Германіі за яе трэба плаціць, а тут стаіць чарга сяброў, якія чакаюць, што я іх намалюю. Гэтая акалічнасць нашмат аблягчае працэс. З іншага боку, у мяне тут няма прафесійнай майстэрні, працую дома. На дадзены момант жыццё ў Брэсце мяне задавальняе. Але, магчыма, мне проста бракуе досведу. Калі б я, напрыклад, пажыла на Таці, мела б пра свет больш аб'ёмныя веды ды меркавала б інакш.

Часам у мяне пытаюць, ці хацела б я сумясціць выяўленчае мастацтва з іншымі відамі творчасці. Думаю, каб я ўмела рабіць нешта іншае добра, то і рабіла б. Наогул, склалася так, што дзякуючы настаўнікам я зразумела: хачу займацца менавіта мастацкай творчасцю. Я іграла ў пластычным тэатры, здымала кароткаметражны фільм. Калі бралася за кожную новую для сябе справу, імкнулася зразумець яе ва ўсіх дэталях. Але заўжды мне найбольш хацелася маляваць. І балканская экспедыцыя мяне ў гэтым канчаткова пераканала.

ня працуе на мяне, а не я — на ўтрыманне майстэрні.

Пэўны час выкладаў у мастацкай школе. Не па размеркаванні, не адпрацоўваючы, а проста была ідэя папрацаваць у школе. Два гады веў у старэйшых класах жывапіс і кампазіцыю. І не надта я там быў заняты, а ўсё адно зразумеў: сумяшчаць свабоднае плаванне ў творчасці і педагогічную дзейнасць немагчыма ці, прынамсі, вельмі складана — розныя псіхалагічныя станы.

Як і ў кожнага мастака, у мяне ёсць улюбёныя сюжэты. Адзін з іх — матылёк з сачком, матылёк, які палюе сам на сябе. Для мяне гэта сімвал закальчаванасці быцця, марнасці. Канешне ж, я маю на ўвазе чалавека і яго хуткаплыннае жыццё. Другі сімвал — спімак. Я яшчэ ў дзяцінстве любіў збіраць спімакоў і ракавіны. Гэта глабальны сімвал: спіраль, паводле якой прырода стварыла "дом" спімака, знак бясконцасці развіцця.

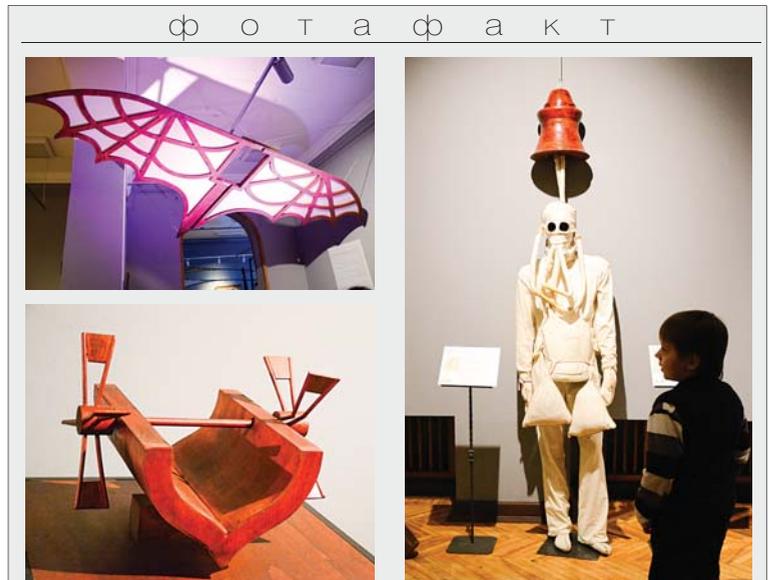
гляд, — толькі імгненне. Дарэчы, я і жывапіс звычайна раблю за сеанс. Не люблю вяртацца, дарабіць, але іншым разам даводзіцца сябе прымушаць. Спадзяюся, аднак, што ў мяне надарыцца магчымасць скампанаваць з мноства тых балканскіх уражанняў выніковы твор.

Можна сказаць, што я жыву імгненнямі, але ж маю і грунтоўную тэму, над якой працую ад самага пачатку сваёй творчасці: людзі, што мяне атачаюць. Летась я ладзіла выстаўку "Ліліі і балоты". Яна якраз была прысвечана маім сябрам. Яны падаюцца мне неверагодна таленавітымі, але пры гэтым незапатрабаванымі тут, у беларускай прасторы. Другая выстаўка называлася "Дыялогі". У ёй мяне хацелася асэнсаваць сутнасць сумоўя, тую парадаксальную сітуацыю, калі ў словах і ўчынках мудрага чалавека хапае глупства, а розум калінікалі дэманструе той, ад каго гэтага і не чакаеш...

■ "У Беларусі мне прасцей быць мастаком з той прычыны, што заўжды працую з натурай. У Германіі за яе трэба плаціць, а тут стаіць чарга сяброў, якія чакаюць, што я іх намаляю. З іншага боку, у мяне тут няма прафесійнай майстэрні, працую дома..."

Вандроўка тая мела працяг ужо ў Беларусі. Ларыса Быцько, вядомы на Брэстчыне чалавек, спецыяліст па народным мастацтве, запрасіла мяне да ўдзелу ў экспедыцыях па вёсках. Без практычнай мэты — проста, каб зрабіць прыемнае, бо ездзілі мы туды, дзе ладзіліся святы. У гэтых экспедыцыях фіксавала пабачанае. Напачатку было проста цікава, а потым я зразумела, што пабачанае тут я ўспрымаю зусім не так, як на Балканах. Тут — маё. У беларускіх вёсках — людзі адной са мной зямлі ды гісторыі. І да бабуль я з таго часу стаўлюся інакш, чым да знаёмства з імі. Раней гэта было для мяне чымсьці далёкім, і ўнутраная дыстанцыя выбудовалася ад ўсяго гэтага. Цяпер жа я далучылася да іх жыцця, традыцый, перажыванняў. Калі чалавек малюеш, дык з ім знаёмішся. Вывучаеш рысы, твары і паціху пачынаеш разумець, якое жыццё ён пражыў. Вось такое знаёмства ў мяне і з гэтымі людзьмі адбылося. Мне здаецца, сваёй добразначнай увагай, цікавасцю да гэтых людзей мы надалі ім радасці жыцця...

Канешне ж, для мяне, гараджанкі, гэты свет усё адно застаецца адстароненым. Калі я раней праяжджала на машыне, аўтобусе ці ў цягніку каля якіх-небудзь вёсак, дык думала: як там увогуле могуць людзі жыць?.. Думала, каб я туды трапіла, дык, мабыць, з дому не выходзіла б, толькі малявала б і ў інтэрнэце сядзела... Цяпер, з аднаго боку, для мяне гэта — экзотыка, з іншага ж — адчуванне чагосьці роднага.

Код да Вінчы

Высокія паказчыкі па наведвальнасці паказвае выстаўка "Вынаходніцтва да Вінчы" ў Нацыянальным мастацкім музеі. Цікава, а ці вельмі складаным было б увасобіць чарцяжы вынаходніцтваў нашых Казіміра Семановіча і Язэпа Драздовіча? Далібог, праект атрымаўся б не горшы за міжнародны, што прадстаўлены ў Мінску!

Фота Тацяны МАТУСЕВІЧ

Будзем на сувязі!

Паважаныя чытачы!

Нам цікавае ваша меркаванне па тэмах нумара. **Пішыце** на адрас: 220013, г. Мінск, пр-т Незалежнасці, 77, альбо на электронную скрыню kultura@tut.by,

тэлефануйце ў рэдакцыю па нумары 8-017-286-07-97,

абмяркоўвайце на

facebook.com/kimpressby, vk.com/kimpressby, twitter.com/kimpressby, instagram.com/kimpressby,

Тэатральная плошча

П'еса сучаснага расійскага драматурга Пятра Паўліна "Афінскія вечары", напісаная на пачатку 1990-х, дастаткова вядомая айчынным глядачу. Праблемы выхавання, сямейныя каштоўнасці, паразумення і духоўнай пераемнасці розных пакаленняў, прызначэння чалавека, асабліва творцы, сапраўднай і ўяўнай інтэлігентнасці, узятая ў драме, прыцягваюць стваральнікаў, хвалююць глядачоў.

У інтэлігентнай сям'і блізка людзі даўно сталі чужымі адзін аднаму. У гэтым "высакардным сямействе" наслявае скандал: незамужняя дачка-п'яністка Наташа чакае дзіця ад свайго каханага Антона, і аб "цікавым становішчы" ніяк не вырашаецца паведаміць бацькам. Маме Людміле Сяргеёўне — яшчэ б нічога. Асабліва ж яна баіцца стратэга бацьку — гісторыка музыкі Барыса Алегавіча. Працягвае абараняць нітачкі цяпла і разумення паміж бацькамі і дзецьмі бабуля Ганна Паўлаўна Распагчына, якая спынілася тут па дарозе ў Парыж.

Цягам кароткага адмежка Ча-су да п'есы двойчы звярнуўся Валерый Анісенка, паставіўшы яе ў Мінскім абласным драматычным тэатры ў Маладзечне напрыканцы мінулага сезона, а цяпер у Коласаўскім, дзе з'яўляецца мастацкім кіравніком. Мне давлялася пабачыць абодва спектаклі, і магу з упэўненасцю адзначыць: віцэбкі варыянт нельга палічыць пераносам з адной пляцоўкі на другую — пры пэўным знешнім падабенстве гэта іншы твор. Адметнасць новай пастановкі адчуваецца ў арганізацыі сцэнічнай прасторы, пабудове мізансцэн, пластычных зменах карцін накіштам сваёасоблівых выніктаў (харэаграф Дзіяна Юрчанка). Знікла камернасць, улашчана маладзечанскай паводзіны, але з'явілася паветра, аб'ём, узбуйніўся маштаб канфлікту.

Апрача таго, змяніліся акцэнты ў расстаноўцы асноўных бакоў. Ётым разам рэжысёр узмацніў вобраз Барыса Алегавіча, бацькі маладой герані. Магчыма, паспрыяў выбар выканаўцаў роляў — майстары Коласаўскай сцэны Генадзя Гаідука і Георгія Лойкі. Кожны з іх па-свай-

му, з уласцівымі толькі яму сродкамі выразнасці пакрысе раскрывае драму персанажа. Матывы недарэчных паводін выканаўцы знаходзяць у мінулым героя.

Але ў адным выпадку артысту больш істотным падаецца неспадзяванае каханне, якому ён некалі здрадзіў, зрабіўшы выбар на карысць сям'і. Менавіта гэтым хаўрусам з уласным сумленнем Генадзя Гаідуку матыве такую ўсеабадымную, ахвярнаю любоў да сваёй дачкі. Таму яго лірычны маналог, праз які Барыс Алегавіч міжволі выдае

ташта ўвогуле, а дачка ў нейкім сэнсе — увасабленне яго мары, ідэалаў, духоўных прырытэнтаў.

Да жыццёвай верагоднасці, праўдзівасці дэталей імкнучца стваральніцы вобраза маці Людмілы Сяргеёўны — Наталія Аладка і Святлана Жукоўская. Разам з тым, кожная з іх уносіць свае нюансы. Магчыма, першая больш падкрэслівае жыццёвую, чалавечую нерэальнасць, адзіноту герані. У другой выпадку — гэта наспраўднае каханне, яго нявыказанага прага. Ці не таму жанчына выклікае і шкадаванне, і смех з недарэчным запра-

артыстка Рэспублікі Беларусь Тамара Скварцова яшчэ раз пацвярджае сваё высокае майстэрства, бо цікава працуе не толькі "у тэксце", але і па-за ім. Яна выразна падкрэслівае высокароднасць, мудрасць, а перадусім — чалавечнасць, жыццёлюбства, спалучаючы гэта са стрыманасцю, тактоўнасцю герані. Здаецца, Ганна Паўлаўна не надта спяшаецца вяртацца ў сямейны канфлікт, хоць атрымлівае задавальненне ад магчымасці падцяць свайго зяця. Здаецца, адлучэнасць ад гэтай рэальнасці прысутнічае ў ёй. Занадта моцна цісне мінулае. І тут рэжысёр уводзіць

Пра тых, хто сталі чужымі

"Афінскія вечары": гаворка не пра перанос

Сцена са спектакля "Афінскія вечары".

сцябе, робіцца кульмінацыйнай сцэнічнага існавання ў гэтага акцёра. Артыст "абыходзіць" камедыійныя моманты п'есы, узбуджаючы драматычны аб'ём ролі. І гэта падаецца цікавым глядачу.

Інакш азначае, інтэрпрэтуе вобраз Георгія Лойка. Ён спрабуе больш падкрэсліць камедыійную, нават сатырычную афарбоўку ролі, недарэчна-абсурдных паводзіны альбо нават выказванні свайго персанажа. Артыст падкрэслівае сацыяльнае паходжанне Барыса Алегавіча, які выйшаў "з гразі ў князі". Таму кульмінацыйным момантам для акцёра з'яўляецца маналог пра цяжкае дзяцінства, якое ён прыгадвае як жудасны сон. Сапраўдным паратункам і сэнсам жыцця для гэтага героя з'яўляецца музыка, мас-

Юрый ІВАНОЎСкі, тэатразнаўца, літаратурны рэдактар Нацыянальнага акадэмічнага драматычнага тэатра імя Якуба Коласа

шэннем на Масленіцу ў самы разгар сямейнага канфлікту.

Мудра і тонка ўздзейнічае на сваіх родзінцаў бабуля. Носбітка сапраўднай культуры, інтэлігентнасці, чалавечай годнасці і гонару, яна зведзала і подлацьці, і нізасць, і высакароднасць, прайшла складаныя выпрабаванні, сталінскія лагеры, але — не зламалася. Пэўна, зяць ёй прыйшоўся не вельмі даспадобы, таму яна і рэдка бывае ў сваякоў. Яе падарожжа — як развітанне з усім дарагім і тага героя з'яўляецца музыка, мас-

сцэну-спамін, калі брэх сабак, святло ліхтара "пераносіць" яе ў зону, дзе прыгадвае яна (мусіць, невывпадка?) лагерагна канваіра са сільнанасцямі садыста — таксама прыхільніка высокага мастацтва.

У другой выканаўцы ролі — Ларысы Антосевай — вобраз атрымліваецца больш пазытчны, рамантызаваны. Ёй уласцівыя знешні лоск, вытанчаны арыстакратызм, актыўны асабліва ўдаюцца шчымылівыя моманты. Пад час напісання п'есы і яе актыўнага пракату ў тэатрах (пача-

так 1990-х) магія, гараскопы, розныя гіпотэзы і міфы пра жыццё пасля смерці былі надзвычай папулярныя. І аўтар не абышоў іх. Але ў п'есе (ды і спектаклі) гэты матывы набылае навалі філасофскі змест, надае творы рысы прыпавесці пра духоўную пераемнасць пакаленняў. Наташа і яе бабуля вядуць размовы пра перасяленне душ. Прычым Ганна Паўлаўна насуперак сумненням уначкі выказвае глыбокую веру ў праўдзівасць гэтай тэорыі. Вось толькі яна не хоча райскага бесклапотнага жыцця ў замочнай Швейцарыі, а марыць цісне мінулае. І тут рэжысёр уводзіць

аўтар выконвае жаданне ўлюбёнай ім герані: яе смерць у спектаклі супадае з нараджэннем новага чалавека. Зразумела, у гэтым адчуваецца добры гумар, іронія і, разам з тым, светлы шчымылівы сум.

У ролях Антона і Наташы выступілі малады артыст тэатра Арцём Блахін і навучнка Віцебскага каледжа мастацтваў Анастасія Рэўчанка, для якой гэта — першая вялікая работа на прафесійнай сцэне. Уражвае яе няурывіслівасць, шчырасць, неспрэчнасць, эмацыйная выбуховасць. Маладыя выканаўцы ствараюць тандэма, выдатна ўзаемадзейнічаюць адно з адным і з іншымі партнёрамі. Эршты, можна зрабіць выснову, што дзякуючы рэжысёру ў спектаклі сабраны выдатны ансамбль, калі кожны выканаўца мае свой голас, упэўнена вядзе сваю партыю, а ўсе разам яны ствараюць поліфанічны твор.

Мастак спектакля Валерый Юркевіч адыходзіць ад бытавых падрабязнасцей: афармленне мае лаканічнае, але вобразна змястоўны характар. Сцэнічная прастора нагадвае канцэртную залу з рухомымі крэсламі, якія могуць выклікаць розныя асацыяцыі: то з хатняй абстаноўкай, то з дарожнымі вазікамі, то з месцамі для глядачоў.

Хацелася б адзначыць і музычную партытуру (Аляксандр Крыштафовіч), аснову якой склалі фартэп'яныя творы Шапэна, Рахманінава, Чайкоўскага, а таксама сучасных аўтараў. Яна не проста гучыць неабходным фонам, а дапамагае рэжысёру стварыць настрой той ці іншай сцэны, уздзейнічае на глядача.

Фота прадстаўлена тэатрам

Мастахін

Аксана Еўдакіменка, выхаванка мастацка-графічнага факультэта Віцебскага дзяржаўнага ўніверсітэта імя Пятра Машэрава, больш за дзесяць гадоў выстаўляецца на рэспубліканскіх, міжнародных выстаўках, з'яўляецца ўдзельніцай 18 міжнародных жывапісных пленэраў у Беларусі, Расіі, Егіпце, Турцыі, Ліване, Украіне.

Святлана СТРОГІНА, мастацтвазнаўца, намеснік дырэктара па навуковай рабоце Магілёўскага абласнога мастацкага музея імя Паўла Масленікава

Галоўнымі тэмамі ейнай творчасці з'яўляецца жыццё чалавечага духу ў розных яго аспектах, чуждоўныя помнікі архітэктуры, арганічна ўпісанія ў агульнае прасторавае асяроддзе, і жаночыя вобразы, адзначаныя лірыка-фантастычнай афарбоўкай. У карціне "Дыялог" Еўдакіменка па-мастацку тонка і з лёгкай іроніяй адлюстроўвае прызначэнне маскі ды зольнасць чалавекі ўжывацца ў яе настолькі, што яна як бы прырастае да яго. Грань сапраўднай рэальнасці сціраецца,

ТЭКСТ

губляецца сутнасць сапраўднага "я". Размываецца натхнёнасць чалавекі, яго яднанне з душой, бо сілы душы адыходзяць на жыццё самой маскі.

У кантэксце карцін "Горад-1" і "Горад-2" храм — не проста архітэктурны аб'ект, гэта квінтэсэнцыя чыя мастакоўская эмацыйнасць уключае ў сябе фантазію, волю, аналітычнае ды сінтэтычнае бачанне свету і роздумы, развагі пра яго.

Гульня ўяўлення

Аксана Еўдакіменка. Вора з шыкла "Горад".

узыходжанне. Увогуле, храмавыя архітэктурныя кампазіцыі мастацкі заўсёды афарбаваны нейкімі містычнымі адценнямі. Пацуюць сакральнага аўтарка ўзмацняе рознымі сродкамі выразнасці, у асноўным праз колеравы і

кампазіцыйны лад. Напрыклад, у карціне "Стамбул" — ахутаны дажджом храм адначасова працягвае яркім патокам сонечнага святла...

Іншыя творы — "Дзень і ноч", "Фантазія", "Вячэрняе чаюван-

Абменныя гасролі — што можа быць лепей? У той час, як Магілёўскі абласны тэатр лялек прывёз на гастролі ў сталіцу "Самы маленькі самалёт на свеце" і "Выкраданне скарбаў", Беларускі дзяржаўны тэатр лялек паехаў таксама з двума дзіцячымі спектаклямі — "Пэпі Доўгая панчоха" і "Майдавыр" у горад на Дняпры. Але асабліва прыезд магілячан яшчэ і ў тым, што адна з іх паставак — нядаўняя прэм'ера.

Надзея БУНЦЭВІЧ

"Самы маленькі самалёт на свеце", пастаўлены галоўным рэжысёрам магілёўскага тэатра Ігарам Казаковым напрыканцы мінулага сезона, — спектакль сапраўды сямейны. І хаця ён пазначаны як "5+", не засумуюць на ім і больш малодшыя: паглядзець ёсць на што. Ужо хаця б таму, што сцэнаграфія і лялек рабіла Тацяна Нерсісян — мастачка з неабмежаванай фантазіяй, сільная, як і малады пастаноўчык, да творчых эксперыментаў і злому стэрэатыпаў.

Адзін толькі "самы вялікі сабака на свеце" чаго варты — вялізнае, літаральна ва ўсю сцэну, раставае лялька, якую увасабляюць, ніколі не прыгінаючыся, двое даволі высокіх артыстаў. Увагі заслугоўвае і вялізнае "люмінісцэнтная" жабка — абсалютна пазнавальная, хоць і складаецца з асобных плоскіх геаметрычных фігур (спачатку на сцэну выносіць штосьці накіштам выявы поўнага месяца — і раптам з яго "ўзрастае" жабка). "Даросляны" ж самалёты, здольныя перавозіць людзей, грузы і нават слана, увозіць увасаблены літаральна адной дэталю — прапелерамі, што застываюць на галовах артыстаў і дошка-крылах, надзетых на раскінутыя рукі. Чым не "падзак" для мам, якія майстроўць сваім дзецям карнавальныя строі? Яшчэ адной такой падзаксай становяцца касцюмы стракоз — яркія паласатыя трыко з крыльцамі-прапелерамі. А

Сцена са спектакля "Выкраданне скарбаў". Самы маленькі самалёт на свеце.

"Улётная філасофія для маленькіх

Замест "сюсю-мусю" — гаворка

танец стракоз увогуле можна развучваць з маленькімі дзецьмі як асобны "харэаграфічны нумар"!

Але атмасфера гульні, што пануе на сцэне, мае яшчэ і выхавальны характар. Па-першае, дзяцей вучаць рухацца — не адно з маленькім самалётам "партэтам" дзіця ў дарослым свеце. Ён баіцца цемры, шукае сяброў, падобных на яго самога (і тут жа стратывае іх, бо стракозы хочучы толькі забавіцца і больш нічога), дае парадны "зламанаму" ліхтару і па сутнасці вяртае таго да жыцця (чым не філасофія: чалавек "зламаны", пакуль сам лічыць сябе такім).

Менавіта гэтымі філасофскімі асацыяцыямі спектакль цікавы і дарослым. Прычым скіраваны ён не толькі на бацькоў, але і на бабуль, дзядуляў. У рэдакцыі, куды самалёцік іх вучаць... сталець. Галоўны герой апаведу, прыдуманага Святланай

Залескай-Бень (з гурта "Сярэбраная вяселле", рэжысёра многіх ляльчых спектакляў), насамрэч аказваецца не столькі "самым маленькім самалётам", колькі нязмушаным "партэтам" дзіця ў дарослым свеце. Ён баіцца цемры, шукае сяброў, падобных на яго самога (і тут жа стратывае іх, бо стракозы хочучы толькі забавіцца і больш нічога), дае парадны "зламанаму" ліхтару і па сутнасці вяртае таго да жыцця (чым не філасофія: чалавек "зламаны", пакуль сам лічыць сябе такім).

Менавіта гэтымі філасофскімі асацыяцыямі спектакль цікавы і дарослым. Прычым скіраваны ён не толькі на бацькоў, але і на бабуль, дзядуляў. У рэдакцыі, куды самалёцік іх вучаць... сталець. Галоўны герой апаведу, прыдуманага Святланай

Сабака, як і ў пазнейшым "... Самалеце", не выступае нейкай бясплодай істотай, а надзелены відавочнымі прыкметамі "хлопчыка", каб у гэты момант гарэзліва-галантна задрэць заднюю лапу і пырснуць вадкасцю на глядачоў, выклікаючы смех у зале. А галоўнае, што ўздзейнічае на

пшучая ма- шынка. А пра вялікага сабаку маляць маленькі пенсіянер — каб у парк не было так пуста і адзінока. Тэма ўсяленскай адзіночаты, які тэма паступовага сталежня, становіцца пранізлівым лейтматывам спектакля, які яднае паміж сабой усе ўзросты.

Спектакль атрымаўся добры — ва ўсіх сэнсах слова. І сучасны паводле эстэтыкі. Замест "дзіцячых песенек" — музычны мінімалізм (аўтарства ўсё той жа Святланы), што даўно сталіся штампам, адразу выкрываюць у ім злодзея, які вымушчае хлуціць. Вядома, дзеці ў голас крычаць: "Не верце! Не верце яму!" І кожны ў зале хапа б крыку становіцца "маленькім Станіслаўскім", каб пазней стаць "маленькім Меерхольдам". А там і да Казакова рукой падаць!..

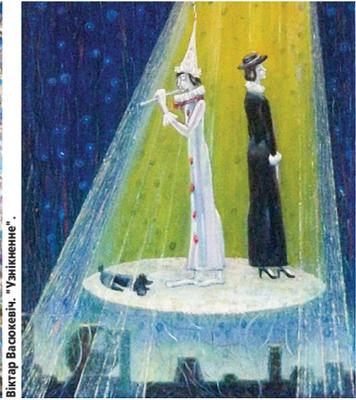
уэроўні падсвядомасці, — гэта новы прычып маўлення ў дзіцячым спектаклі. Замест "сюсю-мусю" — нармальнае чалавечае гаворка. На такім фоне жудасна рэзкім дысанансам становіцца наўмысна "старое тэатральнае" маўленне Хамелеона: ягоныя "эмацыйныя падвыяненні", што даўно сталіся штампам, адразу выкрываюць у ім злодзея, які вымушчае хлуціць. Вядома, дзеці ў голас крычаць: "Не верце! Не верце яму!" І кожны ў зале хапа б крыку становіцца "маленькім Станіслаўскім", каб пазней стаць "маленькім Меерхольдам". А там і да Казакова рукой падаць!..

Віктар Васілеўскі. "Простора", "Камета", "Сфера".

Мастацтва для рэлаксу

Што засведчылі сем гадоў галерэі

Аляксандр Шавараў. "Меланхолічная ноч".

Пазіцыю "Вільнюса" ў рэйтынгу сталічных галерэй вызначае месца знаходжання: адзін са складніках гандлёва-культурнага цэнтру раёна на ўсходзе сталіцы. Наведвальнікі — у асноўным жыхары спальнага раёна, у тым ліку — чытачы бібліятэкі № 18, у якой "Вільнюс" размешчаны. Тое, што кінатэатр з такой жа назвай, вакол якога сфарміравалася культурная інфраструктура раёна, перароблены ў спартыўны аб'ект, на навакольнай прасторы не адбілася. Да ўсяго, дабірацца сюды ад асноўных камунікацый не зусім зручна, таму і верагоднасць таго, што тут на вернісажы з'явіцца немясцовы чалавек, невялікая.

Але ёсць іншы бок медаля: пэўныя з'явы і тэндэнцыі ў мастацтве можа нават больш цікава адсочваць і аналізаваць не на прыкладзе ўзору, вартых упрыгожваць залы нацыянальных музеяў. Вядома ж, калі

нейкая эстэтыка становіцца пануючай, дык яе правыя можна ўбачыць і ва ўбранні палаца, і ў аздобе стандартнай кватэры, і ў творах мэтраў, і ў работах пачаткоўца ці адмыслоўца не надта вядомага.

Час з 2007 па 2014 год не вызначаўся ў беларускім мастацтве чымсьці надзвычайным і пазітыўным ці адмоўным сэнсах. Адно, хіба, відэочына: за гэты час мы яшчэ далей адышлі ад савецкай эпохі і яе эстэтычных канонаў. Сёння аблічча мастацтва фактычна вызначаюць густы публікі. Вось на гэты выстаўцы сабраны работы, якія мусяць спадабацца глядачам. Ёта і джаркатывізм, і спроба пагуляць ў абстрактную, і беларускія краявіды, і якаяна скампанаваныя нацюрморты, і сожэтыя карціны, якія выклікаюць у памяці нешта капысьці бачанае ў музеях ці альбомах па мастацтве. Падобнае можна пабачыць і на выстаўках у іншых установах. Тут жа, асабіста мне, запамініліся сентыментальны партрэт Генадзя Капуціна "Юля", рамантычныя краявіды Юрыя Яскевіча "Берагі", пастараль Аляксандра Піваварова "Воблака-рай". Ёты і іншыя творы экспазіцыі пасуюць камернай прасторы прыватнага жылта, дзе чалавек адпачывае пасля напружанага рабочага дня. Творы для рэлаксацыі, карацей.

Даволі сабе параўнанне такога мастацтва з забавуляльнымі тэлепраграмамі, якія, у адрэзанне ад навін з "гарачых кропак", не б'юць па нервах і не правуюць роспачных думак, і з гэты прычыны маюць велізарную аўдыторыю. Таму, дэманструючы мастацтва для рэлаксу, галерэя робіць карысную справу.

(Працяг. Пачатак у №№ 8, 9.)

Сёння — пра культуру Талачына і Талачынскага раёна. А тут шмат усяго: і добрага досведу, які ў іншых раёнах не пашкодзіла б узяць на заметку, і пэўных пралікаў, ад якіх, нам падаецца, пазбаўляцца трэба рашуча. Карацей, аддзел ідэалагічнай работы, культуры і па справах моладзі мясцовага райвыканкама не надта адрозніваецца ў сваёй стратэгіі ад іншых, што дзейнічаюць у раёнах, якія размешчаны ля не асабліва ажыўленых трас і магістралей.

Яўген РАГІН,
Кастусь АНТАНОВІЧ,
Мінск — Барысаўскі і Крупскі раёны Міншчыны — Талачынскі і Сенненскі раёны Віцебшчыны

І РЦК, і манастыр

Спачатку — пра становае. У цэнтры Талачына на той дзень актыўна вяліся рамонтны Раённага цэнтра культуры і народнай творчасці ды манастырскага будынка. У наш, не надта спрыяльны ў эканамічным плане час, — справа даволі рэдкая. Адна з прычын такой актыўнасці — абласныя “Дажынкi”, якія сёлета запланавана правесці якраз у Талачыне. Мы сустрэліся з брыгадзірам Перасоўнай механізаванай калоны з Круглага Сяргеем Гапічавым. Як высветлілася ў размове, гэтая ПМК працуе ў Талачыне ўжо не адзін год. Першым аб’ектам, з рэстаўрацыяй якога майстры паспяхова справіліся, стаў Свята-Пакроўскі жаночы манастыр, які ўвайшоў у Дзяржаўную інвестыцыйную праграму. Будаўнікі ўмацавалі падмурк храма і тым самым прадухілілі далейшае разбураенне помніка. Зараз майстры карпатліва працуюць над манастырскімі жылымі карпусамі. А паралельна дапамагаюць у аднаўленні колішняй раскошы будынка Раённага цэнтра культуры. Сяргей Гапічаў зазначыў, што найгадоўшая задача для ягонай каманды сёння — умацаванне нясуцых канструкцый, а таксама ўзвядзенне прыбудовы.

Акцыя “К”:
журналісцкі
аўтатур
па СДК
і не толькі

Адна з экспазіцый Талачынскага музея.

Паназіраўшы за маштабнымі рамонтнымі работамі, задаліся пытаннямі: што чакае РЦК у будучым і як зменіцца праца ўстановы пасля яе вяртання ў абноўлены будынак? З гэтымі думкамі і прыйшлі да кіраўніцтва РЦК, “офіс” якога часова знаходзіцца ў ДOME рамястваў.

Сустрэла нас намеснік дырэктара Таццяна Спаткай. Яна і распавяла, што ў адрамантаваным будынку плануецца адкрыць новыя клубныя фарміраванні, у тым ліку — школу развіцця для дзяцей. Прычына не толькі ў фінансах (заняткі будуць платнымі), але і ў тым, каб малеча ўжо з 4-5 гадоў далучалася да мастацтва. У прыватнасці, дзецям будуць прапанаваны заняткі па

харэаграфіі, вакале, тэатральным мастацтве. Плануюцца танцавальныя вечары. А што яшчэ? Таццяна Васільеўна прызналася шчыра: чаканні ад абноўленага РЦК залежаць ад таго, што і як у будынку зробіць майстры. Крыху здзівіліся: рамонт робіцца не дзеля рамонту ці асваення дзяржаўных сродкаў, а з прычэлам на развіццё. І калі Цэнтр культуры будзе ў ім размяшчацца, то яму і вызначыць канцэпцыю.

Музейныя мары

РЦК можа і шмат чым пахваліцца. У прыватнасці, сваім аўтаклубам, за якім замацаваны два

мікрааўтобусы. Адна машына для тэхнікі, другая — для культасветработнікаў. А вось Талачынскі краязнаўчы музей пра свае аўто можа пакуль толькі марыць.

Дырэктар установы Ірына Пікулік справу сваю любіць. Яна і правяла для нас змястоўную экскурсію. Экспазіцыя музея зроблена на высокім узроўні і спадабаецца нават самай патрабавальнай публіцы. У тым ліку турыстам. Вось толькі іх у Талачыне днём з агнём не адшукаеш. Прычына, на думку Ірыны Пікулік, у тым, што аб’екты раёна не ўваходзяць у рэспубліканскія і тым больш міжнародныя турыстычныя маршруты. Таму можна

магчы яму выканаць план платных паслуг у 21 мільён рублёў. Ды і аднымі школамі план не ўратуеш. А таму зразумела, што прыцягваць ва ўстанову людзей можна толькі за кошт крэатыўных праектаў, арыгінальных часоўных выставак, адмысловых школьных заняткаў, сацыяльных акцый і нават тых жа навагодніх (вядома, безалгольных) карпаратываў. Тыя ж камерцыйныя выстаўкі ў талачынскім музеі звычайна адбываюцца двойчы на год. Ды і тое дзякуючы прыватнікам і замежным установам-партнёрам. Прывезці ж выстаўку з іншага музея для талачынскіх музейшчыкаў пакуль

Колькі доўжыцца

Бібліятэка аграгарадка.

“Жылы” дом у Серкавічах.

спадзявацца бадай на сваіх жыхароў. Вось толькі хто з іх прыйдзе шматкроць на адну і тую ж выстаўку? Улічваючы, што экспазіцыя ў музеі з 2001 года не змянялася, пытанне — рытарычнае. Але нават калі ўсё насельніцтва Талачына завітае раз на год у музей, то і гэта не здолее дапа-

праблема. Як ужо адзначалася, свайго транспарту ўстанова не мае, а браць у арэнду той жа мікрааўтобус аўтаклуба лічыцца нямэставым яго выкарыстаннем.

Тым не менш, мясцовыя музейшчыкі нядаўна арганізавалі выстаўку з Крупскага раённага музея. А зараз ажыццяўляюць выставачны праект па прэзентацыі твораў дзяцей з абмежаванымі магчымасцямі, робяць гэта сумесна з Тэрытарыяльным цэнтрам сацыяльнага абслугоўвання насельніцтва.

А нам падумалася: чаму б не правесці выстаўку, якая б распавяла пра гісторыю будынка, у якім зараз месціцца музей. Першапачаткова ён узводзіўся як яўрэйскі жылы дом. Пасля эміг-

Распавядзіце “К”!

Нагодай завітаць на Случчыну паслужыла канкрэтная падзея: адзін з зацікаўленых случачкоў, імя якога раскрыецца ў наступных нумарах “К”, скрупулёзна сабраў матэрыял для важкага інфармацыйнага альбома па ручніках тэрыторыі колішняга Случкага павята. Праца — каласальная: за тры гады адсочвання “ткацкай фалькларыстыкі” выяўлена больш за дзвесце непадобных адзін да аднаго экзэмпляраў, якія толькі пацвердзілі адоранасць і вынаходлівасць мясцовых жыхароў.

Аліна САЎЧАНКА

СЛУЧЧЫНА

Сустрэчу нам арганізавала Таццяна Іванова, дырэктар Случкага раённага цэнтра народнай творчасці. Яна ўвесь гэты час

Хіба ж змесціш свет у куфэрку?

Толькі малая частка ад усіх вырабаў Цэнтра рамястваў у вёсцы Квасынічы.

Працэс стварэння ручніка — візгойкі Случчыны.

рацыі гаспадароў тут у розны час размяшчаўся райкам кампарты, гарадскі савет, затым дом аддалі пад музей. Думаецца, атрымалася б вельмі цікава, калі дадаць да аповеду архіўныя фотаздымкі, адметныя артэфакты розных перыядаў XX стагоддзя.

(Не)лірычнае адступленне
Кастуся Антановіча

Камерцыйнымі выставачнымі праектамі сёння нікога ўжо не здзівіш. І калі Нацыянальны гістарычны музей можа сабе дазволіць арганізаваць так званы "музей шакаладу", то чаму той жа Талачынскі краязнаўчы не здольны прапанаваць пуб-

ку — для мясцовага **Раённага дома рамёстваў**. "Недахоп", зрэшты, — сказана даволі мякка. "Надакучыла быць бэушнымі", — зазначыла кіраўнік Дома рамёстваў Святлана Шыцько. Мала таго, што будынак малы ды стары (тут яшчэ яўрэйская гімназія ў свой час месцілася), дык у адно з памяшканняў РДР "падсялілі" на час рэканструкцыі РЦК ягоную службу. Цяпер тут увогуле не развярнуцца. Але з гэтай прычыны рамеснікі не бяздзейнічаюць. Ганчары, саломкапляцельшчыкі — на сваіх месцах, а творы іх — адмысловыя. А яшчэ тут вырабляюць унікальныя калекцыйныя лялькі.

на з чатырох ламаных. Як тут, сапраўды, развівацца?

(Не)лірычнае адступленне
Яўген Рагіна

На Віцебшчыне, па маім перакананні, любы РДР — пасвойму ўнікальны і мае перспектыву развіцця. Якую? На мой капыл (усё ж сем гадоў філолагам у школе аднастайнічаў), варта перанесці сюды ўрок працы для школьнікаў. Каб не "маргінальныя" табуэрткі ўмелі рабіць, а традыцыйныя творы беларускага народнага мастацтва. Для таго, каб душа ў пошуках каранёў не вагалася і каб слова

ных аконных правалах цагляных шматкватэрнікаў. Але не ўсе кватэры тут — пустыячы. Ад аднаго з пад'ездаў двое мужчын засяроджана вялі праз дарогу да крамы ровар, нагужаны мехам, дзе бразгала пустая шклатара... **Аграгарадок "Серкавіцы"** мы наведалі дзесьці апоўдні 12 лютага і вельмі здзівіліся, што ён — і насамрэч аграгарадок.

Доўга шукалі бібліятэку. Аказваецца, хаваецца яна за школай (з дарогі і не заўважыць). Дзіўна... Доўга не верылі, што вось гэтая будыніна з нязграбнымі дыляшчымі сенцамі — бібліятэка. Ледзь адкрылі перакошаныя дзверы. З другога боку нам да-

(тут знаходзіцца і актавая зала адукацыйнай установы) і цеснае да мяжы. Больш за тое, камп'ютар — старэнькі. Інтэрнэту — няма. Для чытачоў ён, мабыць, і не вельмі патрэбны (амаль у кожнага цяпер — ПК), а вось для адказнага бібліятэкара без выхаду ў Сеціва не абысціся. Як, сапраўды, той інфармацыйнай валодаць ды з калегамі ў свеце кантактаваць?

Чарговая праблема звязана з выкананнем плана па аказанні платных паслуг. Ва ўстанове — 290 чытачоў, у тым ліку і з навакольных вёсак (сярод аматараў кнігі — мама бібліятэкаркі і яе брат). Натуральна, людзі больш чым сярэдняга веку. Як, насамрэч, выконваць з імі гадавое заданне ў 3 мільёны 450 тысяч рублёў, калі камп'ютарная тэхніка — амаль бездапаможная, а камерцыйны фонд — не карыстаецца попытам з той прастай прычыны, што сёння ў селяніна — кожны рубель на ўліку?

З бібліятэчнага акна бачны яшчэ яшчэ адзін шматкватэрнік, і таксама — паўсляпы. Што ж гэта за аграгарадок такі? І чаму нельга ўладкаваць бібліятэку ў закінутым жыллёвым фондзе?

Шчыра кажучы, з такім аграгарадоцкім уладкаваннем мы сустрэліся ўпершыню. Шкада бібліятэкара, шкада чытачоў. Сем гадоў чакання прайшло. А колькі іх яшчэ будзе?

Агульнае (не)лірычнае адступленне

Забягаючы наперад, зазначым, што нам шанцавала ў гэтую вандроўку на дні народзнаў менавіта бібліятэкарака. І не абы-якіх. Так што працяг гэтай і іншых тэм — у наступных нумарах. А выноса сённяшняга артыкула — несутышальная. У № 32 "К" за 2013 год пісалі пра банкруцтва сельгаспрадпрыемства, што месцілася ў аграгарадку "Вяркуды" Ушацкага раёна. Дык вось, няўжо такі ж незайздросны лёс чакае і Серкавіцы? Прынамсі, па стане жыллёвых аб'ектаў і бібліятэкі такая выноса сама напрошваецца.

К

Працяг матэрыялаў аўтатура пра культуру Сяніншчыны чытайце ў наступных нумарах.

"Часова"?

Капрамонт з рэканструкцыяй, недахоп плошчаў і сацыяльныя стандарты

Бібліятэкар з Серкавіц Наталля Пазнякова.

Дырэктар РДР Святлана Шыцько.

Дырэктар музея Ірына Лікулік.

ліцы выстаўку васковых скульптур? Ён і прапаноўвае. Як прапаноўваюць перасойную калекцыю "лялечных" палітыкаў іншыя краязнаўчыя музеі. А чаму б не зрабіць камерцыйную выстаўку той жа мота- і велатэхнікі з фондаў Нацыянальнага гістарычнага? Ці прыдумаць нейкія свае цікавосткі? Хіба з Пецяргофа прасцей і танней прывезці тыя васковыя фігуры?

Святлана Шыцько — аптымістка. Жадае, каб і стары будынак майстрам застаўся, бо на гэтай вуліцы, калі яна называлася Татарскай, жылі спрэс майстры. Дый на раёне іх хапала. Нездарма вёскі называюцца Лозы ды Ганчароўка... Але і ад новага будынка для РДР Святлана Шыцько не адмовіцца. "Чым мы горшыя за Гарадок? — разважае яна. — Там з нуля будынак для майстроў узвялі — з водаправодам, прыбіральнямі".

"пераемнасць" не заставалася пустым гукам. Але гузакоў дзевяццаці набыць на ўвесь лоб, бо звесці два ведамствы дзеля агульнага інтарэсу — ох, як няпроста. Была ў нас Школа бондарства ў Іванаве з адмысловай праграмай навучання. Цяпер на той установе шыльда "Дзіцячая школа мастацтваў". Быў брэнд — застаўся толькі памяць.

памагла гаспадыня — бібліятэкар Наталля Пазнякова, якая на ганку літаральна агаломшыла: "А я вас даўно чакаю!". Наталля Аляксандраўна — актыўная чытачка "К", і так шчасліва здарылася, што на той дзень быў у яе дзень народзнаў. Павіншавалі, разгаварыліся...

Аказваецца, колісь бібліятэка месцілася ў адным памяшканні з клубам. І ўсё было б добра, але... Калі вёска пераўтваралася ў аграгарадок, у СДК вырашылі стварыць танцавальную залу, таму бібліятэку выселілі. Часова. І вось гэтак "часова" доўжыцца, па словах бібліятэкаркі, сем гадоў. Клубнае памяшканне — прыстойнае, бібліятэчнае — арандаванае ў школы

Сумныя кантрасты

Так, у гэтым паселішчы здзівілі менавіта кантрасты. З аднаго боку вуліцы — навуцкія шыкоўныя крама і кавярня (на той момант яна не працавала), з другога — разбітыя шыбы і цём-

"Бэушнымі" быць надакучыла...

А цяпер — аб праблемах. Першая з іх уласцівая многім раёнам і тычыцца недахопу плошчаў, у дадзеным выпад-

Цэнтры бясплатныя: платнымі могуць быць толькі асобныя мерапрыемствы з патрэбы кампенсаваць кошт матэрыялаў.

Пабачыла я браныя паясы і паясы простыя, якія цяпер уваходзяць у моду. Гурток па саломкапляцэнні вядуць Алена Лістапад і Наталля Гарбацэвіч. Матэрыял адзін, але розніца ў стылі і падачы — адчувальная. А вось батлейка, якая часам дае прадстаўленні, і лялькі-абярэгі.

Цэнтр удзельнічаў у рэспубліканскім конкурсе традыцыйнага строю. У выніку з'явіўся случкі рэканструяваны строй канца XIX — пачатку XX стагоддзяў. Пояс — абавязковы атыбут: выйці на вуліцу, не падперазаўшыся, было нават непрыстойна. А спадніца ткалася на станку, кашулі таксама цалкам тканыя, з вышыўкай ды карункамі. Ну і фартух, саламяны капялюш...

Па словах дырэктаркі, галоўная праблема ўстановы — недахоп памяшканняў для больш плённай працы. Сапраўды, ці ж змесціцца цэлы рамесны сусвет у невялічкі куфэрчак?

К

На людным месцы

Пра вайну гаварыць трэба. Асабліва з моладдзю. Асабліва сёння. Толькі трэба знайсці правільныя словы. Вось асноўная мэта, якую ставілі педагогі Дзіцячай мастацкай школы Маладзечна, калі арганізавалі гутарку з навучэнцамі.

МАЛАДЗЕЧНА

Намеснік дырэктара па вучэбна-выхаваўчай частцы Вольга Роўда расказвала, як ў гады Вялікай Айчыннай вайны ваяваў яе дзядуля. З дзяцінства ў ейнай памяці засталіся яго ўспаміны: "Сядзім у акопе. Цішыня такая перад боем. Вясна... Маленькая птушачка па краі акупа скача і цінкае. І такое адчуванне, што нідзе не рвуцца снарады, няма смерці і крыві, што вакол мір і любата". Вось так шанавалі салдаты кароткія імгненні зацішша перад боем, вось так марылі пра мір і спакой.

Намаляваць героя

Як вядома, вобразы ўздзейнічаюць на чалавека лепш за словы. Юныя мастакі паглядзелі фільм "Абеліскі памяці", дзе распавядаецца пра мясіны Маладзечанскага раёна, звязаныя з падзеямі Вялікай Айчыннай вайны: Шталаг-342, Сакаўшчына — сястра Хатыні, помнік лётчыкам пад Радашковічамі, абеліск у гарадскім парку... Невялікая дакументальная стужка была знята некалькі гадоў таму навучэнцамі клуба юных журналістаў "Маладзік" пры падтрымцы мясцовага тэлеканала.

Зразумела, што арганізатары сустрэчы звярнуліся і да пасрэднага выяўленчага мастацтва. Моцнае ўражанне ў хлопчыкаў і дзяўчынак засталася ад карціны маскоўскага мастака Барыса Няменскага з цыклу "Безыменная вышыня". У канцы гутаркі навучэнцы напісалі, што для іх значыць слова "мір". Так дзе-

ці назвалі свабоду без болю і слёз, спакой, дабрыню, уменне дараваць, любоў і радасць. Некаторыя падышлі творча і выказалі сваё меркаванне не словамі, а малюнкамі: зямны шар, дзяўчынка з кветкамі ў руках, сэрца і нават марожанае. Сапраўды, цяпер мы маем магчымасць атрымаць асалоду ад многіх радасцей жыцця, розных прысмакаў.

Як паведаміла дырэктар Алена Кучко, мастацкая школа сумесна з Саветам ветэранаў да 70-годдзя Перамогі рыхтуе выстаўку "Галерэя партрэтаў ветэранаў". Юныя мастакі працуюць ужо цяпер над стварэннем вобразаў удзельнікаў Вялікай Айчыннай вайны Маладзечанскага раёна, якія мы зможам убачыць у маі падчас святкавання юбілею Перамогі.

Дар'я СВІРЫДА,
навучэнка школы
журналістыкі "Маладзік"

Тактыка культурнага развіцця

Запілім вініл ды запоўнім вакуум

У юнацтве ўзяў у старэйшага сябра кружэлку югаслаўскага ансамбля "ABC" з наймавернымі па прыгажосці і лёгкасці, як мне тады падавалася, інструменталкамі. Калі вяртаў, абурэнню таварыша не было мяжы: "Да ты мне ўвесь вініл запіліў!" І мой грэх быў неаспрэчным, бо карыстаўся не дарагой вяртушкай, а звычайнай тады лямпавай радыёлай. Так што гэта я "забіў" плыту... Мой сябра зарабляў за савецкім часам фарцой, а афіцыйна і для душы быў ды-джем. Праўда, тады гэта называлася "вядучы танцавальных вечароў". І па сёння карыстаюся з ім слэнгам, агульным для фарцоўшчыкаў і меламанаў. А мае абдзеленыя савецкасцю сыны не жадаюць бачыць розніцу паміж "лонгплэем" і "альбомам". У кожнага — сваё юнацтва.

Юўген ПАГІН

І не згадаў бы пра гэта, каб не даведаўся, што 9 сакавіка прагрэсіўная маладзёжная супольнасць адзначыла Сусветны дзень ды-дзэя. У сувязі з гэтым замежная клубная індустрыя ладзіць дабрачынныя акцыі і пералічвае заробленыя на дысках сродкі на лячэнне цяжка хворых. Больш чым ухвальны праект, які, на вялікі жаль, не надта праецыруецца на цяперашнія эканамічныя рэаліі. На Беларусі на гэта здольны хіба што камерцыйна паспяхова прыватныя клубы. Але, шчыра кажучы, не чуў пра такія выпадкі выкараднага фундатарства. Дый па абавязку службы гаворку мне трэба весці найперш пра дзяржаўныя СК, СДК, РДК і абласныя Палацы культуры. Хто б ім усім дапамог?!

Тым не менш, гэтыя ўстановы маюць пэўнае дачыненне да ды-дзэйскага руху. Прынамсі, гадоў сем таму ў рэспубліцы ладзіўся конкурс на яго лепшыя творчыя правыя. Аднак хто пра тое памятае? А на дварэ Год моладзі! І пра гэта цудоўна ведаюць, да прыкладу, у Віцебскім абласным метадычным цэнтры народнай творчасці. Яго вядучы метадыст Ала Лялькіна паведаміла "К", што ва ўстанове трэці год дзейнічае творчая лабараторыя "Ды-дзэй клуб "Майстар Мікс". Тут можна стаць ды-джем і гукарэжысёрам. Курс навучання па праграме любога кірунку, як сцвярджае Ала Лялькіна, — не менш як 12 гадзін індывідуальных заняткаў.

Кіруе клубам праграміст і будучы педагог Віктар Фралюў. Па словах метадыста Віцебскага АМЦНТ, карысць такога навучання ацанілі не толькі ў райцэнтрах вобласці ўвогуле, але і ў канкрэтных сельскіх дамах культуры. Дыскатка — адзін з відаў платных паслуг, а CD-прайгравальнікі і мікшарныя пульта — апаратура досыць распаўсюджаная і на сяле. І калі аграгарадок па сваіх сацыяльных стандартах проста абавязаны не адставаць ад горада, дык і на танцавальнай вечарыне павіна гучаць, як мінімум, прасунутая музыка, у тым ліку, як мне падаецца, і прагрэсіў-фолк. Урэшце, верных паслядоўнікаў справы Піта Сігера, Боба Дзілана і Джаан Баэз і на Беларусі хапае. Але без дасведчанага "мадэратара" танцавальнага вечара ці атрымаецца карысная тэматычная дыскатка? З інфармацыйным відэапраграм, арганічнымі падводкамі паміж трэшкамі і светлавымі эфектамі сенсібілізацыі? Хутчэй не, чым так.

Ці ёсць аналагічныя школы ды-дзэяў у іншых абласцях? Ала Лялькіна не ведае. Не ў курсе і я. Штосьці падобнае, падаецца, было ў свой час у Дзержынску. Думаецца, пасля гэтай публікацыі дасведчаныя і зацікаўлены адгукнуцца. Было б няблага параўнаць, як пачувае сябе гэтых рух у Год моладзі. Шкада, канечне, што міжабласны інфармацыйны вакуум існаваў і існуе, а работнікі культуры, скажам, Гомельшчыны не ведаюць, як развіваецца танцавальны рух, да прыкладу, на Магілёўшчыне. Запоўнім вакуум праз "К"?

К

Праект адным праектам не абмяжоўваецца — гэта "прапісная" ісціна, вядомая сёння многім работнікам культуры Беларусі. Асабліва тым, якія, як кажуць, на праектнай дзейнасці ўжо "сабаку з'елі". Таму цяпер у іхніх раёнах ад задумкі да рэалізацыі чарговай ідэі праходзіць не так ужо і шмат часу. Згадаю хаця б Рагачоўскі ў Гомельскай вобласці або Кобрынскі ў Брэсцкай, пра якія "К" піша рэгулярна...

Натуральна, для таго, каб падобная дзейнасць прынесла плён, варта спачатку наладзіць кантакты з партнёрамі ці спонсарамі, замежнымі ды айчыннымі арганізацыямі, якія маюць магчымасць прадастаўляць гранты ў культурнай сферы. Гэтак і зрабілі выкладчыкі Дзіцячай мастацкай школы горада Глыбокае, што ў Віцебскай вобласці.

Юрый ЧАРНЯКЕВІЧ

Грант на рамонт і інтэрактыў

Так выглядаюць абноўленыя класы глыбоцкай і лудзенскай школ.

Спачатку было...

— Наш праект, рэалізацыя якога пачалася ў жніўні 2013-га, а завяршылася ў лютым 2015 года, меў назву "Паляпшэнне адукацыйных умоў для пераемнасці мастацкай спадчыны Латвіі і Беларусі ў рамках трансгранічнага супрацоўніцтва", — распавядае дырэктар Глыбоцкай ДМШ імя Язэпа Драздовіча Жанна Балабуева. — У рамках праекта нашы настаўнікі і іх калегі з Лудзенскай мастацкай школы Латвіі збіралі матэрыялы пра Язэпа Драздовіча ды Антона Кукайса, апрацоўвалі звесткі, а праз віртуальныя ўрокі абменьваліся інфармацыяй.

Пра Язэпа Драздовіча, мабыць, распавядаць не варта. А вось пра Антона Кукайса вядома ў Беларусі не так шмат. А ён і паэт, і празаік, і мастак, і кераміст, і рэжысёр, і акцёр... Адным з найбольш важных ягоных да-

Як школе мастацтваў знайсці сродкі на абнаўленне?

■ Хэдлайн рэгіёна

Што могуць спонсарскія грошы?

Праекты, падобныя тым, якія зладзілі ў Глыбоцкай ДМШ, "па плячы" многім іншым навучальным установам дадатковай адукацыі творчага кірунку ў Беларусі. Але, на жаль, звесткі пра праектную дзейнасць у рэгіянальнай сферы культуры журналістам даводзіцца расшукваць...

Натуральна, гэта адбываецца не з-за таго, што праекты нас не цікавяць... На жаль, іх у раёнах ладзіць чамусьці не адважваюцца. Магчыма, баючыся новых клопатаў ці англійскай мовы...

Пра тое, як пераадолець падобную "сціпласць", "К" пісала неаднойчы. Гэта і задзейнічанне выкладчыкаў англійскай мовы, і няспыннае "груканне"

сягненняў з'яўляецца стварэнне Лудзенскай мастацкай школы, у якой ён цягам 10 гадоў быў дырэктарам... Сёння ў сценах гэтай установы можна засвоіць навыкі малявання, керамікі, працы з тканінай...

Але вярнуся да асноўнай тэмы. Так, агульны бюджэт сумеснага праекта склаў больш чым 220 тысяч еўра, прычым каля 200 тысяч еўра было прадастаўлена Праграмай трансгранічнага супрацоўніцтва "Латвія — Літва — Беларусь", што рэалізуецца ў рамках Еўрапейскага інструмента добрасуседства і партнёрства.

— У выніку нашай дзейнасці свет пабачыла кніжка-размалёўка, прысвечаная творчасці

ў дзверы грантадаўцаў, і выхад на сваіх суайчыннікаў за мяжой, і супрацоўніцтва праз дамовы аб партнёрстве, як гэта зрабілі ў Глыбокім... Але галоўнае — ініцыятыва і зацікаўленасць у выніках праекта культурна-работнікаў...

І яшчэ. Многія праекты былі б, што называецца, "на сыху", калі пра іх своечасова і падрабязна паведамлялі ў медыя. Напрыклад, пра агучаны глыбоцкі праект мы дазналіся, дзякуючы рассылцы, якую зрабілі па многіх СМІ Беларусі. Чаму б падобную практыку не скарыстаць нашым раёнам? Глядзіць, і інфармацыя — чытай: піяр — праектаў была б наладжана на высокім узроўні... А дзе піяр ды рэклама — там, цалкам магчыма, і новыя спонсары да новых праектаў. І гэта той вынік, які дасягальны нават без дадатковых укладанняў.

Язэпа Драздовіча і Антона Кукайса, — працягвае Жанна Балабуева. — Акрамя таго, на сродкі, атрыманыя па праекце, намі быў зроблены рамонт у Глыбоцкай ДМШ ды закуплены інтэрактыўныя навучальныя дошкі. Прывялі да ладу сваю школу на грошы ініцыятывы і нашы латышскія калегі ды, натуральна, займелі сваё інтэрактыўнае абсталяванне. Калі ж казаць пра канкрэтыя лічбы, дык беларускаму боку па праекце было выдаткавана каля 127 тысяч еўра.

А пад час заключных мерапрыемстваў, што адбыліся зусім нядаўна, дзесьць нашых дзетак і тры выкладчыкі наведалі на чатыры дні Латвію, пабывалі ў мас-

тацкай школе-партнёры, а таксама ў некаторых іншых мастацкіх установах Латгаліі... У сваю чаргу, латышы наведалі Беларусь, завіталі ў Глыбоцкі гісторыка-этнаграфічны музей, дзе змяшчаецца шмат твораў Драздовіча, а таксама з'ездзілі на экскурсію ў Мінск...

Сувязі мець добра

А распачалася супрацоўніцтва яшчэ ў 2009-м, пасля таго, як паміж Лудзенскім краёвым самакіраваннем і Глыбоцкім райвыканкамам была заключана дамова аб супрацоўніцтве ў розных сферах, у тым ліку, і ў культурнай. Яшчэ тады, шэсць гадоў таму, разам з латышамі мы зладзілі сумесны праект па вывучэнні беларускага і латышкага фальклору. Дзеці малявалі казку па беларускіх фальклорных матывах, а пасля нашы калегі з Латвіі знялі па гэтых малюнках невялікі фільм.

— Вось таму другі наш сумесны праект было рабіць нашмат лягчэй, — дадае мая суразмоўца. — Распрацавалі мы яго амаль адразу пасля завяршэння першай акцыі. І ўсе гэтыя часы чакалі фінансаванне, спадзеючыся, што знойдзецца спонсар, якому пададзецца цікавымі нашы задумкі. Так і адбылося... Трэба сказаць, што многія арганізацыйныя пытанні нам дапамагалі вырашаць нашы латышскія калегі. Гэта і падрыхтоўка неабходных дакументаў, і пераклад заяўкі на англійскую мову, і падача ўсёй актуальнай інфармацыі па праекце спонсарам.

— Цалкам магчыма, што ў нас будуць рэалізаваны і іншыя сумесныя задумкі. Таксама мяркуюем падключыць да наступнага праекта яшчэ і калег з Літвы, — рэзюмуе дырэктар ДМШ.

Між тым, ужо сёння можна сказаць, што глыбачане ад калег з Латвіі атрымалі цікавыя распрацоўкі, паглядзелі на тое, як жывецца настаўнікам і навучэнцам мастацкіх школ за мяжой. Як і латышы пад час прыезду ў Беларусь.

К

3 5 сакавіка у галерэі "Тытанік" Вільнюскай мастацкай акадэміі — выстаўны праект Беларускай дзяржаўнай акадэміі мастацтваў "Пасланні", які стаў найбуйнейшай на сёння прэзентацыяй сучаснага беларускага мастацтва ў Літве. У экспазіцыі — графіка і фотаграфіка, інсталляцыі, жывапіс. На адкрыцці прысутнічала дэлегацыя БДАМ на чале з рэктарам Міхаілам Баранной.

Пётра ВАСІЛЕЎСКИ

"Пасланні" Акадэміі

Што пабачылі літоўцы ў беларускім кантэксце?

ЛІТВА

Міхаіл Рыгоравіч распавядае: — Выстаўкай мы распачалі святкаванне 70-годдзя нашай Акадэміі. Сімвалічна, што гэта адбылося ў сценах не проста партнёрскай установы, а ў тым месцы, якое наўпрост звязана са станаўленнем мастацкай адукацыі ў Беларусі. Мы добра ведаем імёны класікаў нашага мастацтва, якія вучыліся ў Віленскім універсітэце на мастацкім факультэце, які потым і стаў Акадэміяй, і мастакоў, чья творчасць звязана з Вільняй. Гэта і Фердынанд Рушчыц — заснавальнік факультэта, і Міхась Сеўрук. А калі згадаць больш раннюю гісторыю, дык не абмінеш Валенція Ваньковіча.

Куратарам выстаўкі была прызначана Кацярына Кенігсберг. Прынцып адбору твораў, фармі-

Фрагменты экспазіцыі нашай Акадэміі мастацтваў у Вільнюсе.

равання экспазіцыі — традыцыйны для такога роду выставак, хоць для беларускага глядача ён можа і нязвыклы. Мусілі быць прадстаўлены студэнты, вядучыя выкладчыкі і рэктар, які таксама павінен быў прэзентаваць свае работы. Інакш кажучы, глядачы пабачылі Акадэмію ва ўсіх чынніках.

А рэзананс гэтай культурнай акцыі абумоўлены ўжо тым фак-

там, што мы выставіліся не ў нейкай прыватнай галерэі, не ў калідоры Ратушы, а ў літоўскай Акадэміі, якая мае свой аўтарытэт, уваходзіць у Сусветную асацыяцыю акадэміі мастацтваў і вышэйшых школ дызайну.

Рэктар літоўскай Акадэміі Аўдрус Клімас падкрэсліў, што ў Літве добра ведаюць высокатэхнічныя якасці беларускай маста-

кай школы на прыкладзе работ Валерыя Славука, Рамана Сустава ды іншых знакамітых твораў, але ж па экспазіцыі відаць, што беларуская Акадэмія знаходзіцца ў пошуку. Прадстаўленыя канцэптуальныя знаходкі — гэта тое мастацтва, якое ў Літве вітаецца.

Мне было вельмі прыемна пачуць меркаванне пра нашу выстаўку вядомага літоўскага фотамайстра, аўтара слаўтай серыі "Ню ў дзюнах" Рымантаса Дзіхавічуса. Ён сказаў, што творы беларусаў яму даспадобы таму, што ў іх ёсць самае галоўнае — адкрытая душа як сутнасць мастацтва: у су-

часным арт-працэсе шмат штучнасці, падробак, імітацыі, а шчырасці — бракуе.

Магу казаць, што сёння ў навучальным працэсе нашы краіны пазбавіліся таго, што звязана з рэгламентацыяй мастацкага жыцця: памятаючы гісторыю, у тым ліку — нядаўнюю, мы скіраваны ў будучыню.

Дарэчы, 2 красавіка чакаем у галерэі нашай Беларускай дзяржаўнай акадэміі мастацтваў выстаўку сучасных графічных твораў з літоўскай установы-партнёра.

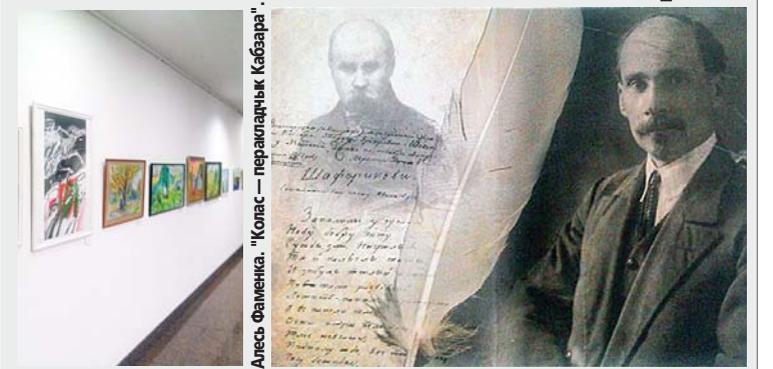
К

ФОТОФАКТ

Фота Пётра ВАСІЛЕЎСКАГА

Ушанаванне Кабзара

Алесь Фаменка. "Копас — перапісчык Кабзара".

12 сакавіка ў Пасольстве Украіны ў Беларусі адбылася ўрачыстая імпрэза, прысвечаная 201-й гадавіне з дня нараджэння Тараса Шаўчэнкі. У ёй бралі ўдзел прадстаўнікі ўкраінскіх культурных суполак Беларусі, мастакі, журналісты. Да гэтай імпрэзы ў памяшканні Пасольства была наладжана мастацкая выстаўка пад назвай "Праз Беларусь праходзіў шлях Паэта". Яе ўдзельнікі — беларускія мастакі Марына Эльяшэвіч, Алесь Фаменка, Уладзімір Сытчанка, Яўген Шулейка. Яны засяродзілі ўвагу на адным з эпизодаў жыцця Кабзара — ягоным падарожжы праз Беларусь у 1829 годзе.

Рэжысёр Карла КАРАПЕЦЯН жыве ў Лос-Анджэ-лесе, але здымае свае фільмы па ўсім свеце. У Мінск яна прыехала, каб прадставіць сваю самую найвядомую карціну, "Screamers", што можна перакласці як "Тыя, якія крычаць". Гэты фільм у Мінску адкрываў кінапраграму, падрыхтаваную ерэванскім кінафестывалем "Залаты абрыкос" да гадавіны пачатку генацыду армянскага народа ў Асманскай імперыі. Карэспандэнт "К" пагутарыў з Карлай Карапецян пра тое, як ствараўся яе фільм і чаму праз восем гадоў пасля прэм'еры яго працягваюць глядзець у розных краінах свету.

Антон СІДАРЭНКА

АРМЕНИЯ

— Карла, чаму вы вырашылі зняць аб генацыдзе армян менавіта дакументальную стужку?

— Прынцыпова вырашыла зрабіць паўнаметражны дакументальны фільм, каб зацікавіць тэмай у праламленні Арменіі і з'явай генацыду наогул як мага большую колькасць глядачоў. Ідэя прыйшла, калі прачытала кнігу журналісткі Саманты Паўэр, лаўрэата Пулітцэраўскай прэміі. Разам з удзельнікамі амерыканскага хард-рок-гурту

Мінулае на мове цяжкага року

Як дакументалістыка служыць спыненню канфліктаў

Карла КАРАПЕЦЯН.

"System Of A Down" Саманта стала яшчэ адным героем нашай карціны. Дарэчы, цяпер Саманта з'яўляецца прадстаўніком ЗША ў ААН. А ў маіх найбліжэйшых планах зняць ігравую стужку, прысвечаную лёсу ахвяр генацыду армян. Спадзяюся, здолеем сабраць на яе грошы бліжэйшым часам.

— Выкарыстанне музыкі папулярнага рок-гурта ў фільме пра такую сур'ёзную тэму — вельмі незвычайна для кіно...

— Так, але па сваёй сутнасці, "Screamers" — музычная карціна, і ў гэтым яе адметнасць. Я выкарыстала песні папулярных ва ўсім свеце "System Of A Down",

Удзел гурта "System Of A Down" пасля стужкі.

бо ўдзельнікі гурта, як і я, — нашадкі армян, што перажылі генацыд. У шэрагу сваіх кампазіцый калектыў таксама распавядае пра гэтую тэму. Я выкарыстала канцэртныя здымкі і інтэрв'ю ўдзельнікаў калектыву ў фільме, які стаў першым для гурта. У тым ліку менавіта таму работа мае поспех — карціна перакладзена на 12 моў свету. Вось і ў Мінску на паказе я ўбачыла маладых людзей — відавочна прыхільнікаў "System Of A Down". Спадзяюся, цяпер ім ажахацца неабякава і гісторыя армян, яны задумаюцца над праблемай, узнятай у стужцы.

— Звычайна дакументалісты, што працуюць у гістарыч-

ным рэчышчы, сутыкаюцца з праблемай матэрыялу для сваіх карцін...

— Вы маеце рацыю. Кіна, фота сведчанняў засталася вельмі мала з 1915 — 1922 гадоў. Да таго ж, рэдка атрымлівалася зняць відавочцаў трагедыі, як гэта ўдалося, напрыклад, амерыканскаму рэжысёру Джошуа Апенгеймеру у яго карцінах аб генацыдзе ў Інданэзіі. Я захапляюся і ўдзячна Стывену Спілбергу, які стварыў у Лос-Анджэесе фонд, дзе захоўваюцца запісаныя на відэа аповеды тых, хто перажыў Халакост. Думаю, такой працай трэба займацца ва ўсіх краінах, якія сутыкаліся са з'явай генацыду.

— Якія ўражанні ад рэакцыі на ваш фільм беларускай публікі?

— Мы размаўлялі са студэнтамі гістарычнага факультэта Беларускага дзяржаўнага ўніверсітэта. Іх рэакцыя практычна не адрозніваецца ад рэакцыі студэнтаў у іншых краінах. У прынцыпе, у мяне склалася ўражанне ад беларусаў, як ад сучаснага, дынамічнага грамадства. Чамусьці здаецца, што ў самім Мінску больш адчуваецца дух гарадоў Балтыі, чым гарадоў іншых краін былога СССР. Я ведаю пра тое, што Беларусь і Мінск у прыватнасці пацярпелі ў Другой сусветнай вайне, але, да сораму свайго, не ведала, што апрача тых падзей Беларусь і яе насельніцтва так шмат пацярпелі ў гістарычных катаклізмах XX стагоддзя наогул. Цяпер у маіх планах — пазнаёміцца з фільмам Элема Клімава "Ідзі і глядзі" і пабываць на мемарыяле "Яма" ў Мінску.

— Як вы лічыце, кіно і мастацтва ў прынцыпе здольныя паўплываць на тое, каб падзеі, падобныя тым, якія адбыліся ў 1915 — 1922 гадах з армянамі, не паўтараліся?

— Мы паказвалі фільм у мностве краін, пераследуючы толькі адну мэту — як мага больш гучна сказаць "Ніколі больш!". Як дамагчыся гэтага?.. Распаведам пра мінулае.

К

3 працягам...

Працягваем знаёміць чытачоў з фрагментамі кнігі фалькларыста, лідара этна-трыа "Троіца" Івана Кірчука "Гарыць свечка ля алтара", выданай летась. Першыя публікацыі з серыі — у №№ 3, 5, 7, 9 за 2015 год...

Хто тут, на зямлі, кіраваў мільён гадоў таму? Што гэта за матэрыя была? Паважаю і кланяюся таму, што ёсць. Але як цяпер жыць, калі я пачуў Хрыста? Як выкрэсліць з галавы ўсё, што ўвабраў? Я што — павінен зрабіць нейкі выбар? Госпадзі, можна я вазьму пакрыху лепшага? [...] Свет адзіны. Шматлікі і адзіны. І я хачу пранікаць усюды! Зачэрпваць веды і выкарыстаць іх на дабро. Ці ўсё-ткі павінен вызначыцца, паколькі хрышчаны? Бацькі вадзілі мяне ўсё жыццё ў касцёл. Я начытаўся пра язычнікаў, свабодна ўваходжу ў іншыя храмы, лёгка чытаю і прываслаўныя малітвы, і загаловы. [...] Я забытаўся. Можа, таму мне не так шанцуе па жыцці? Можа, таму столькі правалаў, падзенняў ды пакаранняў? [...]

атрымаў дазвол правесці свята. Ці паказаць спектакль? Так я і не вызначыўся... Разумею ўсю адказнасць правядзення такога свята на літоўскай зямлі. Але гэта мой доўгачаканы абрад. Я буду думаць, буду рыхтавацца, выбудоваць усё да дробязей. Не хачу пакрыўдзіць ні гэта зямлю, ні гэта аўру. Хачу годна прадставіць беларускі фальклор.

11 чэрвеня.

Цяжка весці споведзь пасля Вільнюса... Я ўвесь час цяпер успамінаю пра тое, што спытаў Ісус: "А язычнікі?" Як цяпер паступаць? Ва ўсім...

Добра: прываслаўныя іконы я адвезу на Курган і пасля, калі яны мне не спатрэбяцца, аддам у царкву вёскі Радзівонішкі. Магу не чытаць прываслаўныя малітвы. Хаця прыгожая малітва арханёлу Міхаілу, і абраз яго цяпер у мяне над галавой у вялікай прыгожай рамцы. Тады магу на Купалле ў Вільнюсе адмовіцца ад усіх "язычніцкіх" зваротаў. [...] Але што рабіць далей? Бо ў галаве за гэтыя гады такі замес! Тут і абрады, і свята, і праца з энергіямі, і замовы, і магія! [...]

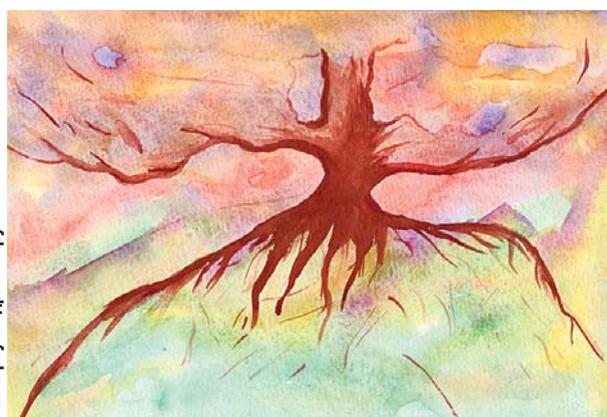
Я стаю на скрыжаванні. Самае цяжкае — навесці парадак у сваёй галаве... Думкі, думкі, думкі...

Пра што мне піша неба

Т Э К С Т

Іван КІРЧУК, лідар этна-трыа "Троіца", выкладчык Інстытута культуры Беларусі і Беларускага дзяржаўнага педагогічнага ўніверсітэта імя Максіма Танка

Іван Кірчук. "Дрэва міру".

9 чэрвеня.

6.45. Я ў вагоне. Адзін у купэ — шчасце! Найпрыгажэйшы ўсход сонца і добрае надвор'е. Вязу дадому слёзы дажджу над курганамі Вільнюса. Гледзячы ў акно, я раскручваю свае ўспаміны да гарызонту. У грук колаў трапільныя словы: "Было, было..." За "літоўскі" этап майго жыцця не сорамна. Я духоўна вырас у аўры Вільнюса, у гаючых вібрацыях Літвы! З цяжкасцю я прывозіў сюды свае — беларускія вібрацыі. Не ўсе вытрымалі. З дваццаці студэнтаў толькі шэсць гатовыя да Купалля. Сваімі песнямі і рытуаламі я трывожыў амаль язычнікае нутро Літвы. Нягледзячы на мноства храмаў і касцёлаў, Літва пульсавала старажытнымі токамі язычніцтва. Я маліўся, чытаў замовы, прыносіў дары на язычніцкай гары, пачуў голас Хрыста. І як быццам

12 чэрвеня.

Дождж затрымаў маіх студэнтаў-завочнікаў, і мы акнуліся ў "відэа". Тут зноў мільганулі язычніцкія свята, тэатр "ДахаБраха", джазавыя музыканты. Мы глядзелі, слухалі, абмяркоўвалі. Групы вельмі моцныя. Распяваюць мелодыі хутка, прыгожа. Я бяру барабан і мы натуральна, да "мурашоў", уваходзім у транс пад песню "Ой, бяроза белая..." Мілія твары, дарослыя цёткі, якія сумуюць па мужах ды каханых. "Дабіваю" іх яркімі, тэмпераментнымі музыкантамі-барабаншчыкамі з Малайзіі з усмешкамі і гуарам.

Сёння еду на Курган. Мама будзе ўжо там — добра. Таму сёння з "Троіцай" праіграем праграму на Люблін, я прыму пару залікаў і бегма з горада!..

У рэдакцыю патэлефанаваў метадыст Ганцавіцкага РМЦ Мікалай Ленкавец і прапанаваў напісаць пра лёс работніка культуры Паўла Рыгоравіча Зуйкевіча... Мікалай — даўні сябра "К", таленавіты сцэнарыст, аўтар шматлікіх крэатыўных праектаў. Таму да ягонай прапановы прыслухаліся з увагай. Аказалася, што ў Ганцавічах і ў вёсцы Лактышы ёсць вуліцы, якія носяць імя Зуйкевіча, а ў Лактышах, да таго ж, пры сельскім клубе дзейнічае музей, прысвечаны памяці Паўла Рыгоравіча.

Мікалай Ленкавец зазначыў таксама, што да 70-годдзя Вялікай Перамогі ён напісаў сцэнарыі інфармацыйна-пазнавачай праграмы пра Зуйкевіча, які загінуў у 23 гады. Вось з гэтага сцэнарыя і можна ўзяць фактуру пра гераічнага хлопца, кавалера найвышэйшай узнагароды Чэхаславакіі — Ваеннага Крыжа I ступені. Так мы і зрабілі.

Якім жа быў першы загадчык хаты-чытальні ў Лактышах Павел Рыгоравіч Зуйкевіч?

Яўген РАГІН

Пазыўны "Тадэвуш"

Нарадзіўся ён 8 верасня 1922 года ў Лактышах на Ганцавіччыне. З маленства пакаштаваў жыццё пад уладай панскай Польшчы. Дарослыя змагаліся пад кіраўніцтвам камуністычнай партыі Заходняй Беларусі, але не адставалі ад іх і дзеці: Павел і яго сябры пісалі ды распаўсюджвалі па вёсках улёткі. А калі ў верасні 1939-га прыйшла Чырвоная Армія, юнак актыўна ўключыўся ў грамадскае жыццё. Неўзабаве вясковая моладзь абірае Зуйкевіча камсамольскім лідарам. А ён не баіцца ніякай працы! І калі ў вёсцы з'яўляецца хата-чытальня, становіцца першым яе загадчыкам. Стварае мастацкую самадзейнасць, беручы ў ёй чынны ўдзел. Відаць, цудоўна разумее, што без кнігі, культуры новае жыццё не пабудуеш.

Усе мары парушыла вайна. У першыя дні Павел з сябрамі разнёс кнігі па хатах з просьбай захаваць кожную. Верыў: перамога будзе за намі і кнігі зноў спатрэбяцца. Фашысты пачалі знішчаць актывістаў, і аднойчы атрад карнікаў акружыў Лактышы. Зуйкевічу ў апошні момант удалося ўцякчы... Да яго і іншых хлопцаў дайшлі чуткі, што партызанскія атрады створаны ў лесе ля Дзяніскавічаў, а таксама палізу вёсак Будча і Чудзін. Аказаўшыся сярод лясных мсціўцаў, Павел выковаў і такі загад партызанскага кіраўніцтва: здабыць зброю, якой не стае атраду. На месцах нядаўніх баёў хлопцы падабралі і накіравалі ў лес васьмянаццаць аўтаматаў, некалькі карабінаў ды кулямёт. А яшчэ камсамольцы распаўсюджвалі антыфашысцкія улёткі, па загадзе партызан займаліся разведкай...

Неяк Зуйкевіча схпілі гітлераўцы і адправілі ў Германію. Але і тут, нягледзячы на знясілавую працу і здэкі, Павел знаходзіў магчымасць хоць неяк працаваць на Перамогу. Яму пашасціла сустраць брата Міхаіла, які разам з польскімі салдатамі трапіў у палон яшчэ ў 1939-м. Брат працаваў шаўцом і меў доступ у панскі дом. Павел слухаў па радыёпрыёмніку навіны з Масквы, атрыманыя звесткі перапісваў ад рукі і перадаваў зняволе-

ным. Тыя, даведаўшыся праўду, пачалі жыць надзеяй на вызваленне...

Павел уцёк з няволі, але ў Польшчы яго схпілі, змардавалі і кінулі у лагер для ваеннапалонных. Пасля перажытага Зуйкевіч у 1944 годзе напісаў родным: "За гэтыя тры гады вандраванняў я бачыў многае. На руках сябры паміралі ад голаду. Знаходзіўся там, дзе тысячы людзей дарэмна працягвалі рукі з мальбой аб кавалку хлеба. Перанёс столькі, колькі не кожны чалавек можа пе-

ранесці. Фашысты "ўдасканаліваліся" ў сваіх здзеках з нашых людзей. Бачыў, як гналі рускіх, а для таго, каб ніхто не ўцёк, абмотвалі калочым дротам людскія калоны. Аслабелых фашысты прыстрэльвалі..."

Узімку 1943 года палонных прыгнали на чыгуначную станцыю. Трэба было адгружаць сельскагаспадарчую тэхніку для адпраўкі на Украіну. Павел схваўся ў вагоне, а праз некалькі сутак саскочыў на хаду ў лясках Чарнігаўшчыны. Адважных і мэтанакіраваных падтрымлівае Бог. Павел — ізноў у партызанах. Неўзабаве на Чарнігаўшчыну ўступілі савецкія войскі. Павел быў прызваны ў дзе-

ячую армію. Ён атрымлівае спецыяльнасць радыста-разведчыка.

...У сакавіку 1945-га Зуйкевіч (пазыўны "Тадэвуш") разам з чэшскім радыстам "Юрыем" накіраваны за лінію фронту ў тыл ворага, у раён Прагі. Іх скінулі ўначы на парашутах. На канспіратыўнай кватэры ў сяле Псары Павел сустрэўся з палкоўнікам Юлісам Філіпам, удзельнікам супраціўлення. І зноў — выпрабаванне. Падпольчыкаў высочваюць. Фашысты акружаюць дом і прапаноўваюць савецкаму разведчыку здацца. Але Павел пачаў адстрэльвацца. Гітлераўцаў было шмат. Зуйкевіча забілі... На цэле разведчыка налічылі потым сорак восем кулявых ран. Гэта здарылася 7 красавіка 1945-га. Хлопцу было 23 гады...

Урад Чэхаславакіі пасмяротна ўшанаваў Паўла Рыгоравіча Зуйкевіча найвышэйшай узнагародай краіны. На месцы, дзе разведчык быў забіты, яму паставілі помнік...

Вось і ўсё жыццё загадчыка хаты-чытальні. Пасля яго засталася не толькі памяць, але і кнігі, ім захавааныя. Кнігі пра тое, якім павінен быць чалавек. Прыезджайце ў Лактышы, і вам распавядуць пра хлопца, які ўмеў спяваць, любіў жыццё ды родную Беларусь, за якую і склаў галаву за яе межамі...

На здымках: Павел Зуйкевіч і ваенны крыж I ступені Чэхаславакіі.

■ Ліст з архіва

"Гэта прымушае быць гатовым"

У Нацыянальным архіве Рэспублікі Беларусь захоўваецца дакумент, што раскрывае адну са старонак жыцця кампазітара, фалькларыста і педагога, народнага артыста БССР Мікалая Чуркіна. Гэта яго пісьмо, адрасаванае 27 жніўня 1944 года першаму сакратару ЦК КПБ Панцеляймону Панамарэнку.

Вось поўны тэкст ліста:

"Высокапаважаны Панцеляймон Кандратавіч! Маё крайне цяжкае становішча прымусіла звярнуцца да Вас па дапамогу.

Справа ў тым, што я (з сям'ёй — жонка і хлопчык) пакінуў Мінск раптоўна "ў чым стаю", страціўшы там творчы і бытавы добрабыт. Хваля эвакуацыі закінула мяне ў самую аддаленую рэспубліку — Таджыкістан, дзе спецыяльнасць не знайшла прымянення, дзе па ўзросце і здароўі не мог узяцца за іншую справу і застаўся на пенсіі, што ў рэшце рэшт прывяло да знясілення ды збяднення.

Лёс мой — адна з маскоўскіх клінік і адсутнасць адзена, бялізны, абутку і г.д. Цяпер, калі вораг выгналі з Беларусі, я — старэйшы кампазітар, збіральнік народнай творчас-

ці, першы стваральнік беларускага рэпертуара, пракладальнік сцэжыны для маладога пакалення, — лічу абавязкам быць у радах работнікаў па аднаўленні разбуранай музычнай культуры на Беларусі. А гэта прымушае быць гатовым. Урачы падкрэсліваюць, што ў мяне яшчэ моцнае сэрца ды здаровыя лёгкія, што на гэтым фундаменце абяцаюць аднавіць доўгую працаздольнасць. Але васьм па частцы экіпіроўкі знаходжуся ў цяжкасці: ні спосабаў, ні сродкаў не маю. Застаецца адна надзея на Вас. Шчыра прашу аказаць мне дапамогу."

Пісьмо напісана ў Маскве з гасцініцы "Якар".

На дакуменце маецца рэзалюцыя Панамарэнкі адказным асобам: "Прывезці ў Мінск — даць кватэру — абуць, апрацуць — прыгрэць старога."

Усе пасляваенныя гады Мікалай Чуркін, адзін з заснавальнікаў беларускай оперы, сімфанічнай музыкі, адзін з першых стваральнікаў песень для дзяцей, прывярціў развіццю беларускай культуры. У 1949 і 1959 гадах выйшла з друку два зборнікі беларускіх народных песень. Пайшоў з жыцця кампазітар 27 снежня 1964 года.

Генадзь БАРКУН, гісторык

(Заканчэнне. Пачатак у №9)

І — пайшлі франтавыя будні. Сын палка Ваня Стасевіч, які добра ўмеў абыходзіцца з аўтаматам і кулямётам, удзельнічаў у фарсіраванні Віслы і ў Берлінскай аперацыі, прымаў удзел у рамонце дарог, мастоў, перапраўляў Варшавы і Берліна, маляваў плакаты і транспаранты, рабіў надпісы на дарожных указальніках, па якіх арыентаваліся нашы пехацінцы, танкісты, артылерысты, што з баямі прарываліся на захад.

Барыс КРЭПАК

Іван Стасевіч у майстэрні.

мі народнымі мастакамі — удзельнікамі вайны Леанідам Шчамялёвым, Віктарам Грамыкам, Міхаілам Савіцкім, а таксама равеснікамі — Георгіем Паплаўскім і Маём Данцыгам. У тых гады гэта вучылішча, дзе настаўнічалі такія выдатныя педагогі, як Леў Лейтман, Аляксандр Мазалёў, Акім Шаўчэнка, Іван Ахрэмчык, Віталь Цвірка, Андрэй Бембель, Уладзімір Хрусталёў, было сапраўднай кузняй кадраў высокапрафесійных мастакоў. Яны праз пэўны час сталі “залатым ядром” сучаснай выяўленчай культуры Беларусі.

А потым быў Маскоўскі мастацкі інстытут імя Васіля Сурыкава. Менавіта тут, пад уплывам свайго настаўніка прафесара Дзмітрыя Мачальскага, ён моцна захапіўся тэмай сучаснасці. Пад час практыкі Іван пабываў на Поўначы, дзе разам з рыбакамі Мурманска спазнаў нялёгка будні мірнай працы, пра-

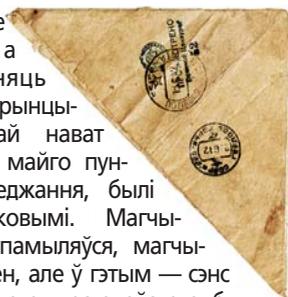
імклівам парыве байцы нясуць яго да купала Рэйхстага. Адзін з іх ужо смяротна паранены, другі падкоплівае дрэўка з яго рук. Сцяг амаль на ўсю карціну. Буйнамаштабны, амаль манументальныя фігуры салдат. Усім вобразным ладам твора мастак адлюстравваў драматызм абставін. Чырвоны сцяг — сімвал Перамогі. А яркія гарачыя фарбы на палатне нагадваюць кроў нашых воінаў, якой паліты франтавыя дарогі Еўропы.

Карціна “Клятва”, у якой аўтар імкнецца стварыць сімвалічны вобраз Беларусі-партызанкі, таксама навеяна асабістымі ўспамінамі. У цэнтры палатна — пяціфігурная група народных мсціўцаў. У глыбокім смутку стаяць яны на папярэшчы — на месцы вёскі. Найбольш удалым атрымаўся вобраз старога партызана — мудрага, разважлівага, адважнага абарон-

кай у руках. Усё як бы проста, без “філасафічнай” падаплёкі і мудрагелістых алегорыяў. Але ён стаіць на даху Рэйхстага, азораны залацістым святлом, і ўглядаецца ў далечынь. А над ім у дыме і пажарышчах пераможаны Берлін. Усю ўвагу мастак сканцэнтруе на салдаце, паказваючы яго ва ўвесь рост, выдзяляючы з кампазіцыйных планаў мажорнай колеравай гамай. Чым не сімвал, чым не алегорыя, дзе гучыць гімн канчатковай перамогі Добра над Злом!

Наогул, усе пошукі, маральная і мастацкая філасофія майстра сканцэнтраваны ў вялізным шэрагу яго карцін на ваенную тэму. У некаторых — нечаканыя зрухі і невідзачныя сувязі адключаюць дзеянне карцін ад павярхоўна знешняй, прыземленай паслядоўнасці празаічнага шэрагу і даюць ім паэтычны лад. У іншых — наўпростыя

так мае права абараняць свае прынцыпы, хай нават яны, з майго пункту гледжання, былі памылковымі. Магчыма, я памыляўся, магчыма — ён, але ў гэтым — эсэнс прастага мастакоўскага быцця: адстойваць свае погляды. Трэба прызнаць, што характар у Стасевіча быў не цукар: вельмі не любіў, калі яму штосьці навязвалі ці распаўсюджвалі байкі пра яго “асабістую прастору жыцця”. А калі бывала, што сіл не стаяе, уключаў “Элегію” Маснэ і мог яе слухаць гадзінамі. Альбо адасобліваўся ад душэўнай мітусні тым, што браў у майстэрні малаток, пілу і як сапраўдны сталяр прымаўся за работу з дрэвам, каб зрабіць нейкі падрамнік або

“Я — Іван Стасевіч: Старыя Дарогі — Берлін”

Апошнія ўказальнікі юнага салдата і мастака — “Дойдем до Берлина!” і “До Рейхстага — 250 метров!” Падкрэслію, што ў гады Вялікай Айчыннай вайны 3500 савецкіх дзяцей да 16 гадоў з’яўляліся “сынамі палка”, у тым ліку і мой герой Іван Стасевіч, які яшчэ ў 1944 годзе атрымаў медаль “Партызану Айчыннай вайны II ступені”.

У польскім горадзе Седлец яго прымалі ў камсамол. У нямецкім Ландсбергу ўручалі Іванаровую граматы ЦК ВЛКСМ за ўзорнае выкананне і ўмелую падрыхтоўку нагляднай агітацыі на франтавых дарогах, а таксама за чытанне верша Ісакоўскага “Русской женщине” ў напэўна разбураным тэатры перад нядаўна вызваленымі вязнямі канцлагераў. Самы апошні плакат “Мы — из Берлина!” ён намалюваў ужо перад ад’ездам на радзіму. Берлін запомніўся яшчэ і тым, што ўвесь ён быў белага колеру: ад белых флагаў ды палотнішчаў, да бялюткіх і зраненых, але квітнеючых майскіх дрэў.

Накіравалі Івана Стасевіча ў Маскву, на вучобу ў вайсковую школу. Ужо на пероне берлінскага вакзала камандаванне палка падаравала яму пару скрынак акварэльных і алейных фарбаў, пэндзі, паперу. Вайсковы цягнік ішоў трыста кіламетраў не спыняючыся. Але ўсё адно падбегалі да вагонаў полькі і кідалі вызваліцелям кветкі. А тут пад грукат колаў сябры-аднапалчане хорам упэўнівалі таварыша: маўляў, з такім талентам яму трэба не ў вайсковую школу ісці, а ў мастацкую. “Можа, сапраўды так?” — падумаў Іван. І ў Варшаве, у час прыпынку зшалона, рызыкнў зайці ў вагон да сваіх камандзіраў, раскажаць пра сваё жаданне. І нечаканна для яго яны пайшлі насустрач, падтрымалі хлопца! Выпісалі дэмабілізацыйныя дакументы да Старых Дарог і новую амуніцыю. Так здарылася, што, па ўспамінах Івана Нічыпаравіча, зшалон зрабіў незапланаваны крук і заехаў у Старыя Дарогі: спыніўся тут а 4-й раніцы на некалькі хвілін, каб Іван сышоў. На станцыі ні душы, і ён моўчкі доўга чакаў, пакуль не сціхнў грукат колаў паравоза...

А 1 верасня 1945 года ён, пераростак-франтавік, стаў вучнем... 5-га класа Горкаўскай школы, але за паўтара года прайшоў курс сямігодкі. Пасля школы паступіў у толькі што адкрытае Мінскае мастацкае вучылішча, дзе займаўся разам з будучы-

Іван Стасевіч. “Клятва”.

йшоў з эцюднікам па Забайкаллі, быў на будаўніцтве Іркуцкай ГЭС, пісаў лесарубаў Брацкай ГЭС і святанкі на Ангары. Але на апошнім этапе інстытуцкай вучобы адмовіўся ад “тэмы кіпучай сучаснасці”, каб вярнуцца ў партызанскае юнацтва...

1960-я гады — першая палова 1970-х — перыяд стварэння галоўных палотнаў Івана Стасевіча пра Вялікую Айчынную. Не ўсе яны, зразумела, аднолькавай якасці, але лепшыя і сёння з’яўляюцца значным укладам у выяўленчы ваенны летапіс Беларусі. Карціны “Бессмяротнасць”, “Клятва”, “Плачуць бярозы”, “Берлін. Май 1945 года”, “Суровае юнацтва”, “Сустрэча віцебскіх партызан з Чырвонай арміяй”, “Партызаны, партызаны... (Янка Купала)”, “Азораныя польімам”, “Вызваленне Барысаўшчыны” — з гэтага шэрагу.

Карціна “Бессмяротнасць” — рэкіем загінулым героям. “Я асабіста ведаў, — прыгадваў Іван Нічыпаравіч, — як прарываліся да Рэйхстага сцяганосцы, як у Трэптаў-парку хавалі нашых салдат, што аддалі жыццё за вызваленне народаў Еўропы ад фашызму. Таму і вырашыў напісаць палатно аб тых незабытых днях, распавесці пра мужнасць савецкага воіна, выявіць вытокі савецкага патрыятызму... Работа давалася цяжка — маляваў яе амаль два гады і закончыў у 1967-м...” Усё навокал ахутана дымам, пажарышчамі, але ярка палымнее пунсовай сцяг, прабіты асколкамі і кулямі. У дынамічна-

цы роднай зямлі. Мастак распавядаў, як яму давалося доўга шукаць гэты тыпаж, рабіць масу эцюдаў і малюнкаў, пакуль не знайшоў дакладны вобраз. З астатнімі персанажамі было лягчэй: дапамаглі старыя накіды, зробленыя дзіцячай рукой яшчэ ў партызанскім атрадзе. Галоўнае атрымалася: героі карціны аб’яднаны агульнымі перажываннямі і верай у перамогу. І перамога над ворагам блізкая, сцвярджае аўтар: да чырвонага сонца — сімвала свабоды — бясконцай плыню рухаюцца партызаны. Заснежанае поле, цёмная палоска лесу ўдалечыні, абвугленыя коміны і дрэвы — усё ўзмацняе вобразны лад палатна, надае яму напружанасць, эмацыйную выразнасць. Кожная дэталі пейзажу падкрэслівае дзеянне, дапамагае адлюстраванню унутраны стан людзей: на калодзежным жураўлі завясае пустое вядро, перакошаны ад агню дзіцячы ровар — вясцоўцы тут даўно не жывуць. Вось такі след жорсткай бесчалавечнай вайны...

Карціна “Берлін. Май 1945 года” — гэта ўжо пра Перамогу. Салдат пасля цяжкіх баёў зняў каску, каб пакурыць і перазважэць аб пройдзеных дарогах, перанесціся думкамі ў родны дом. Стаіць урачыстая цішыня. І ўрачыста лунае над байцамі сцяг Перамогі... Тая ж тэма — у карціне “Суровае юнацтва”: малады воін з баявымі медалямі на грудзях, вінтоўкай за плячыма, кас-

дакрананні з падзеямі нашых дзён і даўняй гадоў сплятаюцца з больш шырокай тэматыкай, з роздумамі пра гісторыю вайны на беларускай зямлі, пра душэўны свет народа, яго пачуццё характа, рысы нацыянальнага характа.

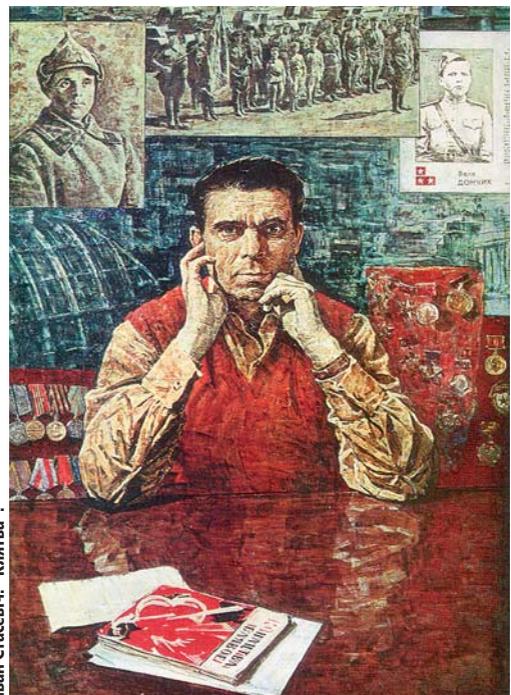
Мне асабліва падабаецца, напрыклад, кампазіцыйны партрэт ветэрана вайны Валянціна Дончыка. Ён таксама сын палка. І вось праз нешматсплоўныя дэталі — франтавыя фатаграфіі, кніжку “Юнацтва баявое”, праз унутраную сабранасць мадэлі, праз спалучэнне чырвоных і залацістых фарбаў — ярка раскрыты характар і біяграфія чалавека нялёгкага жыццёвага лёсу. А вось яшчэ адзін псіхалагічны партрэт — былога партызана, на той час камандзіра карабля “Аэрафлоту” Германа Лі, паказанага за штурвалам самалёта. Партрэт мае сваю цікавую перадгісторыю. Пры рэспубліканскай газеце “Зорька” калісьці існаваў так званы “Батальён беларускіх арляняў”, сярод якіх — былыя юныя ўдзельнікі вайны Іван Стасевіч і Герман Лі. Іх сяброўства і дазволіла мастаку напісаць праўдзівы вобраз чалавека багатай біяграфіяй.

Я добра ведаў Івана Нічыпаравіча, бываў у яго майстэрні ў доме на вуліцы Сурганова, дзе мы шмат размаўлялі пра тое-сёе, хаця блізкімі сябрамі не былі. У адносінах да сучаснага мастацтва ў нас былі розныя погляды, часам процілеглыя, але я разумей, што кожны мас-

раму для карціны, і тады моцны шум і звон выклікалі незадаволенасць калег-суседзяў. Але ён на гэтую ўвагу не звяртаў, і справа часам заканчвалася сваркай. Здаралася і такое...

Незадоўга да смерці Івана Нічыпаравіча я зайшоў да яго ў майстэрню, дзе, памятаю, знаходзіўся Анатоль Бараноўскі, яго блізкі сябра. Настрой у Стасевіча быў дрэнны: ён скардзіўся на хваробу рук, казаў, што ўрачы ўводзяць яму спецыяльныя ўколы, але ад іх мала карысці, а рукі, рукі — “галоўны інструмент для мастака, такі ж, як скальпель для хірурга”. А тут, працягваў ён, трэба рыхтавацца да першай персанальнай выстаўкі, прысвечанай яго 70-гадоваму юбілею. А як рыхтавацца, калі вось рукі... Але верыў, нават вельмі сур’ёзна хворы, што ўсё ўладзіцца, што ўсё будзе “О’кей”. Што адбудзецца юбілейная выстаўка, і што на радзіме, у Старых Дарогах, запрацую яго імянная галерэя. Аднак мастак не дажыў да гэтай падзеі ўсяго некалькі месяцаў. Расказвалі, што перад смерцю папрасіў падняць яго на падушках: “Я хачу бачыць святло...”

Святло засталася на яго карцінах. Назаўсёды. І асабліва ў тых карцінах, якія так яскрава расказалі пра Вялікую Айчынную вайну і нашу светлую Перамогу. І за гэты вялікі дзякуй былому сыну палка, таленавітаму жывапісцу Івану Нічыпаравічу Стасевічу.

Іван Стасевіч. Партрэт ветэрана вайны, сына палка Валянціна Дончыка.

МУЗЕЙ

НАЦЫЯНАЛЬНЫ МАСТАЦКІ МУЗЕЙ РЭСПУБЛІКІ БЕЛАРУСЬ *г. Мінск, вул. Леніна, 20. Тэл.: 327 45 62.*

Экспазіцыі:

- "Мастацтва Беларусі XII — XVIII стст."
- "Мастацтва Беларусі XIX — пач. XX стст."
- "Мастацтва Беларусі XX — пач. XXI стст."
- "Мастацтва Расіі XVIII — пач. XX стст."
- "Мастацтва краін Заходняй і Цэнтральнай Еўропы XVI — XX стст."

Выстаўкі:

- Выстаўка **слупцкіх паясоў** са збору Нацыянальнага музея ў Варшаве — да 6 красавіка.
- Выстаўка **"Mater Dei. Іканаграфія аднаго кахання"** — да 3 мая.
- Выстаўка **"Вынаходніцтвы Да Вінчы"** — да 30 красавіка.
- Выстаўка ў рамках праекта **"Жанчына — гэта мастацтва!"** — да 30 сакавіка.

Арт-кафэ

- Выстаўка, арганізаваная Пасольствам Дзяржавы Палесціна ў Рэспублікі Беларусь да Дня палесцінскай культуры, — **"Пада-рожжа па Палесціне"** — да 12 красавіка.

Філіялы Нацыянальнага мастацка-га музея Рэспублікі Беларусь

МУЗЕЙ “ДОМ ВАНЬКОВІЧАЎ. КУЛЬТУРА І МАСТАЦТВА І-й ПАЛОВЫ XIX ст.” *г. Мінск, вул. Інтэрнацыяналь-ная, 33а. Тэл.: 327 88 78.*

Пастаянныя экспазіцыі:

- "Інтэр'еры шляхецкай сядзібы".
- "Жыццё і творчасць Валенція Ваньковіча".
- "Сядзібны партрэт XVII — сяр. XIX стст."

Выстаўка:

- "**Прарок свайго часу. Адам Міцкевіч. Ілюстрацыі і медалі**" — да 25 снежня.

МУЗЕЙ БЕЛАРУСКАГА НАРОДНАГА МАСТАЦТВА Ў В. РАЎБІЧЫ *Спарткомплекс “Раўбічы”, Мінскі раён. Тэл.: 507 44 69.*

- Пастаянная экспазіцыя.
- Выстаўка **"Ад прадзедаў нам засталася спадчына"** — да 31 сакавіка.

НАЦЫЯНАЛЬНЫ ГІСТАРЫЧНЫ МУЗЕЙ РЭСПУБЛІКІ БЕЛАРУСЬ *г. Мінск, вул. К.Маркса, 12. Тэл.: 226 09 22.*

Экспазіцыі:

- "Старажытная Беларусь".
- "Беларусь XVI — XVIII стст. у партрэтах і геральдыцы".
- "Банк БелВЭБ: новае жыццё нацыянальных скарбаў".
- "Мастацтва ў гарадской культуры. XIX — XX стст."

Выстаўкі:

- Выстаўка **"Музей шакаладу "Nikolua"** — да 12 красавіка.
- Выстаўка **"Мастацтва рускага мадэрна. Пошукі нацыянальна-га стылю"** — да 29 сакавіка.
- Выстаўка **"Альтэрнатыўнае фота Беларусі. Сувязь часоў..."** — да 29 сакавіка.

Філіялы Нацыянальнага гістарычнага музея Рэспублікі Беларусь

ТЭАТРЫ
НАЦЫЯНАЛЬНЫ АКАДЭМІЧНЫ ВЯЛІКІ ТЭАТР ОПЕРЫ І БАЛЕТА РЭСПУБЛІКІ БЕЛАРУСЬ *г. Мінск, пл. Парыжскай камуны, 1. Тэл./факс: 334 11 56.*

- 14** — **"Іаланта"** (опера ў 2-х дзеях) П.Чайкоўскага.
- 15** — **"Лаўрэнсія"** (балет у 2-х дзеях) А.Крэйна.
- 17, 18** — **"Лебядзінае возера"** (балет у 3-х дзеях) П.Чайкоўскага.
- 20** — **Вечар аднаактовых опер у Камернай зале** ("Служанка-пані" Дж. Пергалезі, "Капельмайстар" Д.Чымароза).

ДОМ-МУЗЕЙ І З’ЕЗДА РСДРП *г. Мінск, пр-т Незалежнасці, 31а. Тэл.: 290 68 47.*

Экспазіцыя:

- "Мінск губернскай ў канцы XIX — пачатку XX стст."
- "І з’езд РСДРП у асобах".
- "Жандарскі вышук у царскай Расіі".
- "Гісторыя Дома-музея І з’езда РСДРП".

Выстаўкі:

- "**Вікінгі і балты: паўночная сага**" — да 12 красавіка.

МУЗЕЙ СУЧАСНАЙ БЕЛАРУСКАЙ ДЗЯРЖАЎНАСЦІ *г. Мінск, вул. К.Маркса, 38. Тэл.: 327 46 12.*

- Пастаянная экспазіцыя.

МУЗЕЙ ПРЫРОДЫ І ЭКАЛОГІІ РЭСПУБЛІКІ БЕЛАРУСЬ *г. Мінск, вул. К.Маркса, 12. Тэл.: 237 46 94; 291 99 51.*

Экспазіцыі:

- "Геалогія і палеанталогія".
- "Сезонныя змены".
- "Вадаёмы і насельнікі прыбярэжных раслін".
- "Хвойны тып лесу і насельнікі змяшанага лесу".
- "Насельнікі ліставога і змяшана-га лесу".
- "Ахоўныя прыродныя ўчасткі, рэдкія віды жывёл".

Выстаўка:

- "**Экзатычны свет**" — да 20 чэрвеня.

г. Мінск, вул. М.Багдановіча, 9А. Тэл.: 237 46 94.

- Выстаўка **"Чароўныя матылькі"** — да 23 мая.

МУЗЕЙ ГІСТОРЫІ БЕЛАРУСКАГА КІНО *г. Мінск, вул. Свардлова, 4. Тэл.: 327 10 75.*

Экспазіцыя:

- "Беларускі кінематограф як нацыянальная каштоўнасць".

Выстаўка:

- "**POST SCRIPTUM: першая беларуская выстаўка-фестываль аўтарскай паштоўкі"** — да 15 сакавіка.

Кінапраграмы:

- Рэтраспектыва да 85-годдзя з дня нараджэння артысткі Лаліты Торэс **"Аргенцінскі феномен"** — з 4 да 27 сакавіка.
- Рэтраспектыва да 105-годдзя з дня нараджэння кінарэжысёра Акіры Курасава **"Імператар японскага кіно"** — з 5 да 29 сакавіка.
- Рэтраспектыва ў рамках IV Мінскага Вясковага танга фестывалю **"Жыццё ў стылі танга 3"** — з 13 да 15 сакавіка.
- Рэтраспектыва **"Беларуская мультанарама. 40 гадоў на экране. Частка 13"** — з 7 да 29 сакавіка.

МУЗЕЙ ГІСТОРЫІ ТЭАТРАЛЬНАЙ І МУЗЫЧНАЙ КУЛЬТУРЫ *г. Мінск, Музычны зав., 5. Тэл.: 220 26 67.*

Пастаянныя экспазіцыі:

- "Вытокі тэатральнай і музычнай культуры на беларускіх землях".
- "Музычная і тэатральная культура Беларусі ў X — XIX стст."
- "Беларуская музычная культура

XX ст.".

- "Тэатральная культура Беларусі XX ст."

Выстаўка:

- Выстаўка **"Тэатральныя лялькі ў музеі"** — з 17 сакавіка

ГАСЦЁЎНЯ УЛАДЗІСЛАВА ГАЛУБКА *г. Мінск, вул. Старавіленская, 14. Тэл.: 286 74 03.*

- Пастаянная экспазіцыя.
- Выстаўка **"Беларускія маляванкі"** — да 21 сакавіка.

БЕЛАРУСКІ ДЗЯРЖАЎНЫ МУЗЕЙ ГІСТОРЫІ ВЯЛІКАЙ АЙЧЫННАЙ ВАЙНЫ *г. Мінск, пр-т Пераможцаў, 8. Тэл: 327 11 66; 203 07 92.*

- Пастаянная экспазіцыя.
- Выстаўка дзіцячай творчасці **"Свет без вайны"**.

НАЦЫЯНАЛЬНЫ ГІСТОРЫКА-КУЛЬТУРНЫ МУЗЕЙ-ЗАПАВЕДНІК "НЯСВІЖ" *г. Нясвіж, вул. Ленінская, 19. Тэл.: (8–01770) 2 06 60, 2 06 02; + 37529 551 80 51, +37529 190 31 49.*

Палацавы ансамбль

- Пастаянная экспазіцыя.
- Выстаўка твораў Сяргея Пыжыкава **"Роздумы і мроі"** — да 12 красавіка.
- Выстаўка **"Час і рэчы. Самавары"** — да 29 сакавіка.
- Выстаўка твораў Вітала Раковіча **"United colors of Belarus"** — да 10 мая.

Ратуша

- Пастаянная экспазіцыя.

ЗАМКАВЫ КОМПЛЕКС “MIP” *г.п. Мір, Карэліцкі раён, Гродзенская вобласць. Тэл.: (8–01596) 2 82 91, (8–01596) 2 82 70.*

- Пастаянная экспазіцыя.
- Выстаўка **"Партрэты князёў Радзівілаў з калекцыі князя Канстанціна Гагенлоэ"** — да 16 сакавіка.

ДЗЯРЖАЎНЫ ЛІТАРАТУРНА-МЕМАРЫЯЛЬНЫ МУЗЕЙ ЯКУБА КОЛАСА *г. Мінск, вул. Акадэмічная, 5. Тэл.: 294 91 96.*

Экспазіцыя:

- "**Якуб Колас. Жыццё і творчасць**".
- Інтэрактыўная гульня **"Таямніцы дома Песняра"**.
- Тэатралізаваныя экскурсіі па казках, апрацаваных Якубам Коласам для школьнікаў малодшага ўзросту.
- Музейна-педагагічны праект **"Крочам у школу разам з Коласам"**.

Акцыі:

- "**Самы лепшы дзень**" (Дзень нараджэння ў музеі).
- Віншаванне ад музея, фотасесія **"У дзень вяселля — у музей!"** (па папярэдняй дамоўленасці).
- Музейная творчая майстэрня (майстар-клас па вырабе цацак з салёнага цеста).

Выстаўка:

- Выстаўка **"Аб роднай мове замоўлю слова я..."** — да 20 сакавіка.

3 14 ДА 21 САКАВІКА

ДЗЯРЖАЎНЫ ЛІТАРАТУРНЫ МУЗЕЙ ЯНКІ КУПАЛЫ *г. Мінск, вул. Янкi Купалы, 4. Тэл.: 327 78 66.*

Экспазіцыя:

- Пастаянная экспазіцыя **"Шляхі"** з праглядам ролика ў 3D-фармаце і інтэрактыўнай зонай для дзяцей **"Хлопчык і лётчык"**, галаграфічным тэтрам.
- Інтэрактыўныя музейныя праграмы **"У пошуках папарац-кветкі"**, **"Вячоркі"** для ўсіх катэгорый наведвальнікаў.

Выстаўка:

- Выстаўка **"На старасвецкі лад"** (мужчынскія аксэсуары XIX — XX стагоддзяў) з **фондаў Тракайска-га гістарычнага музея** (Літоўская Рэспубліка) — да 14 красавіка.

МУЗЕЙ ГІСТОРЫІ ГОРАДА МІНСКА

г. Мінск, вул. Рэвалюцыйная, 10. Тэл.: 321 24 30.

- Выстаўка скульптуры Уладзіміра Жбанава **"Ад мяне"** — да 31 мая.
- Выстаўка жывапісу, графікі і фатаграфіі **"Мінск — старадаўні і малады"** — да 22 сакавіка.
- Выстаўка работ майстроў Латвіі **"Надыходзіць час размаляваць Латвію..."** — да 29 сакавіка.

Філіялы Музея гісторыі горада Мінска

МАСТАЦКАЯ ГАЛЕРЭЯ МІХАІЛА САВІЦКАГА *г. Мінск, пл. Свабоды, 15. Тэл.: 321 24 30.*

Экспазіцыі:

- "**Мінск губернскі. Шляхецкі побыт**".
- "**Мастак. Грамадзянін. Герой**". Прысвечана Герою Беларусі, народнаму мастаку Беларусі, ганароваму грамадзяніну г. Мінска Міхаілу Савіцкаму.

Выстаўкі:

- Персанальная фотавыстаўка Янака Коўзеля **"Дакрананне"** — да 29 сакавіка.
- Выстаўка макетаў, фотаздымкаў, мультымедыя **"Гарады на грані выжывання: японскія ўрбаністычныя праекты 1960-х гадоў"** — да 29 сакавіка.

МІНСКАЯ ГАРАДСКАЯ РАТУША *г. Мінск, пл. Свабоды, 2а. Тэл.: 321 24 30.*

Экспазіцыя:

- "**Мінск у гістарычнай прас-торы. Картаграфічны кабінет**".

Выстаўка:

- Выстаўка **"Gloria Patria"** — дакументы, карты, прадметы хрысціянскага культу з прыватнай калекцыі Ігара Сурмачэўскага — да 20 верасня.

ЭКСПАЗІЦЫЯ "КАРЭТНАЯ" *г. Мінск, вул. Кірылы і Мяфодзія, 18. Тэл.: 321 24 30.*

Экспазіцыя:

- "Сані • вазок; каляска • брычка; карэта • вупраж".
- Віртуальная гульня **"Карэтны майстар"**.

ФЛІГЕЛЬ ЛОШЫЦКАГА СЯДЗІБНА-ПАРКАВАГА КОМПЛЕКСУ *г. Мінск, праезд Чыжэўскіх, 10. Тэл.: 285 18 86.*

Экспазіцыя:

- "**Кола часу**" — прадметы гарадской і сялянскай культуры к. XIX — с. XX стст.

ГАРАДСКАЯ МАСТАЦКАЯ ГАЛЕРЭЯ ТВОРАЎ Л.Д. ШЧАМЯЛЁВА *г. Мінск, пр-т Ракасоўскага, 49. Тэл.: 291 16 76.*

Экспазіцыі:

- "**Жыццёвы і творчы шлях народнага мастака Беларусі Л.Шчамялёва**".

Выстаўка:

- Калектыўная міжнародная выстаўка **"Свет без межаў"** — да 27 сакавіка.

АРХЕАЛАГІЧНЫ МУЗЕЙ *г. Мінск, вул. Кірылы і Мяфодзія, 6. Тэл.: 321 24 30.*

Выстаўка:

- "**Доблесць і слава. Даспехі і ўзбраенне XVI — XVII стст.**" са збору майстра па даспехах Сяргея Нурматава — да 29 сакавіка.

ГОМЕЛЬСКІ ПАЛАЦАВА-ПАРКАВЫ АНСАМБЛЬ *г. Гомель, пл. Леніна, 4. Тэл.: (8-0232) 74 19 11.*

Цэнтральная частка палаца
Выстаўкі:

- Выстаўка **"Анджэй Струміла. Жывапіс"** — да 22 сакавіка.
- Выстаўка **"Беларусь у Першай Сусветнай вайне"** з фондаў Нацыянальнага гістарычнага музея Рэспублікі Беларусь і з прыватных калекцый — да 29 сакавіка.
- Выстаўка дагістарычных гігантаў з Санкт-пецярбургскага Музея васковых фігур **"Планета дыназаўраў"** — да 26 красавіка.
- Выстаўка **"Таямніцы і казкі Японіі"** — да 29 сакавіка.
- Выстаўка **"Новыя паступленні рэчаў археалогіі"** — з 20 сакавіка.
- Выстаўка работ Валерыя Ражнова, прысвечаная Міжнароднаму жаночаму дню, **"Кветкі і жанчыны"** — 29 сакавіка.

Экспазіцыі:

- "**Культавыя прадметы**" ("Дамавая царква", паўночны рызаліт палаца).
- "**Загадкавыя фантазіі мора**" (грот палаца).
- Экспазіцыя, прысвечаная дзяржаўнаму дзеячу СССР А.Грамыку.
- "**Чырвоная гасцёўня**".
- "**Зала ўрачыстых прыёмаў**".

Экспазіцыя адкрытага захавання археалагічнай калекцыі музея (цокаль паўднёвай галерэі):

- "**Старажытная гісторыя Гомельшчыны**" (археалагічная экспазіцыя).

Вежа палаца
Экспазіцыя:

- "**Упадальнікі Гомельскага маёнтка Румянцавы і Паскевічы**".

Выстаўкі:

- "**Гісторыя ў пісьмёнах**" (факсімільныя выданні старажытнарускіх летапісаў з аддзела рэдкай кнігі Гомельскай абласной бібліятэкі імя У.І. Леніна) — да 29 сакавіка.
- "**Рэтра-Гомель**" — да 29 сакавіка .

КУЛЬТУРА www.kimpress.by

Паўночнае крыло палаца
Экспазіцыя:

- "**Свет звяроў Гомельшчыны**".

Выстаўкі:

- Куток жывых экзатычных рэптылій.

Зімовы сад

- Свет субтрапічных раслін і жывёл.

Белая гасцёўня

- Канцэрт **"Пад кіраўніцтвам вясны"** з удзелам Зоі Гарынай (вакал) і Алега Ананьева (гітара) — 28 сакавіка а 17-й.

ГОМЕЛЬСКІ АБЛАСНЫ МУЗЕЙ ВАЕННАЙ СЛАВЫ *г. Гомель, вул. Пушкіна, 5. Тэл.: (8-0232) 77 57 41.*

- Пастаянная ваенна-гістарычная экспазіцыя.
- Пастаянная выстаўка тэхнікі на адкрытай пляцоўцы.
- На тэрыторыі працуе пнеўма-тычны цір.
- "**Музей крыміналістыкі**".
- Выстаўка **"Яны лёс не выбіралі"** — да 20 красавіка.

ЛІДСКІ ГІСТОРЫКА-МАСТАЦКІ МУЗЕЙ

г. Ліда, вул. Перамогі, 37а. Тэл.: (8-0154) 53 50 64.

- Экспазіцыя **"Прырода Лідчыны"**.

Выстаўкі:

- "**Вядзём пачатак мы ад Гедыміна...**".
- "**Крылы над Лідай**" — выстаўка да 100-годдзя Лідскага аэрадрома.
- Выстаўка **"Старонкі непа-100роннай вайны на Лідчыне"**.
- Выстаўка **"Гукі цывілізацыі, якая заснула"**.
- Выстаўка **"Вайны свяшчэнныя старонкі"**.
- Выстаўка **"3 мастацкім словам па шыцці"**.
- Мемарыяльны пакой **Валянціна Таўлая**.
- Персанальная выстаўка традыцыйнага кітайскага жывапісу тушуш і мінеральнымі фарбамі Марыны Эльшэвіч **"За кітайскай сцяной"**.
- Выстаўка з прыватнага збору А.Фішбайна **"Рэчы побыту кан. XIX — пач. XX стст."**.
- Музейна-вобразная зала **"Хрушчоўка 60-х"**.

Фестываль сучаснага мастацтва "Самакат Геракла-2015" *(з 14 да 21 сакавіка):*

- Самакат адчыняе дзверы. Рок-н-рольнае адкрыццё! — 14 сакавіка а12-й.
- Фолькавы і тэатральны самакат! — 15 сакавіка ад 14.10 да 17-й.
- Тэатр лялек, святла і ценю "Дом Сонца" са спектаклем **"Казка пра аднавухага зайца"** — 15 сакавіка ад 18.00 да 18.50.
- Самакат зачыняе дзверы! Асцярожна! — 21 сакавіка ад12-й да 21.40.

ГАЛЕРЭІ
"УНІВЕРСІТЭТ КУЛЬТУРЫ" *г. Мінск, пл. Кастрычніцкая, 1. Тэл.: 327 26 12.*

- Выстаўка мастацкага тэкстылю Марыі Барысенка **"Блюз"** — да 21 сакавіка.
- Выстаўка па выніках Міжнароднага майстар-класа іканапісу ў Навіцы (Польшча) **"Святло іконы"** — да 21 сакавіка.

УВАГА! /

ІДЗЕ ПАДПІСКА НА ГАЗЕТУ "КУЛЬТУРА" /

ІНДЫВІДУАЛЬНЫ ІНДЭКС — 63875 ВЕДАМАСНЫ ІНДЭКС — 638752

НАЦЫЯНАЛЬНЫ АКАДЭМІЧНЫ ТЭАТР ІМЯ ЯНКІ КУПАЛЫ *г. Мінск, вул. Энгельса, 7. Тэл./факс: 327 60 81.*

- 20, 21** — **"Чайка"** (прэм'ера) А.Чэхава.

На сцэне Цэнтральнага дома афіцэраў:

- 14** — **"Чорная панна Нясвіжа"** А.Дударова.
- 18** — **"Паўлінка"** Янкi Купалы.

ЗАСЛУЖАНЫ КАЛЕКТЫЎ РЭСПУБЛІКІ БЕЛАРУСЬ “РЭСПУБЛІКАНСКІ ТЭАТР БЕЛАРУСКАЙ ДРАМАТУРГІІ” *г. Мінск, вул. Крапоткіна, 44. Тэл./факс: 334 60 08.*

- 14** — **"Мабыць?"** Д.Багаслаўскага, А.Марчанкі і трупы тэатра.
- 15** — **"Гісторыя двух сабак"** Я.Конева. Пачатак а 12-й.
- 15** — **"Кантракт"** Ф.Вэбера. Пачатак а 19-й.
- 17** — **"Раскіданае гняздо"** Янкi Купалы.
- 18** — **"Нямое каханне"** — аўтарскі праект Ігара Сігова.
- 19** — **"Ціхі шоргат сыходзячых крокаў"** Д.Багаслаўскага.
- 20** — **"Адвечная песня"** Янкi Купалы.

Гастролі Гомельскага гарадскога маладзёжнага тэатра:

- 20** — **"Рэўнасць"** А.Спапоўскага.
- 21** — **"Дзень народзінаў Ката Леа-**

- польда"** А.Хайта. Пачатак а 12-й.
- 21** — **"Аскар і Ружовая дама"** Э.Шміта.

БЕЛАРУСКІ ДЗЯРЖАЎНЫ АКАДЭМІЧНЫ МУЗЫЧНЫ ТЭАТР *г. Мінск, вул. Мяснікова, 44. Тэл.: 200 81 26.*

- 14** — **"Бураціна.ВУ"** А.Рыбнікава. Пачатак у 11.30.
- 14** — **"Шалом алейхем! Мір вам, людзі!"** А.Хадоскі. Пачатак а 19-й.
- 15** — **"Залатое кураня"** У.Уланоўскага. Пачатак у 11.30.
- 15** — **"Тайны шлюб"** ("Граф Люксембург") Ф.Легара. Пачатак а 19-й.
- 16** — **"Дуброўскі"** К.Брэйтбурга.
- 17** — **"Блакiтная камя"**

- К.Брэйтбурга.
- 18** — **"Праўдзiвая гісторыя паручніка Ржэўскага"** В.Баскіна.
- 19** — **"Бабскі бунт"** Я.Піцчкіна.
- 20** — **"Юнона"** і **"Авось"** А.Рыбнікава.
- 21** — **"Шчаўкунок"** П.Чайкоўскага. Пачатак у 11.30.
- 21** — **"Мая жонка — ілгуння"** В.Ільіна, В.Лукашова. Пачатак а 19-й.

БЕЛАРУСКІ ТЭАТР “ЛЯЛЬКА” *г. Віцебск, вул. Пушкіна, 2. Тэл.: (8-0212) 36 32 50.*

- 14** — **"Церам-церамок"** С.Маршака. Пачатак аб 11-й.
- 15, 17** — **"Аладзiн"** Н.Гернэт. Пачатак а 10-й (17), аб 11-й (15) і ў 12.30 (17).